

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 240



Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 62

16 iulie 2019

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

REZOLUȚII

Comitetul Economic și Social European

A 543-a sesiune plenară a CESE, 15.5.2019-16.5.2019

2019/C 240/01 Rezoluție pe tema „Să mergem la vot pentru o Europă unită!” 1

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 543-a sesiune plenară a CESE, 15.5.2019-16.5.2019

2019/C 240/02 Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Aspecte legate de egalitatea de gen” (aviz din proprie inițiativă) 3

2019/C 240/03 Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Mutațiile economice, tehnologice și sociale ale serviciilor avansate de sănătate destinate persoanelor în vârstă” (aviz din proprie inițiativă) 10

2019/C 240/04 Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Lucrul cu azbestul în contextul reabilitării energetice” (aviz din proprie inițiativă) 15

2019/C 240/05 Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Contribuția întreprinderilor din economia socială la o Europă mai coezivă și democratică” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției române a Consiliului) 20

RO

2019/C 240/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Filantropia europeană: un potențial neexploatat” (aviz exploratoriu, elaborat la solicitarea Președinției române)	24
---------------	---	----

III Acte pregătitoare

Comitetul Economic și Social European

A 543-a sesiune plenară a CESE, 15.5.2019-16.5.2019

2019/C 240/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 904/2010 în ceea ce privește măsurile de consolidare a cooperării administrative în vederea combaterii fraudei în domeniul TVA” [COM(2018) 813 final – 2018/0413 (CNS)]	29
2019/C 240/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE în ceea ce privește introducerea anumitor cerințe pentru prestatorii de servicii de plată” [COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS)] și privind „Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 în ceea ce privește dispozițiile referitoare la vânzările de bunuri la distanță și anumite livrări interne de bunuri” [COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS)]	33
2019/C 240/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O bioeconomie durabilă pentru Europa: consolidarea legăturilor dintre economie, societate și mediu [COM(2018) 673 final]	37
2019/C 240/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2015/757 pentru a ține seama în mod corespunzător de sistemul global de colectare a datelor în ceea ce privește datele referitoare la consumul de păcură al navelor” [COM(2019) 38 final – 2019/0017(COD)]	41
2019/C 240/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor: Piața unică într-o lume în schimbare – Un atu unic ce necesită un angajament politic reînnoit” [COM(2018) 772 final]	44
2019/C 240/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Planul coordonat privind inteligența artificială [COM(2018) 795 final]	51

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

REZOLUȚII

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 543-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, 15.5.2019-16.5.2019

Rezoluție pe tema „Să mergem la vot pentru o Europă unită!”

(2019/C 240/01)

În sesiunea plenară din 15 și 16 mai 2019 (ședința din 15 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezenta rezoluție cu 226 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 12 abțineri.

Să mergem la vot pentru o Europă unită!

În perioada premergătoare alegerilor pentru Parlamentul European și luând în considerare Declarația privind viitorul Europei, adoptată de șefii de stat și de guvern din UE27 la Sibiu (România) la 9 mai 2019, Comitetul Economic și Social European invită cetățenii UE să își exercite dreptul de vot.

UE se întemeiază pe valori comune – democrație, protecția drepturilor omului, libertatea de exprimare, statul de drept, toleranță, justiție, egalitate, solidaritate și participare democratică. Aceste valori trebuie apărute și protejate în permanență, deoarece ele le permit europenilor să trăiască într-o societate deschisă, în care fiecare cetățean este respectat, și care ne unește printr-o identitate europeană, pe lângă cea națională.

Astăzi ne confruntăm cu provocări comune și complexe:

- schimbările climatice;
- inegalitățile sociale, economice și teritoriale;
- sărăcia;
- șomajul, în special în rândul tinerilor;
- restrângerea spațiului civic;
- migrația;
- securitatea și terorismul;
- corupția.

Iar naționalismul nu este o soluție.

Numai printr-o **Europă unită** putem realiza progrese reale în aceste privințe.

Susținem o Europă care pune nevoile cetățenilor în centrul politicilor și acțiunilor sale și asigură o abordare comună durabilă a provocărilor economice, sociale și de mediu; o Europă care garantează calitatea vieții și ocuparea forței de muncă, un mediu favorabil pentru investiții și antreprenariat, precum și o coeziune economică și socială sporită.

De asemenea, susținem o Europă care oferă tinerilor posibilitatea de a-și valorifica potențialul și care le încurajează participarea activă la procesele politice europene.

În calitate de reprezentanți ai organizațiilor societății civile lucrăm împreună pentru o Uniune Europeană care dă rezultate și care răspunde mai bine așteptărilor și nevoilor cetățenilor ei.

Îndemnăm cetățenii din întreaga Europă să participe la viitoarele alegeri europene. Facem apel la organizațiile societății civile să se alăture eforturilor noastre menite să ducă la un vot în favoarea unei Europe unite.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 543-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, 15.5.2019-16.5.2019

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Aspecte legate de egalitatea de gen”

(aviz din proprie inițiativă)

(2019/C 240/02)

Raportor: **Indrė VAREIKYTė**

Decizia Adunării Plenare	20.9.2018
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	24.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	200/4/7

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul consideră că egalitatea de gen este o problemă societală și că numai o societate în care există egalitate de gen poate fi puternică din punct de vedere economic și social. Prin urmare, este o necesitate economică și socială ca femeile și bărbații să fie tratați în mod egal și să beneficieze de egalitate de șanse.

1.2. Deși egalitatea de gen reprezintă un obiectiv esențial al UE, CESE regretă că, în ritmul actual, va dura mai mult de 100 de ani până la obținerea ei, în special dacă progresul continuă să fie împiedicat de mișcări de opoziție în majoritatea domeniilor de dezvoltare și de o încetinire generală a creșterii economice.

1.3. Comitetul consideră că UE și statele sale membre trebuie să depună toate eforturile pentru a îndeplini, până în 2030, ODD 5 privind egalitatea de gen. Prin urmare, Comitetul solicită o strategie integrată și ambițioasă a UE pe cinci ani în domeniul egalității de gen⁽¹⁾, care să se suprapună cu următorul mandat al Comisiei și al PE, precum și asumarea unui angajament ferm în favoarea egalității de gen din partea instituțiilor UE, a guvernelor, a societății civile și a sectorului privat, pentru a aborda în mod global și eficient toate aspectele egalității în același timp și prin măsuri cu un impact egal.

1.4. CESE solicită ca egalitatea de gen să rămână un obiectiv de sine stătător în viitoarele cadre financiare, cu un angajament clar față de egalitatea de gen și integrarea dimensiunii de gen, cu includerea unor indicatori obligatorii privind egalitatea de gen, evaluări ale impactului de gen și integrarea dimensiunii de gen în buget, în toate programele și domeniile de politică. Dimensiunea de gen ar trebui, de asemenea, să fie integrată în recomandările specifice fiecărei țări.

1.5. Comitetul solicită Comisiei Europene să lanseze un pachet de măsuri privind serviciile de îngrijire, în vederea stimulării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale, și să revizuiască obiectivele de la Barcelona privind îngrijirea copiilor.

1.6. CESE condamnă toate formele de violență împotriva femeilor și încurajează statele membre care încă nu au ratificat Convenția de la Istanbul să își reconsidere poziția. De asemenea, CESE solicită Comisiei să adauge hărțuirea femeilor în mediul online și la locul de muncă la definiția discursului ilegal de incitare la ură. Ar trebui să se instituie indicatori la nivelul UE pentru colectarea de date comparabile privind violența împotriva femeilor, deoarece acest lucru ar contribui la elaborarea unor măsuri de politică eficiente.

1.7. Comitetul observă că discuția referitoare la Directiva privind femeile în consiliile de administrație rămâne pe agenda Președinției române a Consiliului UE, obiectivul fiind creșterea participării femeilor în cadrul organismelor de luare a deciziilor. Solicită Consiliului să își continue eforturile și să avanseze în dezbaterile referitoare la Directiva privind femeile în consiliile de administrație. De asemenea, Comitetul solicită industriei să preia inițiativa și să mărească proporția femeilor în funcții cu putere de decizie de nivel superior.

(1) JO C 110, 22.3.2019, p. 26.

1.8. CESE solicită luarea unor măsuri eficiente pentru a asigura oportunități egale pentru femei și bărbați pe piața forței de muncă, în special măsuri de eliminare a diferenței de remunerare dintre femei și bărbați, precum și pentru a combate segregarea de gen orizontală și verticală în cadrul profesiilor.

1.9. CESE propune instituirea unui fond juridic de urgență la nivelul UE, care să ofere sprijin organizațiilor societății civile care contestă în instanță legislația națională sau locală care încalcă drepturile femeilor.

1.10. Comitetul recunoaște rolul jucat de mass-media, de publicitate și de modelele publice de urmat în promovarea egalității de gen și solicită măsuri pentru a garanta că publicitatea are un impact mai degrabă pozitiv decât negativ în ceea ce privește reprezentarea și promovarea egalității de gen în societate.

1.11. CESE solicită instituțiilor publice și organizațiilor societății civile din UE să promoveze egalitatea de gen în politicile și acțiunile lor externe și să introducă măsuri exemplare la nivel intern, cum ar fi promovarea femeilor în procesul decizional și integrarea egalității de gen în toate politicile și procesele lor.

1.12. Comitetul, făcând trimitere la articolul 300 alineatul (5) din TFUE, invită Consiliul să își revizuiască orientările privind numirea membrilor CESE și recomandă statelor membre să propună membri pe baza parității de gen. Comitetul va depune eforturi pentru a asigura egalitatea de gen în cadrul operațiunilor sale, va integra egalitatea de gen în procesul său de lucru și va institui un *follow-up group* (grup de monitorizare), în vederea elaborării unor orientări adecvate.

2. Considerații generale

2.1. Egalitatea între femei și bărbați reprezintă o valoare și un obiectiv fundamental al Uniunii Europene, consacrat în tratatele europene și în Carta drepturilor fundamentale și, cel mai recent, reafirmat în Pilonul european al drepturilor sociale. În plus față de cadrul legislativ și politic pentru realizarea egalității de gen, UE sprijină implementarea Platformei de acțiune de la Beijing și a Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, precum și a Programului de acțiune al Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare și a rezultatelor conferințelor de examinare ale acestora.

2.2. Deși există numeroase inițiative pozitive în Europa care abordează diversele aspecte ale inegalităților de gen, factorii care duc la o egalitate reală, în special în statele membre și în regiuni, sunt complecși și multidimensionali. În ciuda progreselor generale care au fost înregistrate, CESE regretă faptul că, în ritmul actual, va dura mai mult de 100 de ani până la obținerea egalității de gen în UE. CESE a solicitat o strategie cuprinzătoare privind durabilitatea în punerea în aplicare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă. În acest context, Comitetul consideră că UE și statele sale membre trebuie să depună toate eforturile pentru a îndeplini, până în 2030, ODD 5 privind egalitatea de gen.

2.3. De asemenea, CESE este preocupat de faptul că progresele viitoare în materie de egalitate de gen ar putea fi împiedicate de mișcările de opoziție din anumite state membre în ceea ce privește capacitatea economică a femeilor (ocuparea forței de muncă, echilibrul dintre viața profesională și cea privată, drepturile sociale, serviciile de îngrijire), educația, sănătatea sexuală și reproductivă a femeilor și drepturile aferente, violența împotriva femeilor, ONG-urile pentru femei și domeniile-cheie ale cadrului instituțional și politic din UE și din statele sale membre.

2.4. În plus, o încetinire a creșterii economice este prevăzută în mai multe țări europene și, prin urmare, egalitatea de gen ar putea să alunece mai jos pe agenda statelor membre și a întreprinderilor. Este important ca efectele politicilor macroeconomice asupra egalității de gen să fie pe deplin evaluate și luate în considerare la conceperea politicilor fiscale și a politicilor care vizează protecția socială și asigurarea echilibrului dintre viața profesională și cea privată, printre altele, astfel încât să se evite adâncirea disparităților de gen existente.

2.5. Comitetul consideră că promovarea politicilor UE în domeniul egalității de gen și asigurarea punerii în aplicare eficiente a acestora necesită o nouă strategie a UE pe cinci ani în domeniul egalității de gen, care să se suprapună cu următorul mandat al Comisiei și al PE, precum și asumarea unui angajament reînnoit în favoarea egalității de gen de către guverne, societatea civilă, sectorul privat și instituțiile europene. Acest lucru este necesar nu numai pentru a garanta o societate corectă și echitabilă, ci reprezintă, totodată, cel mai bun răspuns colectiv pentru combaterea mișcărilor populiste discriminatorii și misogine, care în prezent se dovedesc o provocare pentru societățile democratice.

2.6. Opinia publică sprijină punctul de vedere al CESE în această privință, întrucât majoritatea europenilor consideră că egalitatea de gen este esențială pentru o societate corectă și democratică (91 %), pentru economie (87 %) și pentru fiecare dintre ei în parte (84 %). În plus, proporția cetățenilor Uniunii care ar dori ca UE să intervină mai mult în acest domeniu de politică a crescut cu 10 % (de la 55 % la 65 %) în numai doi ani (2016-2018).

2.7. În acest context, Comitetul regretă că finanțarea totală alocată de UE pentru măsurile privind egalitatea de gen în perioada 2014-2020 se ridică la doar 6,17 miliarde EUR, sau aproximativ 0,6 % din creditele totale. CESE solicită ca egalitatea de gen să rămână un obiectiv de sine stătător în viitoarele cadre financiare, care trebuie, de asemenea, să arate un angajament clar față de egalitatea de gen și integrarea dimensiunii de gen și să includă indicatorii obligatorii privind egalitatea de gen, evaluări ale impactului de gen și integrarea dimensiunii de gen în buget, atât la nivelul Uniunii, cât și la nivel național. Ar trebui să se acorde atenție integrării dimensiunii de gen și să se aloce fonduri specifice pentru măsurile care vizează egalitatea de gen nu numai în cadrul programelor care abordează aspecte legate de ocuparea forței de muncă, incluziunea socială sau drepturile fundamentale ale omului (de exemplu, fondurile FSE, REC, FAMI, EaSI), ci și pentru domeniile de politică ce nu sunt considerate ca având o legătură directă cu egalitatea de gen, cum ar fi TIC, transporturile, dezvoltarea urbană și rurală, antreprenoriatul, sprijinul pentru investiții, dezvoltarea durabilă și politicile de mediu. Dimensiunea egalității de gen, evaluată pe baza indicelui egalității de gen, ar trebui să devină o parte integrantă a procesului semestrului european, inclusiv a rapoartelor de țară și a recomandărilor specifice fiecărei țări.

2.8. În contextul recente creșteri a dezvăluirilor în cadrul mișcării #MeToo, Comitetul salută recomandarea Ombudsmanului European privind adoptarea unui cod de conduită mai solid în toate instituțiile europene și consideră că un astfel de cod ar trebui, de asemenea, să fie adaptat și adoptat rapid de către instituțiile publice din statele membre.

2.9. CESE solicită instituțiilor publice și organizațiilor societății civile din UE nu numai să promoveze egalitatea de gen în politicile și acțiunile lor externe, ci și să introducă măsuri exemplare la nivel intern, cum ar fi promovarea femeilor în procesul decizional și integrarea egalității de gen în toate politicile și procesele lor, măsuri care sunt limitate în prezent, dar care ar putea deveni un puternic exemplu pozitiv pentru instituțiile publice și întreprinderile din zonele respective și să aprofundeze dialogul privind punerea în aplicare a măsurilor referitoare la egalitatea de gen la toate nivelurile societății europene.

3. Economia

3.1. Accesul egal la resursele economice nu este doar un aspect legat de independența economică a femeilor, ci și o condiție prealabilă necesară realizării obiectivelor UE în materie de creștere economică durabilă, locuri de muncă de calitate, coeziune socială, prosperitate și competitivitate. Încurajarea participării femeilor la piața muncii este esențială pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii și pentru PIB, în general, și pentru a garanta că UE valorifică pe deplin talentul disponibil.

3.2. Femeile din Europa continuă să se confrunte pe piața muncii cu inegalități de gen persistente, cu segregarea de gen și cu o diferență de remunerare între femei și bărbați, ceea ce se estimează că va costa PIB-ul UE 240 de miliarde EUR până în 2030, cu efecte imediate asupra salariului net al femeilor și efecte pe termen lung asupra drepturilor acestora în materie de securitate socială și a drepturilor lor de pensie. Prin urmare, CESE salută consultarea Comisiei menită să evalueze dispozițiile Directivei 2006/54/CE de punere în aplicare a principiului de „remunerare egală” din tratat, cu scopul de a se asigura o respectare mai riguroasă a principiului egalității de remunerare pentru muncă de valoare egală.

3.3. Deși reducerea programului de lucru poate fi o opțiune, peste un sfert din populația Europei ocupă în mod involuntar locuri de muncă cu fracțiune de normă. Femeile sunt suprarепresentate pe piața locurilor de muncă cu fracțiune de normă, alegerea unui astfel de loc de muncă fiind deseori influențată de responsabilitățile de îngrijire. Proportia muncii involuntare cu fracțiune de normă nu a scăzut decât ușor (0,1 %) în ultimii ani. Unul dintre motivele recurgerii la munca involuntară cu fracțiune de normă este absența unei infrastructuri adecvate pentru servicii de îngrijire și a unor condiții flexibile de muncă, care ar putea oferi mai multe oportunități pentru asigurarea echilibrului între viața profesională și cea privată. Femeile sunt, de asemenea, mai expuse sărăciei și limitării posibilităților de carieră. În plus, aproape de două ori mai puține femei decât bărbați își înființează propriile afaceri în întreaga UE.

3.4. Prin urmare, CESE solicită luarea unor măsuri eficiente pentru a asigura participarea egală a femeilor și bărbaților pe piața forței de muncă, precum și pentru a combate segregarea de gen orizontală și verticală în cadrul profesiilor. Crearea mai multor oportunități de acces la locuri de muncă de calitate, cu normă întreagă și condiții de muncă flexibile, ar trebui să reprezinte una dintre prioritățile principale.

3.5. Comitetul consideră că este esențial să se promoveze politici adaptate nevoilor familiilor și favorabile egalității de gen în domeniul forței de muncă și să se pună în aplicare măsuri transformatoriale și bine orientate, care să poată repune în echilibru distribuția inegală a responsabilităților casnice și de îngrijire între femei și bărbați (?), în special dată fiind presiunea exercitată de condițiile economice asupra lucrătorilor. Monitorizarea transpunerii directivei UE privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată va fi esențială pentru a asigura reforme ascendente, care să vizeze concediul plătit în mod corespunzător și formulele flexibile de muncă, și pentru a evalua impactul noilor măsuri asupra numărului de tați care solicită concediu pentru creșterea copilului și concediu de paternitate.

(?) JO C 129, 11.4.2018, p. 44.

3.6. Adoptarea unor măsuri corespunzătoare, precum asigurarea unor servicii de îngrijire a copiilor și a unor servicii de îngrijire pe termen lung accesibile și la prețuri rezonabile, precum și adoptarea unor măsuri care să promoveze concediile din motive familiale pentru bărbați, sunt esențiale pentru a permite părinților și îngrijitorilor să intre, să rămână sau să revină pe piața muncii. CESE solicită Comisiei Europene să lanseze un pachet de măsuri privind serviciile de îngrijire, în vederea stimulării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și a completării directivei UE privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată, care să includă o combinație de recomandări politice, de finanțare și de recomandări specifice, precum și să revizuiască obiectivele de la Barcelona privind îngrijirea copiilor.

3.7. Negocierile colective pot juca un rol important în combaterea inegalităților de gen pe piața forței de muncă. Recomandarea Comisiei mondiale privind viitorul muncii din cadrul OIM în ceea ce privește o agendă transformățională pentru egalitatea de gen ar trebui să ghideze partenerii sociali, statele membre și instituțiile UE în acțiunile lor.

4. Educația și formarea profesională

4.1. Deși au avut loc numeroase schimbări încurajatoare în rezultatele femeilor și bărbaților în materie de educație, există în continuare modele stereotipe de segregare de gen în toate statele membre. Bărbații continuă să fie semnificativ subreprezentați în sectoarele asociate cu rolurile tradiționale ale femeilor, cum ar fi sănătatea și bunăstarea, științele umane și artele sau învățământul pedagogic și științele educației, și depășesc numeric femeile în domeniile STIM și TIC în toate statele membre. Acest lucru creează provocări suplimentare pentru femei, deoarece competențele în domeniile STIM, TIC și IA sunt deja esențiale în prezent și vor deveni indispensabile în viitor ⁽³⁾.

4.2. Femeile cu niveluri scăzute de competențe și calificări au nevoie de sprijin suplimentar pentru a-și îmbunătăți poziția pe piața muncii, deoarece disparitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă afectează în cea mai mare măsură lucrătorii necalificați sau slab calificați și pe cei care se confruntă cu discriminarea intersecțională. Măsurile de politică care vizează în mod specific grupurile vulnerabile de femei, în special pe cele care se confruntă cu un handicap ⁽⁴⁾ și multiple dezavantaje, ar contribui la creșterea nivelului de calificare al acestor femei.

4.3. Participarea femeilor la învățământul superior continuă să crească, numărul lor fiind mai mare decât cel al bărbaților în multe domenii ale învățământului terțiar. Cu toate acestea, segregarea în educația terțiară și profesională persistă, ceea ce limitează opțiunile de carieră în sectoarele netradiționale și accesul la aceleași oportunități de carieră.

4.4. Prin urmare, este esențial să se continue abordarea stereotipurilor și a segregării de gen în educație și formare, prin sprijinirea programelor de învățământ și de consiliere în carieră care iau în considerare dimensiunea de gen, a campaniilor media care încurajează băieții și fetele, femeile și bărbații să urmeze cariere în acord cu competențele și abilitățile lor; să se promoveze oportunități de carieră și dezvoltare atât pentru femeile, cât și pentru bărbații care aleg sectoare netradiționale; să se creeze oportunități pentru femei de a-și valorifica rezultatele obținute în învățământul superior în aceeași măsură ca și bărbații; să se elimine plafonul de sticlă existent pentru femei în mediul academic ⁽⁵⁾ și să crească oportunitățile de sprijin pentru femeile întreprinzătoare ⁽⁶⁾, în special în sectoarele netradiționale. De asemenea, este recomandat să se crească gradul general de conștientizare a egalității între femei și bărbați în rândul funcționarilor și profesioniștilor din domeniul public.

5. Femeile și sărăcia

5.1. Femeile se confruntă cu un risc mai mare de sărăcie, parțial din cauza remunerării orare mai scăzute, precum și a supraprezentării în rândul persoanelor cu salariu minim în sectoare care au niveluri mai scăzute de remunerare și sunt mai susceptibile de a lucra cu fracțiune de normă și în condiții de muncă neflexibile sau de a lipsi mai mult de pe piața muncii din cauza responsabilităților de îngrijire. Feminizarea sărăciei este consecința mai multor factori, inclusiv a subevaluării muncii prestate de femei și a diferenței de remunerare dintre femei și bărbați. Disparitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă crește în mod substanțial odată ce familiile au copii, ceea ce reflectă dificultățile cu care se confruntă femeile în încercarea de a concilia creșterea copiilor și responsabilitățile de îngrijire cu activitatea profesională, precum și tratamentul discriminatoriu și nedrept cu care se confruntă femeile gravide sau cele care se întorc din concediul de maternitate.

5.2. Este esențial să recunoaștem că femeile nu sunt o categorie omogenă și că sunt necesare măsuri specifice pentru femeile care se confruntă cu discriminarea sau sunt defavorizate pe alte criterii, în afara celor de gen, și anume femeile cu handicap, cele care se confruntă cu discriminarea rasială, LGBTIQ+, femeile din zonele rurale, cele din rândul imigranților, al refugiaților sau al solicitanților de azil, femeile tinere și femeile în vârstă.

5.3. Prin urmare, Comitetul recomandă consolidarea măsurilor care sprijină egalitatea de gen în activitatea economică:

— integrarea dimensiunii de gen în inițiativele de dezvoltare economică;

⁽³⁾ JO C 173, 31.5.2017, p. 45.

⁽⁴⁾ JO C 367, 10.10.2018, p. 20.

⁽⁵⁾ JO C 12, 15.1.2015, p. 10.

⁽⁶⁾ JO C 299, 4.10.2012, p. 24.

- promovarea egalității în domeniul ocupării forței de muncă, pentru a obține atât independență economică, cât și securitate financiară;
- sprijinirea inițiativelor care sporesc conștientizarea importanței independenței economice a femeilor pentru reducerea sărăciei;
- abordarea efectelor legate de întreruperea carierelor și de diferitele programe de lucru asupra riscului ca femeile să trăiască în sărăcie pe tot parcursul vieții;
- dezvoltarea măsurilor de politică care vizează grupurile vulnerabile specifice de femei care sunt cele mai expuse riscului de sărăcie;
- continuarea reformării sistemelor naționale de pensii prin includerea dimensiunii de gen în drepturile de pensie (de exemplu, prin includerea perioadei de concediu de maternitate și a altor perioade de concediu legate de îngrijire în calcularea pensiilor);
- combaterea sărăciei în rândul copiilor prin introducerea unei perspective de gen și a unei abordări holistice care să dezvolte sinergiile dintre incluziunea socială, egalitatea de gen și alte domenii de politică și instrumente financiare;
- revizuirea, adoptarea și menținerea unor politici macroeconomice și a unor strategii de dezvoltare care se adresează nevoilor și eforturilor femeilor care se confruntă cu sărăcia.

6. Drepturile omului

6.1. Egalitatea între femei și bărbați este un principiu fundamental, care constituie o parte integrantă a drepturilor omului și o condiție prealabilă pentru ca drepturile omului să fie aplicabile tuturor și să poată fi exercitate de orice persoană.

6.2. CESE condamnă toate formele de violență împotriva femeilor și îndeamnă statele membre care încă nu au ratificat Convenția de la Istanbul să ia în calcul ratificarea convenției fără întârziere. Ar trebui să se instituie indicatori la nivelul UE pentru colectarea de date comparabile privind violența împotriva femeilor, deoarece acest lucru ar contribui la elaborarea unor măsuri de politică eficiente. În acest scop, experiența dobândită în unele statele membre ale UE ar putea oferi indicații cu privire la abordarea care ar putea fi adoptată. De asemenea, CESE solicită Comisiei să actualizeze Recomandarea privind măsuri de combatere eficiente a conținutului online ilegal și Codul de conduită privind combaterea discursului online ilegal de incitare la ură, lucru care a fost convenit de CE și de companiile din domeniul IT la nivel mondial, adăugând hărțuirea femeilor în mediul online și la locul de muncă la definiția discursului ilegal de incitare la ură.

6.3. Comitetul regretă profund actualele reacții din Europa împotriva sănătății sexuale și reproductive a femeilor, precum și împotriva drepturilor aferente, care au implicații grave asupra drepturilor omului în cazul femeilor și reprezintă o amenințare generală la adresa universalității drepturilor omului. În plus, deși pașii înapoi pe plan legislativ au afectat în special accesul femeilor la serviciile legale de avort în unele contexte europene (cu toate că dovezile arată că educația sexuală cuprinzătoare poate reduce rata sarcinilor nedorite cu 50 %), au fost afectate și alte aspecte legate de sănătatea sexuală și reproductivă a femeilor și drepturile aferente, de exemplu, cerințele legale pentru obținerea prescripțiilor medicale pentru contracepția de urgență. În plus, au intrat în vigoare o serie de legi și politici regresive, cu o gamă largă de implicații dăunătoare pentru drepturile femeilor, inclusiv legi care au ca efect împiedicarea educației sexuale, care previn diseminarea informațiilor privind orientarea sexuală și identitatea de gen, chiar și în scopuri educaționale, sau care dezincriminează anumite forme de violență în familie.

6.4. CESE invită instituțiile UE și societatea civilă să colaboreze pentru a lua măsuri imediate și ferme împotriva unor astfel de legi. Comitetul propune, de asemenea, instituirea unui fond juridic de urgență la nivelul UE, care să ofere sprijin organizațiilor societății civile care contestă în instanță legislația care încalcă drepturile femeilor.

6.5. De asemenea, CESE subliniază importanța eliminării obstacolelor cu care se confruntă femeile și, în special, femeile victime ale violenței atunci când doresc să recurgă la căi de atac în urma încălcării drepturilor lor, precum și a asigurării accesului egal la justiție tuturor femeilor, prin înlăturarea barierelor economice, culturale și instituționale (pe criterii de gen) ca o condiție prealabilă necesară pentru respectarea drepturilor omului în cazul femeilor. În plus, Comitetul regretă că încă nu există indicatori de evaluare a progreselor înregistrate de statele membre cu privire la drepturile omului în cazul femeilor și că, în general, bărbații sunt mult mai susceptibili de a se confrunța cu aprecieri părtinitoare și de a fi privați de drepturile părintești și de vizitare.

7. Femeile ca factori de putere și de decizie

7.1. În ciuda progreselor înregistrate pe parcursul ultimilor ani, subreprezentarea femeilor în procesul de luare a deciziilor politice și economice rămâne o provocare pentru UE și statele sale membre. La toate nivelurile de guvernare, femeile ocupă doar o treime din pozițiile cu putere de decizie politică și doar un sfert dintre funcțiile ministeriale de bază și de nivel superior. Instituțiile economice și financiare publice și private sunt încă dominate de bărbați aproape în întregime.

7.2. CESE regretă că, în pofida solicitărilor constante de pe întreg teritoriul Uniunii Europene și din partea Comitetului însuși ⁽⁷⁾, obiectivul de a ajunge, până în 2020, la un nivel de reprezentare a femeilor în consiliile de administrație ale întreprinderilor de 40 % nu va fi atins. El observă că discuția referitoare la Directiva privind femeile în consiliile de administrație rămâne pe agenda Președinției române a Consiliului UE, obiectivul fiind creșterea participării femeilor în cadrul organismelor de luare a deciziilor. Solicită Consiliului să își continue eforturile și să continue discuțiile referitoare la Directiva privind femeile în consiliile de administrație. De asemenea, Comitetul solicită industriei să preia inițiativa și să mărească semnificativ proporția femeilor în funcții cu putere de decizie de nivel superior.

7.3. Comitetul a recomandat în mod repetat ⁽⁸⁾ să se ia în considerare strategii și instrumente eficiente (de exemplu, măsuri juridice, bugetare și voluntare, cote de gen) pentru a elimina plafonul de sticlă și a obține un echilibru de gen în ceea ce privește posturile ocupate prin alegere și prin numire din cadrul structurilor politice principale. Abordarea și descurajarea atitudinilor și stereotipurilor de gen și a normelor aferente, care împiedică reprezentarea egală a femeilor în funcții cu putere de decizie în domeniile politic, economic și social, sunt mai importante ca niciodată.

7.4. CESE recomandă Comisiei să propună o inițiativă pentru atragerea mai multor femei care să se implice în politică și să ducă la votarea candidaților de sex feminin care dețin calificările necesare, prin crearea unor măsuri care să vizeze investițiile în competențele acestora, a unor fundații care să asigure resursele necesare și a unor rețele de mentorat.

7.5. CESE salută obiectivul stabilit de președintele Comisiei, Jean-Claude Juncker, care urmărește să garanteze că, până la finalul actualului mandat, cel puțin 40 % din personalul de conducere de nivel mediu și superior va fi reprezentat de femei și, în acest context, recunoaște că este regretabil că doar 30 % dintre membrii CESE sunt femei, având în vedere faptul că acesta este un organism al UE care reprezintă societatea civilă din cadrul Uniunii și asigură legătura dintre societate și instituțiile UE. Prin urmare, Comitetul solicită Consiliului să-și revizuiască orientările privind numirea membrilor CESE, pentru a ține seama de evoluțiile economice, sociale și demografice din cadrul Uniunii, astfel cum se prevede la articolul 300 alineatul (5) din TFUE. Comitetul va depune eforturi pentru a asigura egalitatea de gen în cadrul operațiunilor sale.

7.6. În Regulamentul său de procedură, recent adoptat, CESE s-a angajat să asigure respectarea principiului egalității între femei și bărbați și al nediscriminării în toate politicile sale. În acest scop, CESE va adopta o politică împotriva hărțuirii și va institui un *follow-up group* (grup de monitorizare) pentru a elabora orientări privind integrarea egalității de gen în toată activitatea Comitetului, în special în avizele sale.

8. Mass-media

8.1. Mass-media joacă un rol vital în formarea opiniilor, a atitudinilor și a prejudecăților unei societăți. Femeile sunt producătoare, consumatoare și parte integrantă a conținutului media, cu toate că acesta nu ia întotdeauna în considerare dimensiunea de gen și poate să prezinte imagini degradante ale femeilor și să perpetueze rolurile și stereotipurile de gen, precum și normele aferente. Ascensiunea tehnologiei digitale și a noilor forme de comunicare a complicat și mai mult relația dintre rolurile femeilor în mass-media și modul în care producătorii, consumatorii și conținutul se raportează la acestea.

8.2. Deși rata de angajare a femeilor în sectorul mass-media din UE a crescut la aproape jumătate (44 %) din forța de muncă și femeile reprezintă cel mai mare grup (68 %) din rândul absolvenților de jurnalism și discipline ale informării, femeile din organizațiile mass-media ocupă, în mare parte, doar funcții cu influență limitată asupra conținutului și a strategiei organizațiilor.

8.3. Pentru a îmbunătăți egalitatea de gen în industria mass-media, este esențial să se vizeze eliminarea plafonului de sticlă, să se mărească proporția femeilor în funcții cu putere de decizie de nivel superior și să se completeze măsurile voluntare adoptate de organizațiile mass-media cu măsuri politice care să sprijine transformarea sectorului mass-media și a conținutului media. Este extrem de important să începem să recunoaștem consecințele stereotipurilor de gen create de conținutul media, precum și să evaluăm modul în care sunt reprezentați bărbații și femeile în mass-media.

⁽⁷⁾ JO C 133, 9.5.2013, p. 68.

⁽⁸⁾ JO C 262, 25.7.2018, p. 101.

8.4. Industria publicității încă depune eforturi pentru a prezenta atât femeile, cât și bărbații în mod proporțional și realist. Societatea încă mai vede femeile și bărbații din perspective depășite și inacceptabile, deși stereotipurile de gen sunt prezentate acum într-un mod mult mai subtil. CESE consideră că este momentul ca orice percepție anacronică să fie înlăturată, iar acest sector să-și asume rolul de lider pentru a se asigura că publicitatea are un impact mai degrabă pozitiv decât negativ în ceea ce privește reprezentarea și promovarea egalității de gen în societate, în special în materie de marketing bazat pe stereotipuri de gen și care se adresează copiilor.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Mutațiile economice, tehnologice și sociale ale serviciilor avansate de sănătate destinate persoanelor în vârstă”

(aviz din proprie inițiativă)

(2019/C 240/03)

Raportor: **Marian KRZAKLEWSKI**

Coraportor: **Jean-Pierre HABER**

Decizia Adunării Plenare	12.7.2018
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în CCMI	26.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	150/3/6

1. Concluzii și recomandări ⁽¹⁾

1.1. Problema îmbătrânirii sociodemografice în Europa și măsurile etice, politice, economice și sociale care trebuie puse în aplicare constituie o provocare majoră și oferă oportunități în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, formarea, dezvoltarea economică și inovarea în Uniune.

1.2. Comitetul regretă faptul că politicile economice, sociale și de sănătate europene nu au anticipat nevoile în creștere ale persoanelor în vârstă. Comitetul dorește să sublinieze atât rolul social și economic al persoanelor în vârstă, cât și faptul că ele reprezintă un bazin ocupațional enorm, prin intermediul economiei vârstei a treia (*silver economy*) și al nevoilor de asistență medicală și servicii de îngrijire destinate persoanelor în vârstă (coordonate de instituțiile SAPA – *Soins aux personnes âgées*).

1.3. O reprezentare conformă a realităților sociodemografice ale îmbătrânirii necesită o statistică justă a fenomenului: se recomandă, din perspectiva economiei sănătății, ca îmbătrânirea demografică să fie măsurată în mod dinamic și detaliat, în special prin introducerea unor variabile precum sexul, speranța de viață sănătoasă, epidemiologia mediului etc. Prin urmare, ar trebui încredințată unui grup format din demografi, sociologi și medici elaborarea unui set de indicatori dinamici ai îmbătrânirii demografice.

1.4. Conceptul de asistență și servicii personale în instituții specializate și la domiciliu ar trebui clarificat, deoarece cuprinde o gamă largă de activități, a căror punere în aplicare poate fi asigurată de furnizori cu statute foarte diverse.

Având în vedere gama largă de activități de tip SAPA, aceste servicii nu sunt considerate ca fiind un sector economic coerent în cadrul UE. În consecință, ar trebui luată în considerare o definiție juridică generală a instituțiilor de tip SAPA (instituții care coordonează acordarea unor servicii de asistență și îngrijire la domiciliu, destinate persoanelor în vârstă) în UE.

1.5. CESE recomandă ca dreptul la îmbătrânire demnă să fie recunoscut ca un drept fundamental al omului. Prin urmare, consideră că ar trebui depuse toate eforturile pentru a promova accesul egal la asistență și servicii de calitate.

1.6. CESE dorește ca strategia digitală a UE să aibă în vedere menținerea utilizării documentelor pe suport de hârtie, pentru a le permite persoanelor în vârstă să înțeleagă mai ușor îngrijirile care le sunt acordate.

1.7. CESE recomandă ca politicile privind locuințele și politicile din domeniul îmbătrânirii demografice să fie articulate în jurul unor sisteme de locuințe inovatoare (cum ar fi apartamentele modulare, locuințele de grup, locuințele intergeneraționale și solidarare etc.), cărora ar trebui să li se acorde o atenție deosebită și care ar trebui să fie incluse într-un program specific de ajutor din fondurile structurale europene.

⁽¹⁾ Prezentul aviz vine în completarea avizului CESE din 13 decembrie 2012 privind tendințe și consecințe ale viitoarelor evoluții din industria serviciilor personale – sociale, medicale și educative – în Uniunea Europeană (JO C 44, 15.2.2013, p. 16) și a avizului CESE din 14 februarie 2018 pe tema „Mutații industriale în sectorul sănătății” (JO C 227, 28.6.2018, p. 11). În același timp, avizul ia în considerare recomandările Comisiei din 2 iulie 2008 privind „interoperabilitatea transfrontalieră a sistemelor de evidență electronică a datelor medicale” și din 6 februarie 2019 privind „un format european de înregistrare electronică a datelor medicale”.

1.8. Statele membre ar trebui încurajate să înființeze observatoare naționale și regionale ale îmbătrânirii demografice care să colaboreze cu serviciile economice și sociale „din linia întâi” pentru:

- a favoriza evoluția sistemelor juridice în scopul protejării situației sociale și financiare a persoanelor în vârstă;
- a dezvolta mobilitatea internă (locuințe) și mobilitatea externă (activități, călătorii, modalități de petrecere a timpului liber etc.) a persoanelor în vârstă;
- a organiza complementaritatea între serviciile de îngrijire la domiciliu, căminele de bătrâni și toate formele alternative de locuințe pentru persoanele în vârstă;
- a coordona eforturile asistenților, ale îngrijitorilor și ale instituțiilor de tip SAPA în jurul unui parcurs terapeutic și de îngrijire a persoanelor în vârstă, orchestrat de un medic coordonator gerontolog și de un asistent medical.

1.9. UE ar trebui să ia în considerare înființarea unei platforme pentru coordonarea activităților observatoarelor din domeniul îmbătrânirii demografice, responsabile, printre altele, cu propunerea de formare continuă și diseminarea bunelor practici, prin dezvoltarea unei baze de date publice cu cele mai bune produse, dispozitive, echipamente și structuri care să faciliteze viața de zi cu zi a persoanelor în vârstă. CESE dorește ca UE să sprijine mai activ programele de cercetare și dezvoltare privind factorii umani și sociali caracteristici persoanelor în vârstă și privind epigenetica, prin identificarea principalelor mecanisme moleculare și biologice ale îmbătrânirii. El recomandă instituirea unei platforme tehnologice comunitare care să direcționeze mai eficient cercetarea și dezvoltarea către inovațiile care protejează sănătatea persoanelor în vârstă și asigură prevenția.

1.10. CESE solicită o mai bună utilizare a inovațiilor inspirate de tehnologiile digitale de către toate părțile interesate din domeniul sănătății și al asistenței sociale: telemedicină, senzori, carduri de sănătate digitale și dosare de sănătate electronice, domotică și, în sens mai general, introducerea tehnicilor de inteligență artificială în spațiile destinate persoanelor în vârstă.

CESE dorește ca inovația să fie stimulată prin încetarea fragmentării pieței și a abordărilor corporatiste care reprezintă adevărate bariere tehnice. Comitetul atrage atenția asupra lipsei standardelor și a certificărilor europene pentru materiale și echipamente destinate persoanelor în vârstă.

1.11. CESE solicită punerea în comun a utilizării noilor instrumente tehnologice din domeniul digital pentru a stimula o adevărată piață care să acopere nevoile persoanelor în vârstă și pentru a asigura investiții stabile în Europa.

CESE consideră că creșterea productivității datorită tehnologiei digitale ar trebui utilizată pentru a îmbunătăți starea de bine a persoanelor în vârstă și pentru a programa o revalorizare financiară a lucrătorilor sociali și paramedicali.

1.12. Formarea profesională a lucrătorilor din sector trebuie puternic sprijinită. Problemele legate de alimentație, căderi la domiciliu, violența față de persoanele în vârstă și față de persoanele care le îngrijesc, utilizarea tehnologiilor digitale la domiciliu, serviciile de îngrijire a persoanelor muribunde etc. trebuie integrate în programe specifice. Fondurile structurale, în special Fondul social european, ar trebui să finanțeze formarea profesională a actorilor din sectorul asistenței și serviciilor.

1.12.1. Având în vedere diversitatea abordărilor din UE, CESE recomandă să se definească un nucleu comun care să includă elementele esențiale în materie de formare, într-o abordare similară celei care a stat la baza elaborării Directivelor 2005/36/CE din 7 septembrie 2005 și 2013/55/UE privind recunoașterea calificărilor profesionale.

1.13. Pentru a pregăti și a spori mobilitatea lucrătorilor și a serviciilor destinate persoanelor în vârstă, ar trebui să fie definită o bază europeană de formare pentru asistenți specializați în gerontologie, infirmieri și îngrijitori, nu numai din punct de vedere tehnic, ci și pe plan social și uman.

1.13.1. În același timp, este necesară o revalorizare a recunoașterii pe plan social și financiar a personalului care îngrijește persoanele în vârstă. Recunoașterea noțiunii de îngrijitor membru al familiei este, de asemenea, esențială pentru construirea unei politici coerente și eficiente privind îmbătrânirea populației.

1.14. CESE solicită organizarea unei mese rotunde pe tema finanțării, la care să participe principalii actori din sectorul medico-social, autoritățile de reglementare a pieței (cum ar fi guvernele și autoritățile locale), casele de pensii, asigurătorii și fondurile de pensii, pentru a asigura viabilitatea serviciilor și a investițiilor destinate persoanelor în vârstă și sustenabilitatea financiară a locurilor de muncă și pentru a recomanda prețul corect al serviciilor. Această masă rotundă centrală ar trebui să fie precedată de o serie de reuniuni pregătitoare descentralizate, organizate în cadrul consiliilor economice și sociale naționale precum și al CESE.

1.15. CESE recomandă instituirea unei politici europene de comunicare care să vizeze dezvoltarea unei solidarități mai mari între generații în favoarea persoanelor în vârstă, atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere social.

2. O politică pentru persoanele în vârstă concertată și reglementată

2.1. O reprezentare conformă a realității sociodemografice a îmbătrânirii necesită o bună măsurare statistică asociată cu o abordare socială și medicală a fenomenului. Ar fi oportun:

- să fie mobilizați sociologi și demografi pentru o analiză detaliată și de perspectivă a dimensiunilor sociodemografice ale îmbătrânirii (dimensiunea și structura gospodăriei, relațiile cu copiii și alte rude, impactul divorțului și al familiilor recompușe);
- să se pună în aplicare instrumente de evaluare în Europa pentru a observa și a compara politicile statelor membre și pentru a transpune bunele practici.

2.2. Prevenția poate limita impactul îmbătrânirii dificile, cu condiția ca impactul menționat să fie cuantificat, să se identifice componentele unei îmbătrâniri armonioase (sport, sociabilitate, serenitate, alimentație) și să se redirecționeze eforturile umane și financiare către această problemă majoră, fără a genera costuri semnificative pentru contribuabili și ținând seama de varietatea regiunilor financiare.

2.3. Recomandările din acest domeniu trebuie susținute de cercetări științifice, care ar trebui să se concentreze asupra epigeneticii și să identifice principalele mecanisme moleculare și biologice ale îmbătrânirii care pot fi îmbunătățite prin micronutriție și raportul dintre om și mediu. Producția de compuși bioactivi de calitate pentru combaterea degenerescenței celulare ar trebui să fie mai bine controlată și certificată, pentru a asigura o mai mare eficiență.

2.4. Serviciile destinate persoanelor în vârstă se încadrează în două abordări complementare: abordarea instituțională, în centrele de îngrijire, și abordarea la domiciliu. Eficiența acestei complementarități va fi asigurată numai printr-o clarificare a misiunilor și a conținutului celor două abordări, printr-o definire precisă a profilurilor persoanelor care beneficiază de îngrijiri, precum și printr-o mai bună coordonare a actorilor și a instrumentelor lor.

2.5. Informațiile ar trebui mobilizate și structurate pentru a evalua, cantitativ și calitativ, nevoile actuale în ceea ce privește locurile în căminele de bătrâni care oferă asistență medicală (*Maisons de retraite médicalisées – MRM*), luându-se în considerare faptul că, în conformitate cu literatura de specialitate, îngrijirea la domiciliu (chiar și în condiții de dependență gravă) este solicitată de majoritatea persoanelor de peste 85 de ani.

2.6. Cardul de sănătate și fișele medicale digitale ar trebui utilizate la scară largă în toate statele membre. Aceasta ar permite o mai bună înțelegere a situației reale din domeniul sănătății și ar facilita implementarea unui *parcours thérapeutic* specific persoanelor în vârstă.

2.7. Ar fi necesar să se promoveze decompartmentarea și, prin urmare, parteneriatul între diferiții lucrători din sectorul medical și paramedical, evidențiind rolul medicului coordonator gerontolog și al asistentului șef – a cărui funcție ar trebui consolidată – și să se construiască punți de legătură între serviciile de asistență medicală instituțională, asistența și serviciile ambulatorii, medicii de familie și îngrijitorii membri ai familiei. Aceasta ar permite o mai bună înțelegere a nevoilor în materie de echipamente și de îngrijire a persoanelor în vârstă.

2.8. Pe lângă lucrătorii profesioniști, trebuie recunoscută și apreciată implicarea îngrijitorilor.

Interesant este, în acest sens, sistemul japonez Fureai Kippu (FK) ⁽²⁾.

2.8.1. UE ar putea iniția o experiență-pilot de bancă de timp intergenerațională, în zece regiuni și/sau orașe europene, inspirată de FK, și, ulterior, ar putea propune statelor membre care ar adera la această idee să generalizeze sistemul, dacă se dovedește eficient.

3. O politică rațională și eficientă în domeniul locuințelor

3.1. Problema locuințelor pentru persoanele în vârstă este complexă și sensibilă. Aceasta trebuie luată în considerare acordându-se în mod sistematic prioritate alegerii persoanei respective și dialogului cu familia și rudele sale. O politică fundamentată în materie de locuințe trebuie să țină cont de următoarele elemente:

- locuințele îmbătrânesc împreună cu ocupanții lor. Costurile legate de o locuință necorespunzătoare pot deveni un factor de sărăcie, desocializare și deteriorare a sănătății;

⁽²⁾ Japonia (țara din cadrul OCDE în care îmbătrânirea populației este cea mai rapidă) a creat sistemul Fureai Kippu, care este o rețea locală de asistență reciprocă cu o „bancă de timp”, pentru a crește gradul de sensibilizare al populației cu privire la voluntariat. În conformitate cu principiul subsidiarității, acest sistem acoperă orice ajutor destinat persoanelor în vârstă sau persoanelor cu handicap care nu este acoperit de asigurările de sănătate.

- alegerea nu se mai poate realiza exclusiv între domiciliu și instituție. Există forme alternative de primire a acestor persoane. Este necesar să se evalueze potențialul lor social și economic și să se definească structurile care urmează să fie create în funcție de profiluri și patologii (centre de zi, centre de noapte, centre de proximitate axate pe autonomie etc.);
- este necesar să se facă distincția între „tulburările cognitive” și lipsa de autonomie;
- concentrarea în același loc a persoanelor în vârstă nu oferă niciun avantaj cognitiv, iar legătura dintre sănătatea mintală și sănătatea fizică a acestor persoane este acum dovedită științific;
- concentrarea și preluarea deplină în îngrijire a persoanelor în vârstă crește semnificativ riscul de renunțare și de resemnare. Acest lucru implică inevitabil creșterea nivelului de medicalizare și de medicație.

3.2. Politica imobiliară destinată instituțiilor de plasament pentru persoanele în vârstă dependente ar trebui planificată astfel încât să se evite lipsa de eficiență și costurile dificil de amortizat de către vârstnici, ținându-se seama, totodată, de importanța localizării geografice. Asigurarea faptului că se respectă libertatea persoanei de a alege cu privire la plasarea sa eventuală într-o instituție trebuie să rămână o condiție imperativă.

3.2.1. Este esențial să se ia în considerare politici dinamice și flexibile în domeniul imobiliar și urbanistic, pentru a privilegia locuințele intermodale, soluțiile intergeneraționale și deschiderea socială.

3.3. Progresele tehnologice în domeniul domoticii reprezintă un element-cheie al politicilor în materie de locuințe ce trebuie puse în aplicare. Acestea ar trebui să fie sprijinite acordându-se o atenție specială prezenței umane competente și calificate.

3.4. Programul „Orașe pe măsura vârstei a treia”(susținut de OMS) vizează în principal promovarea îmbătrânirii active prin optimizarea sănătății, a participării și a siguranței cetățenilor în vârstă. Un „oraș pe măsura vârstei a treia”analizează situația existentă, evaluează structurile și serviciile dedicate persoanelor în vârstă și stabilește un plan pentru punerea în aplicare a priorităților și evaluarea efectelor pe teren.

UE ar putea iniția un program de lansare a unei serii de proiecte-pilot de tipul „orașelor pe măsura vârstei a treia”, vizând profiluri urbane diferite, de la cartierele orașelor (foarte) mari, până la entitățile semirurale.

4. Revalorizarea profesioniștilor și sprijinirea formării

4.1. Într-o societate care îmbătrânește, accentul trebuie pus pe gestionarea simptomelor și pe variabilitatea lor. Este nevoie de mai mulți profesioniști pentru a dezvolta sisteme și proceduri. Numărul persoanelor care lucrează în domeniul readaptării și al telemedicinii va crește.

Este nevoie de acorduri colective rezultate din dialogul social pentru a se evita rotația semnificativă a lucrătorilor din acest sector, insistând pe îmbunătățirea percepției sociale și a remunerării profesioniștilor din domeniu.

4.2. Din punct de vedere statistic și indiferent de scenariul studiat, serviciul de ajutor la domiciliu poate genera cele mai multe locuri de muncă. Fiind relativ mai puțin sensibile la situația economică, profesiile din domeniul asistenței și îngrijirii destinate persoanelor fragile, în ansamblu, ar trebui să beneficieze de o puternică dinamică a locurilor de muncă. Meseriile de infirmier, îngrijitor și asistent medical se numără printre cele mai prolifice în materie de creare de locuri de muncă.

4.3. Din toată literatura consultată se desprinde aceeași concluzie: asistența și serviciile destinate persoanelor în vârstă reprezintă un potențial bazin ocupațional uriaș, dată fiind tendința majoră de îmbătrânire sociodemografică a continentului. Problema principală este asigurarea viabilității financiare a acestor locuri de muncă prost plătite, având în vedere valoarea lor adăugată, devotamentul personalului și condițiile dificile de lucru.

4.4. Trebuie sprijinită, de asemenea, formarea îngrijitorilor, deoarece bunăstarea persoanei în vârstă este strâns legată de prezența și activitățile lor, complementare intervenției profesioniștilor. UE ar putea iniția o politică proactivă menită să ofere sprijin îngrijitorilor membri ai familiei, sugerând statelor membre să își adapteze legislația socială. Acest lucru ar însemna recunoașterea statutului special al îngrijitorului.

4.5. Publicul care ar fi vizat de activitățile de formare profesională desfășurate de SAPA este, în general, slab (sau chiar deloc) calificat, deoarece nu este obișnuit cu cursurile de învățare clasice. Cu toate acestea, are cunoștințe empirice. Prin urmare, ar trebui definit un cadru pentru dezvoltarea unor proiecte experimentale de formare bazate pe cunoștințe atipice (deprinderi practice și aptitudini interpersonale). CESE pledează pentru o abordare care, fără a neglija învățarea cognitivă, ar utiliza o pedagogie bazată pe competențele dobândite, pentru a defini profiluri de competență adaptate.

4.6. Ar trebui ca accesul și modalitățile de formare să fie simplificate pentru publicul-țintă, făcând mai flexibilă trecerea către cunoștințele tehnice necesare prin:

- utilizarea instrumentelor TIC (și a altor instrumente) pentru a permite accesul la cunoștințe teoretice și informații;
- asigurarea unor schimburi de experiență;
- desemnarea unui mentor permanent;
- organizarea de comunități online pentru schimburi de cunoștințe și practici.

4.7. Cele de mai sus ar trebui incluse în prioritățile programului Erasmus+. În plus, autoritatea bugetară europeană ar trebui să deschidă și să sprijine dezbaterile printr-o linie bugetară destinată „experimentelor”.

5. O politică de finanțare adecvată

5.1. Principiul accesului universal la SAPA se poate baza pe cel al Platformei europene a persoanelor în vârstă: servicii disponibile la un preț care nu compromite nici calitatea vieții, nici demnitatea și nici libertatea de alegere.

5.2. Persoana care îmbătrânește rămâne un actor direct și indirect în structura socială. Când își pierde autonomia, rolul său social devine pasiv: creează locuri de muncă directe și indirecte necesare pentru organizarea rețelei de sprijin. În acest moment, este rândul societății să-și activeze și să-și pună în aplicare competențele și resursele de care dispune pentru preluarea integrală în îngrijire a persoanelor în vârstă.

5.3. Instituțiile de tip SAPA se bucură, în general, de un sprijin larg din partea autorităților publice, prin intermediul unor programe menite să asigure solvabilitatea cererii private, din partea gospodăriilor. Comercializarea și monetizarea acestor servicii modifică însă rolul autorităților publice și guvernarea acestor servicii. Din furnizori care oferă servicii persoanelor dependente, statul și autoritățile locale tind să se transforme în autorități de reglementare a piețelor, prin faptul că instituie proceduri menite să asigure eficiența pieței și încrederea beneficiarilor. Acest lucru implică, în principal, controlul operatorilor de pe teren, calitatea serviciilor și difuzarea informațiilor. CESE ar dori ca Comisia să recomande statelor membre să introducă transparența piețelor și performanțe de calitate în activitățile de tip SAPA.

5.4. Pentru a asigura posibilitatea reală de a asigura plata pentru serviciile de tip SAPA, statele membre ar trebui să fie încurajate să promoveze instituirea unei asigurări pentru autonomie, de preferință integrată în sistemul de securitate socială. Această asigurare ar trebui să fie incluzivă, astfel încât să se finanțeze serviciile și echipamentele care să permită o autonomie reală. Asigurarea pentru autonomie ar trebui să acopere nevoile de asistență și servicii la domiciliu, precum și șederea temporară sau permanentă într-o instituție.

5.5. Ca să integreze această componentă, sistemele de securitate socială ale statelor nu își pot permite să le finanțeze numai pe baza impozitelor. Această finanțare ar trebui să ia în considerare asocierea altor surse, publice și private, inclusiv a fondurilor de pensii.

În prezent, se recomandă lansarea de către Comisie a unui studiu prospectiv socioeconomic cuprinzător, cu privire la viabilitatea financiară a locurilor de muncă din instituțiile de tip SAPA, pe teritoriul Uniunii. Acest studiu ar trebui să ia în considerare diferitele forme de finanțare publică și privată, să propună mecanisme de investiții bazate pe parteneriate public-privat și să sugereze diferite recomandări, atât la nivel supranațional, cât și la nivelul statelor membre. Un astfel de studiu ar trebui elaborat în cadrul unei mese rotunde pe tema finanțării care să reunească principalii factori de răspundere din domeniul îngrijirii persoanelor în vârstă.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Lucrul cu azbestul în contextul reabilitării energetice”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2019/C 240/04)

Raportor: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Coraportor: **Enrico GIBELLIERI**

Decizia Adunării Plenare	12.7.2018
Temei juridic	Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în CCMI	26.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	199/4/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută revizuirea ambițioasă a Directivei privind performanța energetică a clădirilor (DPEC), dar recunoaște și pericolul considerabil pe care îl reprezintă azbestul, care, în prezent, reprezintă cea mai importantă cauză de cancer provocat de condițiile de la locul de muncă în Europa. Pentru a atinge obiectivele ambițioase de reînnoire a parcului imobiliar european în vederea creării de locuințe și locuri de muncă sănătoase și eficiente din punct de vedere energetic, CESE consideră că este necesar să se creeze sinergii cu eliminarea substanțelor dăunătoare în cadrul renovărilor energetice, astfel încât această sarcină să nu fie lăsată spre rezolvare următoarei generații.

1.2. Comisia Europeană trebuie să dea curs Rezoluției Parlamentului European referitoare la amenințările la adresa sănătății la locul de muncă legate de azbest și la perspectivele de eliminare completă a azbestului existent [2012/2065 (INI)] și avizului din proprie inițiativă al CESE privind eliminarea azbestului din UE, dând curs propunerilor conținute în acestea.

1.3. Comisia Europeană ar trebui să colaboreze cu Organizația Internațională a Muncii (OIM) și cu Organizația Mondială a Sănătății (OMS), recurgând la programele anterioare ale OIM/OMS. Agenția Europeană pentru Sănătate și Securitate în Muncă și Comisia Europeană ar trebui să sprijine în comun această acțiune în UE.

1.4. Comisia Europeană ar trebui să promoveze în mod activ o abordare bazată pe ciclul de viață în ceea ce privește proiectarea clădirilor și materialele de construcție, având în vedere reciclarea și utilizarea la sfârșitul ciclului de viață, precum și obiectivul UE de a crea o economie circulară.

1.5. Comisia Europeană ar trebui să acorde prioritate eliminării substanțelor nocive atunci când elaborează instrumente complementare, cum ar fi registrul digital al clădirilor și pașaportul de renovare a clădirilor, pentru a-i informa pe consumatori cu privire la potențialul de renovare al clădirilor și pentru a sprijini punerea în aplicare a unor planuri de renovare adaptate, bazate pe audituri efectuate de profesioniști. Aceasta ar putea include și alte instrumente complementare la nivelul UE pentru înregistrarea substanțelor nocive din clădiri care sunt accesibile publicului, în vederea protejării consumatorilor.

1.6. Comisia Europeană și statele membre trebuie să reexamineze transpunerea și punerea practică în aplicare a Directivei privind expunerea la azbest la locul de muncă (Directiva 2009/148/CE) din perspectiva diferitelor grupuri de risc, pentru a îmbunătăți protecția tuturor lucrătorilor supuși riscului de expunere la azbest. Comisia Europeană și statele membre ar trebui să colaboreze pentru a utiliza în mod eficient fondurile structurale și de investiții ale UE în vederea reducerii poluării cu azbest.

1.7. Renovarea energetică se află la intersecția mai multor zone de drept european. Legislația UE și cea națională ar trebui să fie evaluată pentru a asigura coerența politicilor în materie de gestionare a substanțelor nocive. Aceasta include legislația privind deșeurile și garantarea unui număr suficient de depozite de deșeuri pentru a gestiona deșeurile de azbest.

1.8. Statele membre ar trebui să înființeze registre și să considere substanțele nocive ca o componentă esențială a oricărui pașaport de renovare a clădirilor existent sau la elaborarea unui nou tip de astfel de pașaport.

1.9. Este esențial ca statele membre să își conceapă strategiile de renovare pe termen lung, luând în considerare pericolele inerente generate de azbest și de alte substanțe nocive.

1.10. Statele membre trebuie să se asigure că criteriile de sprijin financiar pentru renovarea energetică, cum ar fi reducerile de impozite sau subvențiile, sunt definite în mod explicit într-un mod care să le permită proprietarilor să elimine complet substanțele nocive în cursul renovării.

1.11. Statele membre trebuie să sprijine partenerii sociali pentru a adapta formarea, calificarea și profilurile profesionale la nevoile viitoare. Acest lucru ar trebui realizat în vederea creșterii atractivității sectorului pentru lucrătorii tineri și pentru femei.

1.12. Rolul și responsabilitatea specifică a partenerilor sociali în combaterea pericolelor și protecția lucrătorilor ar trebui să fie pe deplin recunoscute și sprijinite. Se recomandă și participarea societății civile organizate, deoarece azbestul afectează viața profesională, sănătatea, protecția consumatorilor și mediul. Acest lucru este valabil în special în ceea ce privește recunoașterea și despăgubirea victimelor bolilor asociate cu azbestul.

1.13. Statele membre pot contribui la evaluarea și la promovarea bunelor practici și a noilor tehnologii pentru a proteja sănătatea și siguranța lucrătorilor și a locuitorilor clădirilor.

1.14. Având în vedere importanța deosebită a acestei chestiuni, CESE va prezenta avizul de față la o conferință comună cu Parlamentul European, Comitetul European al Regiunilor și Comisia Europeană.

2. Observații generale

2.1. Directiva europeană privind performanța energetică a clădirilor revizuită (în continuare, DPEC) va avea un impact semnificativ asupra activităților economice din sectorul construcțiilor, prin creșterea ratei medii anuale de renovare. Una dintre cele mai importante modificări ale DPEC revizuite este nivelul de ambiție, întrucât rata medie anuală de renovare ar trebui să crească de la 1 % la 3 %. Acest lucru va avea un impact pozitiv asupra ocupării forței de muncă și va oferi posibilitatea de a promova competențe și calificări noi și suplimentare pentru a asigura locuri de muncă de calitate și durabile și competitivitatea sectorului construcțiilor.

2.2. Factorii de decizie politică și părțile interesate ar trebui să fie conștiente de potențialele riscuri pentru sănătate pe care le implică reînnoirea parcului imobiliar european, în special din cauza expunerii la substanțe nocive precum azbestul. Proprietarii clădirilor, locatarii și angajații care lucrează în spații închise sunt deopotrivă expuși la risc. DPEC revizuită subliniază problemele de sănătate, iar considerentul 14 din directiva de modificare (UE) 2018/844 prevede mai precis că „Statele membre ar trebui să sprijine lucrările de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor existente care contribuie la crearea unui mediu ambiant interior sănătos, inclusiv prin eliminarea azbestului și a altor substanțe nocive, la împiedicarea înlăturării ilegale a substanțelor nocive, precum și la facilitarea respectării actelor legislative existente, cum ar fi Directivele 2009/148/CE ⁽¹⁾ și (UE) 2016/2284 ⁽²⁾ ale Parlamentului European și ale Consiliului”.

2.3. Într-adevăr, multe dintre clădirile care necesită o îmbunătățire a performanței energetice datează din perioada anterioară interzicerii azbestului. Estimările sugerează că, în prezent, aproximativ 35 % din clădirile din UE au peste 50 de ani și aproape 75 % din parcul imobiliar este inefficient din punct de vedere energetic, ceea ce înseamnă că cea mai mare parte a clădirilor din Europa sunt eligibile pentru renovare până în 2050. În consecință, va fi necesar să fie eliminate cantități mari de azbest în condiții de siguranță.

2.4. În conformitate cu prevederile articolului 2a, alineatul (2) din DPEC revizuită, strategiile de renovare pe termen lung ale statelor membre trebuie să conțină o foaie de parcurs cu un plan de acțiune privind modul de transformare a parcului lor imobiliar până în 2050. Din cauza procentului ridicat de clădiri din Europa care conțin azbest, statele membre ar trebui să elaboreze strategii de renovare pe termen lung, în vederea reducerii la minimum a riscurilor pentru sănătatea lucrătorilor și a locatarilor clădirilor și pentru sănătatea publică.

2.5. Reabilitarea energetică a clădirilor existente presupune cunoștințe și competențe de specialitate din partea lucrătorilor. Aceste necesități au fost subliniate în cadrul proiectului de educație și formare profesională în domeniul construcțiilor cu consum redus de energie (VET4LEC), de către partenerii sociali europeni din sectorul construcțiilor. Este important ca toate ocupațiile care implică în mod profesional sau accidental lucrul cu azbestul să presupună calificări corespunzătoare.

2.6. Azbestul continuă să fie principala cauză a cancerului profesional în UE. Potrivit Comisiei Internaționale pentru Sănătate în Muncă (ICOH), în Europa, azbestul duce la aproximativ 88000 de decese anuale, reprezentând 55-85 % din cazurile de cancer pulmonar încadrate ca boală profesională. Ratele de mortalitate vor continua să crească până la sfârșitul anilor 2020 și 2030. Chiar și în cazul muncii cu azbest aglomerat se poate elibera o cantitate semnificativă de fibre nocive de azbest.

2.7. Structura de guvernare a Directivei europene privind performanța energetică a clădirilor la nivel național trebuie să răspundă provocărilor prezente și viitoare. Articolul 2a alineatul (5) din DPEC prevede că, pentru a sprijini elaborarea strategiei de renovare pe termen lung, fiecare stat membru va organiza o consultare publică. Statele membre stabilesc modalitățile de consultare într-un mod inclusiv, implicând în același timp actorii publici și privați relevanți într-un mod mai eficient, pe baza unei consultări largi și a unei participări reale.

3. Observații referitoare la instituțiile europene

3.1. Parlamentul European a adoptat o rezoluție referitoare la amenințările la adresa sănătății la locul de muncă legate de azbest și perspectivele de eliminare completă a azbestului existent [2012/2065 (INI)], în care, printre altele, a invitat Comisia să dezvolte o abordare globală în ceea ce privește reabilitarea energetică și eliminarea azbestului. Avizul din proprie inițiativă al CESE pe tema „Eliminarea azbestului din UE” a oferit recomandări similare. Comisia Europeană a luat unele măsuri pentru a pune în practică propunerile, dar ar trebui să își accelereze eforturile.

3.2. Din cauză că produsele care conțin azbest sunt utilizate în aproape fiecare parte a clădirilor existente, care au fost construite în perioada anterioară interzicerii azbestului, orice activitate de reabilitare implică riscul de eliberare a fibrelor de azbest. Expunerea potențială a lucrătorilor trebuie să fie controlată, iar Comisia Europeană trebuie să evalueze, la nivel european, valoarea limită de expunere la fibre de azbest la locul de muncă, care este în prezent de 100000 fibre/m³ (Directiva 2009/148/CE), pentru a stabili dacă această valoare garantează sau nu un nivel suficient de siguranță pentru lucrători. Comisia Internațională pentru Sănătate în Muncă (ICOH) recomandă reducerea valorilor limită la 1000 fibre/m³.

3.3. Modelele actuale de înregistrare a azbestului și a altor substanțe nocive în statele membre sunt, în general, inadecvate scopului. Deși multe state membre sau regiuni dețin registre cu substanțele nocive, acestea sunt adesea incomplete, nu sunt disponibile publicului și, în marea lor majoritate, nu sunt actualizate. În anumite țări nu există deloc astfel de registre. Polonia este o excepție notabilă: țara are un program ambițios de reducere a azbestului care beneficiază de sprijin public și este facilitat de existența unui registru pentru azbest accesibil publicului.

3.4. Un registru cu substanțele nocive din clădiri, care ține seama de stadiul actual al tehnologiei, ar trebui să conțină: indicația specifică clădirii referitoare la amplasare și cantitățile de substanțe nocive, diagnosticarea pericolului potențial și calendarul lucrărilor de eliminare, colectarea datelor centralizate de către autoritățile publice, în scop statistic și informativ, în scopul elaborării strategiilor de eliminare și al acordării stimulentei financiare, precum și accesul public pentru autoritățile publice, locatari, contractanți și lucrători la informațiile relevante privind siguranța și sănătatea.

3.5. Procedurile de recunoaștere și de despăgubire a victimelor expunerii la azbest trebuie să fie îmbunătățite și trebuie să se faciliteze accesul la informațiile necesare pentru a oferi celor afectați posibilitatea să-și facă auzită vocea, precum și asistență juridică, financiară și personală. Ar trebui sprijinite asociațiile victimelor azbestului. Astfel, se poate reduce povara personală pe care o resimt acestea în cadrul procedurilor de recunoaștere, care se adaugă întotdeauna suferințelor cauzate de boală.

3.6. În cadrul structurii de guvernare a DPEC ar trebui stabilite, pentru fiecare nivel, obiective precise, bazate pe identificarea principalelor aspecte și pe evaluarea progreselor înregistrate. Instrumentele europene de sprijinire a punerii în aplicare a strategiilor naționale de renovare pe termen lung ar trebui elaborate sub formă de orientări și indicatori, analiză comparativă, schimb de bune practici și evaluări *inter pares*.

4. Observații referitoare la transpunerea DPEC în legislația națională

4.1. Directiva DPEC revizuită impune statelor membre obligația de a elabora strategii de renovare pe termen lung. În conformitate cu articolul 7 din DPEC, este esențial ca aceste strategii pe termen lung să fie concepute ținând seama de riscurile inerente generate de azbest și de alte substanțe nocive.

4.2. Statele membre sunt obligate să elaboreze și să pună în aplicare strategii de renovare pe termen lung. Acest lucru ar trebui realizat în colaborare cu actorii relevanți, inclusiv cu diferitele niveluri teritoriale, cum ar fi regiunile și localitățile. Desigur, trebuie să se țină seama de diferențele naționale în ceea ce privește structurile administrative și organizatorice.

4.3. Criteriile de eligibilitate pentru acordarea sprijinului financiar destinat reabilitării energetice, care poate să constea în deduceri fiscale sau subvenții, ar trebui să fie definite în mod explicit, astfel încât proprietarii clădirilor să poată elimina substanțele nocive atunci când pun în practică măsuri de reabilitare energetică; acestea pot include utilizarea de materiale active din punct de vedere energetic, cum ar fi sistemele fotovoltaice integrate. Este important ca stimulentele financiare pentru reducerea emisiilor de substanțe dăunătoare să fie disponibile și atunci când eliminarea lor nu este legată în mod direct de performanța energetică a clădirii. Acest lucru poate contribui la crearea unor spații de locuit și de muncă sănătoase și eficiente din punct de vedere energetic și la stimularea inițiativelor ambițioase de eliminare a azbestului.

4.4. Consumatorii au nevoie de sprijin suplimentar concretizat prin campanii de sensibilizare cu privire la pericolele reprezentate de substanțele nocive din clădiri, care pot avea efecte negative asupra sănătății și calității aerului din interior, precum și cu privire la modul de atenuare a acestor pericole în procesul de reabilitare energetică. Consilierii în domeniul energiei, auditorii și alți furnizori de asistență pentru consumatori ar trebui să aibă cunoștințele necesare și să fie calificați pentru a furniza informații cu privire la măsurile eliminarea acestor substanțe și la posibilitățile de finanțare.

4.5. În prezent, cerințele și dispozițiile în materie de formare în multe state membre sunt insuficiente pentru a proteja în mod adecvat lucrătorii împotriva riscurilor generate de azbest. În principiu, fiecare lucrător din industria construcțiilor prezintă riscul potențial de expunere la azbest în cursul activității sale. În conformitate cu Directiva privind expunerea la azbest la locul de muncă (Directiva 2009/148/CE), fiecare lucrător aflat în situație de risc are nevoie de formare adecvată în funcție de nivelul de risc; totuși, acest lucru nu este reflectat suficient în transpunerea în legislația internă a multor state membre, care, adeseori, se limitează la lucrătorii care sunt potențial expuși la concentrații ridicate (de exemplu, îndepărtarea azbestului/demolare). Statele membre sunt încurajate să revizuiască transpunerea și punerea practică în aplicare a directivei în legislația lor, ținând seama de diferitele grupuri de risc, pentru a îmbunătăți protecția tuturor lucrătorilor supuși riscului de expunere la azbest.

4.6. Este important să se integreze sensibilizarea și formarea profesională specifică, inclusiv sensibilizarea generală în special în rândul lucrătorilor tineri, care ar putea cuprinde și învățământul profesional și tehnic. Formarea ar trebui concepută astfel încât să răspundă nevoilor lucrătorilor care vor fi expuși ocazional la azbest și să le permită acestora să elimine materialele cu risc scăzut, cum ar fi acoperișurile și conductele din azbociment nedeteriorate. Acest aspect este deosebit de relevant pentru IMM-uri. În sfârșit, nevoile întreprinderilor specializate în eliminarea azbestului care pot manipula cu regularitate materiale cu risc ridicat și cantități mari ar trebui analizate separat.

4.7. Partenerii sociali europeni din industria construcțiilor au dezvoltat module de informare privind azbestul, pentru manipulare în condiții de siguranță; ele sunt disponibile în multe limbi. Statele membre sunt încurajate să întreprindă acțiuni de sensibilizare pe cont propriu sau să difuzeze materialele existente.

4.8. Sunt disponibile noi tehnologii și noi practici de lucru pentru a proteja sănătatea și siguranța lucrătorilor și a locatarilor clădirilor, iar utilizarea și punerea lor în aplicare trebuie să fie promovate. Reducerea generală a emisiilor de praf la locul de muncă poate contribui, printre altele, la reducerea unui număr mare de efecte negative asupra sănătății, cauzate de siliciul cristalin, praful de lemn și azbest. Acest lucru se poate realiza prin diferite mijloace, cum ar fi aspirarea la sursă, folosirea apei sau a gelului la care aderă praful. Roboții controlați de la distanță sunt deja utilizați pentru îndepărtarea materialelor de pe suprafețe, în spații înguste sau de pe pereții clădirilor. Luarea în serios a pericolului reprezentat de substanțele nocive poate stimula inovarea.

4.9. Este important să se abordeze percepția, uneori corectă, asupra locurilor de muncă periculoase și nesănătoase în sectorul construcțiilor, deoarece aceasta a devenit un factor important în contextul îmbătrânirii forței de muncă. Gestionarea globală a riscurilor generate de azbest și de alte substanțe nocive în cursul lucrărilor de reabilitare energetică poate contribui la creșterea gradului de atractivitate a sectorului pentru tineri, bărbați și femei deopotrivă.

4.10. Reabilitarea energetică creează noi ocupații și transformă profilurile existente ale locurilor de muncă, constituind într-o oportunitate pentru sporirea atractivității sectorului și crearea de locuri de muncă noi și atractive. Abordarea schimbărilor demografice din acest sector prezintă o importanță tot mai mare, datorită faptului că oferă profiluri de locuri de muncă și condiții de muncă care răspund așteptărilor lucrătorilor tineri și, în special, ale femeilor.

4.11. O persoană obișnuită își petrece aproximativ 90 % din timp în spații închise. În prezent, materialele de construcție sunt fabricate rareori din materiale omogene. Chiar și produsele simple sunt fabricate prin utilizarea unei game variate de produse chimice și de aditivi; acest lucru este adesea legat de procesele tehnice. În unele cazuri, nu se cunosc efectele pe termen lung asupra sănătății umane. De exemplu, nanomaterialele prezintă proprietăți geometrice similare cu cele ale azbestului și s-ar putea dovedi periculoase pe termen lung. Factorii de decizie politică și producătorii de materiale de construcții ar trebui să aplice principiul precauției ca normă de orientare pentru cercetarea și dezvoltarea materialelor de construcții.

4.12. Ar trebui urmată întotdeauna o abordare bazată pe ciclul de viață în ceea ce privește proiectarea clădirilor și materialele de construcție, având în vedere utilizarea acestora la sfârșitul ciclului de viață și capacitatea de reciclare. Factorii de decizie ar putea să încurajeze sau să ofere stimulente pentru utilizarea unor tehnici durabile de construcție și a unor materiale naturale de construcție, cum ar fi lemnul (dar nu exclusiv), care să provină în mod ideal din surse locale. De exemplu, asistăm la creșterea numărului de clădiri pe schelet de lemn și la dezvoltarea tehnologică a biomaterialelor folosite la izolații, cum ar fi *hempcrete* (beton din cânepă), sau la apariția unor noi aplicații pentru produsele din lemn. Aceste evoluții în utilizarea materialelor și a produselor mai durabile ar trebui promovate și sprijinite mai activ prin diverse instrumente și inițiative europene. Acest lucru ar trebui să țină seama, de asemenea, de obiectivul UE de a crea o economie circulară.

4.13. Unul dintre principalele motive de revizuire a DPEC a fost reducerea impactului schimbărilor climatice. Cu toate acestea, se poate anticipa creșterea incidenței dezastrelor naturale care pot conduce la eliberarea necontrolată a fibrelor de azbest din clădiri și din infrastructura publică. Acest aspect ar trebui să reprezinte un stimulent suplimentar menit să accelereze eliminarea azbestului și ar trebui inclus în planurile de răspuns la dezastre naturale. Serviciile de urgență sunt expuse riscurilor în astfel de situații și trebuie protejate în mod corespunzător.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Contribuția întreprinderilor din economia socială la o Europă mai coezivă și democratică”

(aviz exploratoriu la solicitarea Președinției române a Consiliului)

(2019/C 240/05)

Raportor: **Alain COHEUR**

Sesizare	Scrisoarea din 20.9.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	2.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	118/1/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Mulțumită diversității sectoarelor în care sunt active, întreprinderile din economia socială (IES) contribuie în multe moduri la progresul către o societate mai coezivă și mai receptivă la interesul public. Economia socială este un vector esențial al dezvoltării economice și sociale în Europa, în care sunt active 2,8 milioane de întreprinderi, ceea ce reprezintă 13,6 milioane de locuri de muncă și 8 % din PIB-ul UE. Întreprinderile sociale joacă un rol-cheie în crearea și păstrarea unor locuri de muncă de calitate, contribuind major la reușita Pilonului european al drepturilor sociale și a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă.

1.2. Situația actuală a economiei sociale (ES) în Europa este eterogenă. Există state membre în care dinamica istorică și politicile naționale recente susțin dezvoltarea acestui sector, în timp ce, în altele, el se confruntă cu constrângeri. Acest context, la care se adaugă inadecvarea resurselor financiare, împiedică economia socială să contribuie la redresarea economică și la redobândirea dinamismului de către întreprinderi, să atenueze tensiunile sociale generate prin creșterea inegalităților și a sărăciei, să reducă șomajul în anumite regiuni și să lupte împotriva condițiilor de lucru tot mai precare, fenomene care duc la creșterea populismului.

1.3. CESE pledează pentru recunoașterea de către statele membre și Comisia Europeană a contribuției întreprinderilor din economia socială la dezvoltarea unei cetățenii active și la edificarea binelui comun, la promovarea modelului social european și la construirea unei identități europene. Această recunoaștere se concretizează nu numai prin alocarea resurselor adecvate, ci și prin îndemnul de a disemina și promova utilizarea inovării și a cunoștințelor.

1.4. CESE constată că modelele de întreprinderi din economia socială sunt aproape absente din programele de studiu și din dispozițiile de creare și de dezvoltare a întreprinderilor. Chestiunea formării și a educației în domeniul economiei sociale trebuie să se poată integra în programele sistemelor de învățământ, fiind o adevărată poartă de acces la cunoaștere și la spiritul de inițiativă antreprenorială. Astfel, ar trebui promovat accesul întreprinderilor economiei sociale la programul Erasmus+.

1.5. CESE reamintește că este esențială promovarea întreprinderilor economiei sociale prin politici publice ambițioase și transversale și printr-un plan de acțiune european pentru economia socială.

1.6. Așa cum s-a exprimat deja în unele avize din trecut, CESE solicită instituțiilor UE și statelor membre să asigure un sprijin specific pentru inovarea socială, care să includă recunoaștere și sprijin politic pentru întreprinderile din economia socială și pentru societatea civilă, ca parte interesată esențială în societate, și crearea unui mediu favorabil.

1.7. CESE cere Comisiei să clarifice conceptul de economie socială, pe baza trăsăturilor diverselor sale forme actuale.

1.8. CESE reamintește Comisiei Europene, statelor membre și Eurostat că este necesară punerea în aplicare a propunerilor incluse în manualul privind conturile-satelit, pentru a crea un registru statistic al întreprinderilor din economia socială.

1.9. CESE reamintește nevoia de a efectua mai multe cercetări pentru a înțelege amploarea mecanismelor prin care întreprinderile din economia socială contribuie la consolidarea coeziunii sociale și a democrației și la dinamizarea economiei. Acest demers ar permite reducerea decalajului existent între noile state membre și restul Uniunii.

2. Observații generale

2.1. Trăsătura specifică a întreprinderilor din economia socială este că servesc interesului general sau al unei comunități și nu urmăresc să-și maximizeze profitul. Obiectivul acestora este clar social: este vorba despre îmbunătățirea bunăstării individuale și colective prin reducerea inegalităților și prin creșterea coeziunii sociale. De asemenea, este vorba și despre dezvoltarea unor locuri de muncă de calitate în întreprinderi responsabile din punct de vedere social.

2.2. Economia socială este o formă de organizare a activităților umane întemeiată pe proprietatea colectivă, pe solidaritate și pe democrație participativă, care se sprijină pe eficiența economică a mijloacelor sale și care asigură producția, distribuția, schimbul, precum și consumul de bunuri și servicii. Ea contribuie la exprimarea unei cetățenii active și la prosperitatea individuală și colectivă. Ea intervine în toate domeniile: economic, social, societal și de mediu.

2.3. Trebuie observat că multe elemente subminează treptat fundamentele societăților noastre, bazate pe democrație și pe coeziune socială: reducerea cheltuielilor publice și a plaselor de siguranță pe care le oferă, logica profitului pe termen scurt și a rentabilității urmărită de piețele financiare și speculative, amploarea pe care o capătă populismul și creșterea inegalităților.

2.4. Pentru a face față acestei evoluții societale și incertitudinilor din ce în ce mai mari, dar și pentru a-și menține ambițiile de dezvoltare economică, UE trebuie să contribuie la crearea unor societăți democratice, caracterizate prin coeziune, sinonime ale progresului economic și social, și prin lupta împotriva discriminărilor și împotriva formelor de excluziune socială. UE își poate concretiza ambițiile, apărându-și totodată valorile comune prin intermediul punerii în aplicare ambițioase a Pilonului european al drepturilor sociale și prin realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

3. Coeziunea socială și societatea civilă

3.1. În opinia Consiliului Europei, coeziunea socială reprezintă capacitatea unei societăți de a asigura bunăstarea tuturor membrilor săi, reducând disparitățile și evitând marginalizarea. Pentru Comisia Europeană, ambiția politicii de coeziune economică, socială și teritorială este reducerea decalajelor dintre regiunile UE în ceea ce privește bogăția și dezvoltarea. Atacurile la adresa „coeziunii sociale” duc la creșterea frustrărilor și la izolarea culturală pe temeuri identitare, creând un teritoriu fertil pentru teoriile antidemocratice. Democrația și coeziunea socială, organizarea liberă și independentă a societății civile sunt elemente componente ale proiectului european, chiar dacă fac astăzi obiectul dezbaterii. Economia socială, prin intermediul finalităților sale de natură socială sau cu implicații sociale, răspunde, în mod pragmatic, obiectivelor de coeziune și de dezvoltare, oferind, totodată, și un model democratic.

3.2. Din motive istorice și de context, societatea civilă este definită foarte diferit și poate lua forme diferite în funcție de diversele state membre. În rădăcinarea sa ține de tradiții culturale și politice. O parte dintre organizațiile acesteia (sindicate, grupări, lucrări etc.) sunt durabile, iar altele apar în funcție de evoluția vremurilor. Având în vedere că practică o economie a persoanelor și nu a capitalului, întreprinderile din economia socială pot fi considerate drept o componentă a acestei societăți civile.

3.3. Societatea civilă este, într-o oarecare măsură, un incubator pentru dezvoltarea întreprinderilor din economia socială și, pe cale de consecință, un accelerator al coeziunii. Prin crearea întreprinderilor din economia socială, societatea civilă poate să ofere anumitor minorități dreptul de a fi ascultate sau poate dezvolta activități cu o oarecare rentabilitate, în condițiile în care ele nu ar fi, în mod necesar, luate în considerare din perspectiva întreprinderilor mai tradiționale. În ceea ce privește mișcările xenofobe sau declinul democrației, întreprinderile din economia socială pot să contribuie la afirmarea democrației și a coeziunii (articolului 2 din Tratat), de exemplu în privința chestiunii integrării migranților ⁽¹⁾.

3.4. În domeniul învățământului, economia socială și contribuția și valoarea ei adăugată pentru societățile noastre sunt, cel mai adesea, ignorate de programele școlare și universitare. Același lucru este valabil și pentru filierele antreprenoriale. Statele membre, precum și organismele UE, ar trebui, prin urmare, să asigure posibilitatea educației în spiritul economiei sociale, nu pentru a permite impunerea ei, ci pentru a pune la dispoziția cetățenilor instrumentele necesare pentru a o asimila.

4. Economia socială, un model economic care se exprimă în mod diferit

4.1. Avându-și originea în modul în care cetățenii s-au organizat pentru a răspunde propriilor nevoi economice, sociale, dar și culturale, în contextul unor transformări sociale profunde, întreprinderile sociale au fost definite mai întâi prin statutele lor juridice, care sunt contracte de bază ce obligă părțile interesate prin stabilirea liberă a normelor interne care le reglementează funcționarea. Astfel s-au creat casele de ajutor reciproc, cooperativele și asociațiile, cărora li s-au alăturat fundațiile. În prezent, aceste vehicule juridice continuă să fie cele mai utilizate în scopul înființării de întreprinderi din economia socială ⁽²⁾.

⁽¹⁾ JO C 283, 10.8.2018, p. 1.

⁽²⁾ Studiul CESE din 2017 intitulat Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union („Evoluții recente ale economiei sociale în Uniunea Europeană”).

4.2. Odată cu evoluția societăților, s-au adăugat și alte tipuri de structuri: întreprinderile care stimulează inserția socială prin muncă (WISE), active în sectorul integrării sociale și profesionale și al persoanelor cu dizabilități, sau societățile cu scop social, active în domeniile recuperării și reciclării, al îngrijirii persoanelor, al protejării mediului.

4.3. Comisia Europeană a promovat, în texte de diferite tipuri (inițiative, regulamente ⁽³⁾), sprijinul pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale, care sunt, în principal, întreprinderi ce provin din economia socială. În prezent, se poartă discuții în ceea ce privește integrarea *de facto* a antreprenoriatului social, a cărui definiție nu este univocă.

4.4. CESE a solicitat de multă vreme un plan de acțiune pentru întreprinderile din economia socială, care să asigure dezvoltarea și creșterea acestui sector în Europa, eliberând întregul său potențial. În opinia CESE, întreprinderile sociale sunt o parte a economiei clasice și nu sunt în conflict cu alte modele economice. Majoritatea programelor existente de sprijinire, dezvoltare și demarare a întreprinderilor, precum și alte condiții necesare, cum ar fi legislația și instrumentele financiare nu reușesc însă adesea să sprijine întreprinderile sociale, mai ales pentru că sunt concepute pentru un model și o logică de întreprindere standard, mai tradițională. În plus, întreprinderile sociale trebuie să fie pe deplin recunoscute și implicate în dialogul social.

5. Contribuția cooperării și a economiei sociale la obiectivele de coeziune socială și de democrație

5.1. Democrația se află în centrul definiției economiei sociale și al dinamicii întreprinderilor din domeniu. Democrația „internă” evocă principiul „o persoană – un vot” în cadrul organismelor decizionale, participarea diferitelor categorii de actori la gestionarea întreprinderii, în calitate de lucrători, utilizatori sau beneficiari.

Cu toate acestea, rolul întreprinderilor din economia socială în democratizarea economiei noastre depășește sfera gestiunii lor interne. De fapt, există o dimensiune democratică care oferă cetățenilor posibilitatea de a se implica în activități colective și de a-și aduce contribuția în dezbaterile societății. În această privință, întreprinderile din economia socială reprezintă o adevărată școală de democrație participativă.

5.2. Această funcție democratică a întreprinderilor din economia socială se materializează la diferite niveluri: prin intermediul bunurilor și al serviciilor pe care le furnizează, al alternativelor pe care le propun, al răspunsurilor pe care le oferă nevoilor cărora nu li s-a răspuns, al locurilor de exprimare și de dezbateri la crearea cărora contribuie, al acțiunilor de lobby și de sensibilizare pe care le realizează. Ele trebuie să-și asume un model de întreprindere care acordă mai multă importanță aspectelor de mediu, relațiilor sociale și condițiilor de muncă ale angajaților lor.

5.3. Atunci când evocăm contribuția economiei sociale la coeziune, tindem să ne referim, în principal la capacitățile sale „reparatorii”, la ajutorul acordat cetățenilor aflați în dificultate, la ponderea acestuia în sectorul social și medico-social. Această tendință de a atribui economiei sociale o funcție „reparatorie” este incontestabilă și nu poate fi disociată de activitatea structurilor asociative. Cu toate acestea, coeziunea și democrația trebuie analizate și din perspectiva politicilor și procedurilor aplicate de întreprinderile din economia socială pentru a măsura propriul impact social.

6. Coeziunea socială și teritorială – consolidarea unui spațiu european integrat prin intermediul economiei sociale

6.1. Globalizarea, construcția pieței unice europene, marile revoluții industriale au determinat schimbări profunde la nivelul regiunilor. Multe regiuni au fost afectate sau sunt încă afectate de această situație, mai ales prin dezindustrializare și somaj.

6.2. Economiiile noilor state membre au trecut prin procese îndelungate și, uneori, dificile de tranziție de la sistemele comuniste bazate pe planificare la economii de piață reglementate. Ajustările instituționale și politice au afectat societățile și economiile lor, cu consecințe asupra fluxurilor migratorii. De asemenea, aceste modificări au afectat întreprinderile mici și mijlocii, în special sectorul cooperativelor în fiecare din aceste țări, care a fost orientat pe durata mai multor decenii și, chiar în timpul tranziției, spre un sistem de piață. Dezvoltarea economiei sociale în aceste țări ar putea contribui la obiectivul urmărit de UE, de a consolida un spațiu european integrat, în cadrul căruia inegalitățile sociale și economice între UE-15 și cele 12 noi state membre din estul și sudul Europei ar urma să fie reduse și eliminate.

⁽³⁾ Regulamentul (UE) nr. 1296/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 privind Programul Uniunii Europene pentru ocuparea forței de muncă și inovare socială („EaSI”) și de abrogare a Deciziei nr. 283/2010/UE de instituire a unui instrument european de microfinanțare „Progress” pentru ocuparea forței de muncă și incluziune socială (JO L 347, 20.12.2013, p. 238).

6.3. În multe țări din această regiune, întreprinderile sociale au pierdut tot mai mult prestigiu. Cu toate acestea, sectorul nu a fost desființat. În ceea ce privește casele de ajutor reciproc, asociațiile și fundațiile, după jumătate de secol de dispariție aproape totală, ele traversează o perioadă de redescoperire și de expansiune treptată, în paralel cu dezvoltarea societății civile, a mișcărilor sociale și a sindicatelor din aceste țări. Dezvoltarea acestui „al treilea pilon” în noile state membre ar trebui considerată ca făcând parte din integrarea lor adecvată în modelul social european.

6.4. Derularea unor campanii de educare și de informare privind istoria, tradițiile și originile naționale ale economiei sociale și ale mișcărilor cooperatiste ar trebui să permită atenuarea imaginii negative asociate cooperativelor înființate cu forța în perioada regimurilor comuniste, precum și crearea unei legături între noile forme de întreprindere socială și tradițiile economiei sociale.

6.5. În paralel, în țările cu o tradiție puternică a economiei sociale, aleșii, antreprenorii, cetățenii au încercat să-și revigoreze propriile teritorii și să răspundă dezechilibrelor economice și sociale cu care s-au confruntat. Formele tradiționale sau noi de economie socială s-au regăsit în centrul a numeroase politici locale și au contribuit la coeziune și la viața democratică.

7. **Întreprinderile din economia socială – vectori de inovare socială și economică**

7.1. În avizele sale din trecut, CESE a analizat inovațiile considerate adesea „sociale” sau „societale”, care nu sunt doar benefice pentru societate, ci îi și consolidează capacitățile de acțiune. Fundamentul inovării sociale reprezintă o poziționare etică, ideologică sau de interes public, lucru demonstrat de rolul societății civile în configurarea sistemelor de protecție socială. Întreprinderile sociale sunt catalizatori pentru inovarea socială, dat fiind că se concentrează pe un grup specific de utilizatori, pe o nevoie nesatisfăcută în societate sau pe umplerea unui gol.

7.2. Apar o multitudine de noi modele de întreprinderi, care transformă relația dintre producători, distribuitori și consumatori (ca în cazul economiei funcționalității, al economiei colaborative și al finanțelor responsabile). Întreprinderile sociale nu sunt noi, dar se încadrează în această categorie de modele economice alternative, dat fiind că își propun să abordeze alte provocări-cheie pentru populație și planetă și fundamentale pentru dezvoltarea durabilă, precum justiția socială, guvernanța participativă și conservarea resurselor și a capitalului natural. UE poate deveni lider în materie de modele economice inovatoare, care să facă indisociabile noțiunile de prosperitate economică, protecție socială de calitate și durabilitate ecologică și să stabilească o „marcă europeană”. Prin urmare, UE trebuie să se dovedească ambițioasă în abordarea acestei chestiuni.

7.3. În Belgia, experiența cooperativelor SMART le permite membrilor care sunt lucrători autonomi să-și dezvolte propria activitate economică într-un cadru sigur. Cooperativele SMART sunt prezente în nouă țări europene și cuprind în total un număr de 120000 de salariați.

7.4. În Spania, grupul cooperativ Mondragon asigură, de mai bine de 70 de ani, o parte importantă a dezvoltării economice și sociale din Țara Bascilor. Mondragon Corporation are în prezent peste 90000 de angajați.

7.5. În Franța, societățile cooperatiste de interes colectiv (SCIC) și-au asumat, într-o mare măsură, rolul de a acorda asistență și de a contribui la reintegrarea grupurilor aflate în dificultate. Ele au devenit actori ai dezvoltării teritoriale și conduc proiecte de dezvoltare locală.

7.6. Din ce în ce mai mulți profesioniști și cercetători din domeniul digital își derulează activitatea sub formă de cooperative, întreprinderi care se ocupă de „bunuri comune imateriale”.

7.7. Acest lucru este valabil în domenii cum ar fi comerțul echitabil, producția și distribuția unor produse de calitate, provenite din agricultura organică sau rațională. În sectoarele care pot avea un impact asupra mediului, există un număr tot mai mare de inițiative ale întreprinderilor din economia socială.

7.8. Întreprinderile din economia socială nu se limitează la întreprinderi de mici dimensiuni. O parte dintre aceste întreprinderi din domeniul bancar și al asigurărilor (precum Crédit coopératif în Franța, Grupul P&V în Belgia) sunt întreprinderi-lider pe piețele lor naționale. Cooperativele de consum sau de distribuție ocupă, de asemenea, locuri importante în sectorul comerțului popular din Europa.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Filantropia europeană: un potențial neexploatat”**(aviz exploratoriu, elaborat la solicitarea Președinției române)**

(2019/C 240/06)

Raportor: **Petru Sorin DANDEA**

Solicitare de aviz exploratoriu, din partea Președinției române a Consiliului	Scrisoarea din 20.9.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	24.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	132/5/15

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE recunoaște pe deplin valoarea adăugată complementară și inovatoare pe care o poate aduce filantropia la coeziunea socială, prin promovarea valorilor comune, astfel încât societatea noastră să devină mai rezilientă. Comitetul recomandă statelor membre să recunoască filantropia ca formă de manifestare a angajamentului și implicării sociale, să îi creeze spațiul necesar și să colaboreze cu actorii din domeniul filantropiei, prin intermediul inițiativelor legislative sau nelegislative adecvate.

1.2. CESE îndeamnă statele membre să creeze un mediu favorabil filantropiei, în conformitate cu libertățile și drepturile fundamentale ale UE, prin care să încurajeze activitățile filantropice și acțiunea cetățenească, donațiile private în favoarea unor cauze de interes public și înființarea organizațiilor filantropice și să se asigure că măsurile de securitate de la nivel național și european sunt proporționale, bazate pe riscuri și pe date concrete, și, în același timp, promovează transparența în activitatea filantropică.

1.3. Statul social și securitatea socială sunt realizări europene de invidiat în lumea întreagă. Comitetul consideră că statele membre ar trebui să consolideze statul social, modelul social european și sistemele de protecție socială, pe baza justiției fiscale și a unor politici eficiente de ocupare a forței de muncă. Acest lucru va îmbunătăți complementaritatea și capacitatea organizațiilor filantropice de a răspunde nevoilor reale ale celor mai vulnerabile persoane și de a aborda aspectele care nu sunt acoperite integral de instituțiile publice sau de sectorul privat.

1.4. Având în vedere că libera circulație a capitalurilor se află în centrul pieței unice a UE, CESE consideră că asigurarea aplicării juridice și practice a acestei libertăți fundamentale, alături de principiul nediscriminării, cu scopul de a facilita donațiile și investițiile filantropice transfrontaliere, ar trebui să fie o prioritate a UE și a statelor sale membre. De asemenea, ar trebui luate în considerare forme juridice supranaționale care să faciliteze angajamentul filantropic.

1.5. UE ar putea amplifica impactul resurselor private asupra binelui comun prin introducerea unor instrumente financiare, de exemplu prin intermediul programului său, InvestEU 2018, care să acționeze ca un catalizator pentru cofinanțarea cu entități filantropice, să stimuleze investițiile comune și mai multe investiții cu impact social și să ofere instrumente de garantare ce reduc riscurile financiare legate de misiunile de investiții realizate de organizațiile filantropice. De asemenea, UE ar trebui să faciliteze implicarea în inovarea socială.

2. Introducere

2.1. Pe diverse căi (mai elaborate sau mai simple), activitățile filantropice au îmbunătățit condițiile de viață ale oamenilor în Europa și în întreaga lume. Indivizi, familii, parteneri sociali, organizații ale societății civile și întreprinderi contribuie în întreaga Europă la binele comun, participând la o tradiție străveche aflată în serviciul progresului umanității noastre comune și asumându-și în mod clar un rol complementar intervenției statului.

2.2. Donațiile individuale, sub toate formele lor, sunt probabil la fel de vechi ca interacțiunile umane, pe când cele organizate (sub formă de fundații, de exemplu) datează, în multe țări europene, de pe timpul Imperiului Roman. În același timp, continentul european prezintă o mare diversitate, iar activitățile filantropice îmbracă forme diferite, în funcție de diferențele pe plan istoric și cultural, de condițiile economice și politice, precum și de norme.

2.3. În prezent, activitățile filantropice reprezintă o formă de a da dovadă de angajament social și de angajament în favoarea binelui public, de solidaritate și cetățenie activă. La baza activităților filantropice se află indivizii: ei sunt liberi să contribuie cu propriile resurse private la cauze de interes public, prin sprijinirea sau înființarea unor organizații filantropice care să acționeze în virtutea principiilor transparenței și responsabilității.

2.4. Fluxurile filantropice sunt protejate în temeiul libertăților stipulate în Tratatul privind Uniunea Europeană. În virtutea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și, în special, a dreptului de asociere, cetățenii au libertatea de a crea și organiza structuri pentru activități filantropice. Multe dintre ele promovează valorile UE prevăzute la articolul 2 din Tratatul UE, printre care se numără și respectarea demnității umane, a drepturilor omului și a statului de drept.

2.5. Filantropia urmărește instaurarea unei societăți bazate pe coeziune socială, cetățenie activă, împlinire și egalitate de șanse. Acestea sunt valori importante pentru societatea noastră. Ele iau naștere din indignarea față de nedreptăți, din grija pentru persoanele cele mai vulnerabile, din compasiune, din aspirații către un viitor novator și din responsabilitatea pentru conservarea valorilor naturale și culturale. Motivate de aceste valori, numeroase persoane și organizații filantropice oferă soluții și rezultate tangibile.

2.6. Sectorul activităților filantropice din Europa este alcătuit din diverse tipuri de donatori și entități filantropice. Deși nu există un studiu unic, actualizat și cuprinzător privind filantropia europeană care să acopere toate statele membre ale UE, dispunem de unele date orientative privind acest domeniu. În 2016, datele colectate de rețelele de donatori și fundații din Europa (DAFNE) și analizate de *Foundation CentER* din SUA arătau că există peste 147000 de „fundații de interes public” înregistrate în Europa, cu cheltuieli anuale cumulate de aproape 60 de miliarde EUR. Aceste cifre se bazează pe cele mai recente date disponibile din 24 de țări europene, între care 18 state membre ale UE. Un studiu publicat în 2017 de Rețeaua europeană de cercetare a activităților filantropice (!) oferea o imagine de ansamblu a donațiilor efectuate de gospodării, corporații, fundații de interes public și loterii caritabile în 20 de țări europene (19 state membre ale UE și Elveția), pe baza unor date din 2013. Pentru aceste 20 de țări, se estimează că contribuțiile filantropice reprezintă, în Europa, cel puțin 87,5 miliarde EUR pe an (estimarea cea mai scăzută).

3. Rol și valoare

3.1. Inițiativele filantropice abordează probleme societale de la nivel local, regional, național, european și internațional. Donațiile filantropice sunt destinate unor cauze de interes public, de la promovarea pluralismului de idei, a unor societăți incluzive, a integrării persoanelor cu handicap, a romilor și migranților, a drepturilor omului și a statului de drept și până la finanțarea cercetării și inovării, a chestiunilor ecologice, a artei și culturii, a proiectelor de justiție socială, a întreprinderilor nou-înființate și a celor din economia socială, în toate domeniile relevante pentru UE.

3.2. Dată fiind natura sa diversă, sectorul filantropic poate identifica sectoare de nișă, poate interveni și le poate sprijini atunci când actorii de pe piață și cei guvernamentali întâmpină greutăți în acest sens (?). El reprezintă un catalizator pentru inovare și idei noi. Activitatea filantropică are avantajul de a descoperi și testa noi metodologii pentru rezolvarea problemelor societății. Acțiunile filantropice reprezintă încercări, adesea încununată de succes, uneori eșuate, dar prin care întotdeauna se învață și se împărtășesc cele mai bune practici.

3.3. În numeroase cazuri, actorii publici (cum ar fi guvernele naționale și autoritățile locale) și cei implicați în domeniul filantropiei lucrează în parteneriat pentru a se completa reciproc în activități care mențin forța societății noastre. Dacă poate fi sprijinită de autoritățile publice, filantropia va avea un impact mai puternic. CESE este conștient de faptul că filantropia îi ajută pe oameni, dar ea nu face parte din „modelul social european” (protecție socială solidară, servicii publice, dialog social) și nici nu îl poate înlocui. În același timp, persoanele cele mai defavorizate ar putea resimți acut lipsa activităților filantropice. Comitetul recomandă să fie menținute și dezvoltate sistemele solidare de protecție socială și recunoaște ajutorul pe care îl acordă organizațiile filantropice acestor categorii de populație.

3.4. Filantropia este deschisă tuturor, fiecare poate dona. În fiecare an, în Europa, milioane de cetățeni și de întreprinderi se implică deja ca donatori și finanțatori. Ei acționează, în primul rând, din pasiune, recunoștință și angajament pentru abordarea unor probleme societale, venind în completarea acțiunii autorităților publice. Există multe moduri în care persoanele fizice și organizațiile, inclusiv întreprinderile, pot dona pentru cauze de interes public. Acestea variază de la cadouri sau donații ori investiții cu impact social, la înființarea unor fonduri orientate de donator sau crearea unor organizații filantropice private independente, cu o viziune pe termen lung.

3.5. Aspectele filantropice sunt transnaționale, transfrontaliere și europene: chestiunile de interes public (precum schimbările climatice și riscurile pentru sănătate) nu se opresc la granițele statelor, iar europenii sunt din ce în ce mai mobili. Prin urmare, organizațiile filantropice și donatorii acționează tot mai mult de o parte și de alta a frontierelor și în colaborare cu parteneri din toată Europa, în ciuda existenței unor bariere juridice în calea filantropiei transfrontaliere. De asemenea, actorii implicați în activități filantropice își iau angajamente legate de valori și inițiative globale, cum ar fi obiectivele de dezvoltare durabilă și acordul privind schimbările climatice, și promovează punerea lor în aplicare la nivel european, național și local.

(!) www.ernop.eu

(?) Cf., de exemplu, cazul ONG-ului belgian Kick Cancer, care finanțează cercetarea pentru dezvoltarea de medicamente pentru copiii cu cancer, <https://kickcancer.org/?locale=en>.

3.6. De asemenea, fundațiile și alte organizații filantropice pot acționa, ca „organizatori”, reunind diverse părți interesate de care este nevoie pentru a soluționa o anumită problemă.

3.7. Unele guverne naționale sunt pe cale să introducă sau iau în considerare introducerea unor norme mai stricte, care reduc marja de manevră pentru filantropie, inclusiv printr-un discurs public tot mai negativ în legătură cu organizațiile societății civile⁽³⁾. Mecanismele de stimulare a filantropiei și un mediu global favorabil sunt însă esențiale pentru crearea unei culturi a donației. Limitarea marjei de manevră ar putea duce la scăderea încrederii publice în rolul important jucat de societatea civilă în promovarea dezvoltării societății în ansamblu.

4. Obstacole care trebuie depășite pentru a fructifica întregul potențial al filantropiei în Europa

4.1. Pentru a-și valorifica pe deplin potențialul, filantropia și formele sale organizate au nevoie de un mediu favorabil la nivelul UE și al statelor membre. Aceasta presupune instituirea unei culturi sociale și a unui mediu juridic propice, care să stimuleze angajamentul filantropic. Studiul din 2018, intitulat *Enlarging the Space for European Philanthropy* („Extinderea rolului filantropiei europene”), de Oonagh Breen⁽⁴⁾, a arătat că, deși întreprinderile și fluxurile de capital pot circula liber peste granițe în interiorul pieței unice a UE, fără restricții nejustificate, nu același lucru se poate spune despre organizațiile și fluxurile filantropice. În plus, unele evoluții îngrijorătoare privind introducerea de restricții în ceea ce privește finanțarea externă în unele țări din UE și exigențele sporite impuse de agenda de securitate pun sub semnul întrebării marja de manevră.

4.2. Organizațiile filantropice reprezintă un partener esențial în cadrul dialogului civil, care are nevoie de o punere în aplicare mai strictă⁽⁵⁾. Aceste organizații și donatorii lucrează tot mai mult în context transfrontalier și în colaborare cu alți parteneri, însă se confruntă cu diverse obstacole juridice, administrative și fiscale:

- în primul rând, organizațiile filantropice trebuie uneori să se înregistreze înainte de a putea să își desfășoare activitatea în altă țară. Personalitatea juridică nu este întotdeauna recunoscută în străinătate;
- în al doilea rând, în cele mai multe țări nu există nicio dispoziție legală privind transferul în străinătate al sediului central al unei organizații filantropice și, prin urmare, acest proces implică un grad ridicat de insecuritate juridică;
- entitățile filantropice nu pot fuziona la nivel transfrontalier, deși pentru întreprinderi acest lucru este posibil;
- guvernele ar trebui să renunțe la reducerea măsurilor de stimulare a donațiilor și sponsorizărilor către organizațiile filantropice, inclusiv în context transfrontalier, mai ales pentru cei care oferă servicii neacoperite de piață sau de autoritățile publice;
- există, de asemenea, și bariere fiscale și administrative în calea activității filantropice, în special a celei transfrontaliere, întrucât deocamdată statele membre nu aplică principiul nediscriminării fiscale în mod nediferențiat și judicios în domeniul filantropiei transfrontaliere⁽⁶⁾.

4.3. În plus, există restricții cu privire la finanțarea externă, deși finanțarea filantropică ar trebui să circule liber, în conformitate cu principiul UE al liberei circulații a capitalurilor, și – în unele cazuri – politicile de securitate de la nivel național și de la nivelul UE pun în discuție marja de manevră. Deși agenda privind securitatea are o importanță majoră și reprezintă o preocupare comună, este nevoie de precauție în legătură cu posibilele consecințe nedorite pentru acest sector. Măsurile politice trebuie să fie proporționale și bazate pe riscuri.

4.4. De asemenea, sectorul activităților filantropice este activ în domeniul combaterii extremismului și al furnizării de ajutor umanitar. Cunoștințele și expertiza care rezultă din aceste activități reprezintă un avantaj pentru abordarea provocărilor.

4.5. În ceea ce privește mediul politic, percepția rolului complementar pe care îl joacă filantropia în materie de acțiuni publice trebuie să fie îmbunătățită la nivel național și, mai ales, la nivel european. Activitățile de acest tip sunt încă relativ rar menționate în debaterile din cadrul instituțiilor europene.

⁽³⁾ Cf. studiul din 2018 al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a UE privind domeniul de acțiune al societății civile, care identifică problemele cu care se confruntă societatea civilă din diverse țări ale UE, inclusiv cele referitoare la activitățile filantropice – <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu>.

⁽⁴⁾ *Enlarging the Space for European Philanthropy* („Extinderea rolului filantropiei europene”).

⁽⁵⁾ Planul de acțiune al Grupului de legătură al CESE pentru punerea în aplicare a articolului 11 alineatele (1) și (2) din TUE.

⁽⁶⁾ *Boosting cross-border philanthropy in Europe: towards a tax-effective environment* (studiu comandat de organizațiile European Foundation Centre și Transnational Giving Europe), de Hanna Surmatz și Ludwig Forrest, mai 2017.

5. Dezvoltarea activităților filantropice și potențialul lor

5.1. Filantropia se dezvoltă rapid. În ultimul deceniu, tot mai multe inițiative private au abordat probleme societale pe care guvernele și actorii economici nu le pot rezolva decât cu dificultate dacă acționează singuri; ele devin astfel un element fundamental al societății noastre. CESE regretă impactul negativ indus de capacitatea redusă a guvernelor de a le oferi propriilor cetățeni protecție și servicii sociale. În acest context, consolidarea condițiilor în care poate înflori filantropia este, prin urmare, un aspect de foarte mare actualitate. Organizațiile filantropice europene moderne sunt tinere. Numărul fundațiilor de interes public a crescut rapid în cursul ultimelor două-trei decenii. De exemplu, între 2001 și 2014, numărul fundațiilor franceze a crescut de peste două ori. În Belgia, mai mult de jumătate dintre fundațiile existente în 2012 au fost înființate după 1995, iar acest sector s-a extins rapid în ultimul deceniu. În Spania, mai mult de 70 % din fundațiile de interes public existente în 2014 au fost înființate abia după 1994 ⁽⁷⁾.

5.2. Donațiile în scopuri filantropice și implicarea în astfel de activități au crescut constant în diverse țări europene, în special în ultimii câțiva ani. Barometrul filantropiei arată că această creștere se observă în întreaga Europă.

5.3. Implicarea comunității și acțiunile filantropice de la nivel local sunt în creștere. Fundațiile comunitare din toată Europa sunt vitale pentru coeziunea socială.

5.4. Mai ales tânăra generație este angajată în slujba binelui comun, implicându-se într-o serie de moduri noi. Cercetătorii subliniază o mișcare de anvergură mondială, valori noi și un impact pozitiv al evoluțiilor tehnologice (finanțare participativă, platforme de comunicare socială, angajamente fără frontiere, dar și inițiative la nivel local, la fața locului). Investițiile sociale sunt esențiale.

5.5. Femeile joacă, de asemenea, un rol foarte important în activitățile filantropice din Europa. Implicarea filantropică a femeilor este în creștere. Femeile tind să doneze într-un mod mai implicat și mai incluziv, dorind să se întâlnească cu cei pe care îi finanțează, să colaboreze cu ceilalți actori din domeniu și să se implice în cauzele pentru care luptă. Femeile donează adesea pentru cauze cu impact mai amplu, în domenii cum ar fi violența de gen și sănătatea.

5.6. Conceptul de „a da ceva înapoi societății” devine parte integrantă a activității corporațiilor. Implicarea de natură filantropică face parte din strategiile de responsabilizare socială a întreprinderilor (RSI) din întreaga Europă, consolidându-le. Din ce în ce mai multe întreprinderi de toate dimensiunile alocă resurse financiare, produse, cunoștințe și timp binelui comun.

5.7. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită și un sprijin special sectorului economiei sociale, un domeniu de activitate filantropică inovatoare aflat în creștere. Un număr tot mai mare de persoane și antreprenori se îndreaptă către modele de afaceri ale economiei sociale, care reprezintă un motor esențial al dezvoltării economice și sociale durabile ⁽⁸⁾.

6. Stimularea filantropiei în Europa

6.1. *Recunoașterea filantropiei:* recunoașterea valorii adăugate pe care o poate aduce la coeziunea socială, prin promovarea valorilor comune, astfel încât societatea noastră să devină mai rezilientă. Promovarea filantropiei ca dovadă de implicare socială. Stabilirea de contacte cu actorii implicați în activități filantropice și crearea unui spațiu pentru legislație și reglementări care să promoveze această formă de implicare socială.

6.2. *Favorizarea și protejarea filantropiei:* statelor membre li se cere să instituie un mediu propice în acest sens. Garanția că măsurile naționale și de la nivelul UE în materie de securitate se bazează pe evaluarea riscului și pe date concrete și sunt proporționale. Evitarea descurajării activității filantropice și a acțiunii cetățenești. Oferirea unor stimulente pentru donații private în favoarea cauzelor de interes public, în contextul justiției fiscale.

6.3. *Facilitarea filantropiei transfrontaliere:* libera circulație a capitalurilor stă la baza pieței unice a UE. Asigurarea aplicării la nivel juridic și în practică a acestei libertăți fundamentale, alături de principiul nediscriminării, cu scopul de a facilita activitățile filantropice transfrontaliere. Investițiile transfrontaliere realizate prin organizații filantropice sunt esențiale. De asemenea, ar trebui luate în considerare forme juridice supranaționale care să faciliteze implicarea cu caracter filantropic.

6.4. *Acordarea de subvenții și realizarea de investiții comune în favoarea binelui public și a unei societăți civile mai puternice:* facilitarea participării la instrumente de inovare socială și crearea de parteneriate strategice cu actori implicați în activități filantropice. UE ar putea maximiza impactul resurselor private asupra binelui comun prin introducerea unor instrumente financiare care să faciliteze acordarea de subvenții în comun și să stimuleze realizarea de investiții în comun de către organizațiile filantropice.

⁽⁷⁾ http://www.fundaciones.org/EPORAL_DOCS/GENERAL/AEF/DOC-cw585d042d56ecf/Aefsectorfundacional3erInforme3.pdf

⁽⁸⁾ Promovarea economiei sociale ca factor esențial al dezvoltării economice și sociale în Europa – Consiliul UE, 7 decembrie 2015.

6.5. *Integrarea inovării*: ne aflăm într-o epocă de mare dinamism pentru activitățile filantropice. Abordările inovatoare, cum ar fi investițiile sociale, obligațiunile cu impact social, investițiile cu impact și fondurile filantropice de capital de risc produc rezultate inedite și constituie surse de inspirație atât pentru noțiunile tradiționale de caritate, cât și pentru practicile întreprinderilor. Noile tehnologii și rețelele de socializare permit asumarea promptă a unor noi angajamente și un impact rapid. Inițiativa „Data for good” și digitalizarea oferă noi perspective pentru activități filantropice în întreaga Europă. Este în curs de înființare o nouă platformă digitală europeană pentru donații transfrontaliere, care permite donatorilor din toată Europa să sprijine organizații de pe tot continentul. Părțile interesate din sectorul public și cel privat ar trebui să încurajeze și să dezvolte aceste inițiative, pentru a orienta mai bine activitatea filantropică, consolidându-i impactul.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 543-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, 15.5.2019-16.5.2019

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 904/2010 în ceea ce privește măsurile de consolidare a cooperării administrative în vederea combaterii fraudei în domeniul TVA”*[COM(2018) 813 final – 2018/0413 (CNS)]*

(2019/C 240/07)

Raportor: **Krister ANDERSSON**

Consultare	Consiliul Uniunii Europene, 20.12.2018
Temei juridic	Articolul 113 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	13.12.2018
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	12.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	212/2/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE sprijină obiectivul Comisiei de a stabili, pe baza unor dispoziții legislative clare, o colaborare operațională avansată între autoritățile fiscale în ceea ce privește fraudă în materie de TVA în sectorul comerțului electronic.

1.2. CESE recomandă ca răspunsul autorităților publice la formele sofisticate de fraudă în domeniul TVA să fie îmbunătățit în permanență sub aspectul eficacității punerii în aplicare – prin utilizarea de tehnologii adecvate cum ar fi, de exemplu, inteligența artificială – și al cooperării dintre autoritățile naționale implicate. Aceste autorități ar trebui să lucreze în sinergie, pentru a garanta un răspuns european cuprinzător și eficace la fraudă în materie de TVA.

1.3. În același timp, CESE observă că, din punctul de vedere al consumatorilor, propunerea va implica noi schimburi și prelucrarea informațiilor cu caracter personal legate de TVA, reglementate de Regulamentul general privind protecția datelor („RGPD”). CESE subliniază necesitatea de a restrânge derogările și limitările aduse dispozițiilor RGPD și de a le raporta la obiectivul precis definit al combaterii fraudei în domeniul TVA. Întrucât reprezintă excepții specifice de la normele generale și obligatorii de protecție a datelor cu caracter personal și a vieții private, aceste derogări ar trebui să fie interpretate strict și foarte atent de către autoritățile de aplicare a legii.

1.4. Astfel, ar trebui să se acorde o atenție deosebită: i) obiectivului prelucrării datelor, care va trebui să fie permisă doar în scopul combaterii comportamentelor ilegale; ii) persoanelor fizice autorizate să acceseze datele colectate, stocate și schimbate, aceste persoane trebuind să fie neapărat funcționari ai Eurofisc care să lucreze în anumite condiții și pentru scopuri clare și limitate, legate de lupta împotriva fraudei în materie de TVA; iii) utilizării ulterioare a datelor în vederea declanșării unor eventuale anchete și activități de aplicare a legii.

1.5. Toate aspectele menționate mai sus sunt luate în considerare în mod oficial în propunerea Comisiei, ceea ce constituie, cu siguranță, o caracteristică pozitivă a ei. Acestea fiind spuse, CESE solicită Comisiei să garanteze pe viitor, în funcționarea cotidiană a sistemului, punerea în aplicare deplină și efectivă a tuturor garanțiilor incluse în propunere cu privire la libertățile fundamentale, asigurând astfel un echilibru adecvat între aplicarea riguroasă a normelor în domeniul TVA și protecția necesară a drepturilor individuale și a libertăților fundamentale.

2. Propunerea Comisiei și contextul general

2.1. Propunerea Comisiei de modificare a Regulamentului (UE) nr. 904/2010 al Consiliului stabilește norme pe baza cărora statele membre să poată colecta, într-un mod armonizat, datele înregistrate puse la dispoziție pe cale electronică de către prestatorii de servicii de plată în temeiul articolului 243b din Directiva TVA.

2.2. Sectorul comerțului electronic a cunoscut o creștere spectaculoasă în ultimii ani, iar consumatorii au acum de unde alege, dintre mii de furnizori, produse și mărci, prin intermediul computerelor sau telefoanelor inteligente. Totuși, aceste oportunități sunt exploatate și de întreprinderi care comit fraude, în vederea evitării obligațiilor în materie de TVA.

2.3. Pierderile totale de TVA din statele membre în ceea ce privește livrările transfrontaliere de mărfuri au fost estimate la circa 5 miliarde EUR pe an; mai recent, această estimare a fost actualizată, ajungându-se la o valoare și mai mare, de 7 până la 10 miliarde EUR. Prin urmare, este necesar un răspuns ferm din partea autorităților publice, care să se bazeze pe o colaborare efectivă între autoritățile responsabile cu aplicarea legislației fiscale, atât din UE, cât și de la nivel internațional.

2.4. Din punct de vedere practic, propunerea instituie un nou sistem electronic central pentru colectarea, stocarea și prelucrarea informațiilor referitoare la plăți și pentru prelucrarea ulterioară a acestor informații de către funcționari antifraudă din statele membre în cadrul Eurofisc, rețeaua pentru schimbul multilateral de semnale de avertizare timpurie pentru combaterea fraudei în domeniul TVA.

2.5. În urma unei analize de impact atente și cuprinzătoare, Comisia a considerat că un sistem european central pentru colectarea și schimbul de date referitoare la plăți („CESOP”) este modalitatea cea mai eficace de a garanta că autoritățile fiscale au o perspectivă completă, astfel încât să poată controla respectarea normelor privind TVA-ul aplicabil comerțului electronic și să poată combate fraudea în domeniul TVA. Sistemul va permite statelor membre să facă schimb de informații referitoare la plăți, pe care să le stocheze la nivel național, contribuind la combaterea eficace a fraudei în domeniul TVA legate de comerțul electronic.

2.6. CESOP va putea: (i) agrega, per beneficiar al plății, toate informațiile referitoare la plăți relevante în scopul colectării de TVA transmise de statele membre; (ii) permite conturarea unei imagini de ansamblu complete asupra plăților primite de beneficiari în UE; (iii) detecta toate înregistrările multiple ale aceleiași operațiuni de plată; (iv) curăța informațiile primite de statele membre; (v) permite funcționarilor de legătură Eurofisc să verifice încrucișat datele referitoare la plăți cu informațiile legate de TVA transmise; (vi) păstra informațiile numai pe durata care este necesară autorităților fiscale pentru a efectua controale privind TVA-ul.

2.7. Perioada de stocare a informațiilor în CESOP va fi de doi ani, iar funcționarii de legătură Eurofisc vor putea constata dacă plățile primite de un anumit beneficiar într-o anumită perioadă depășesc 10000 EUR în toate statele membre la un loc. Sistemul ar fi accesibil numai funcționarilor de legătură Eurofisc din statele membre și nu ar permite efectuarea de cercetări decât în scopul investigațiilor având ca obiect fraudele în domeniul TVA suspectate sau detectate.

2.8. O dată la cinci ani, Comisia va prezenta Parlamentului European și Consiliului un raport cu privire la funcționarea noului instrument de cooperare administrativă.

3. Observații generale și observații specifice

3.1. CESE sprijină obiectivul Comisiei de a stabili, pe baza unor dispoziții legislative clare, o colaborare operațională avansată între autoritățile fiscale în ceea ce privește fraudea în materie de TVA în sectorul comerțului electronic. Promovarea asistenței administrative reciproce între autoritățile fiscale va asigura o creștere a resurselor financiare atât pentru bugetele naționale, cât și pentru bugetul UE, precum și condiții de concurență echitabile și simplificate pentru întreprinderile care își respectă obligațiile fiscale.

3.2. Utilizarea pe scară tot mai largă a tehnologiilor de comunicații de către operatorii de pe piață face necesară actualizarea constantă a legislației antifraudă, pentru a ține seama de diversele moduri în care sunt eludate normele fiscale și obligațiile în materie de TVA. Prin urmare, este esențial ca răspunsul autorităților publice la forme sofisticate de fraudă în domeniul TVA să se îmbunătățească în permanență sub aspectul eficacității punerii în aplicare (prin utilizarea de tehnologii adecvate) și în ceea ce privește cooperarea dintre autoritățile naționale implicate. Aceste autorități ar trebui să acționeze în sinergie, cu sprijinul Comisiei, pentru a asigura o reacție europeană globală și eficientă la fraudele în materie de TVA, în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum a fost instituit prin tratate.

3.3. În acest sens, potrivit CESE, investițiile în inteligența artificială pentru a detecta fraudele în domeniul TVA în cadrul noului sistem aflat în construcție ar putea fi benefice și utile pentru ca acest sistem să devină pe deplin operațional, cu condiția ca drepturile fundamentale ale persoanelor și normele specifice ale UE, cum ar fi Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD) ⁽¹⁾, să fie pe deplin respectate în cadrul noului scenariu operațional, care implică utilizarea noilor tehnologii și a inteligenței artificiale în sprijinul activității autorităților publice de asigurare a respectării legii.

3.4. Dată fiind natura transnațională a fraudelor în domeniul TVA și ușurința crescândă, facilitată de tehnologie, cu care pot fi dezvoltate rapid practicile ilegale – un exemplu în acest sens este viteza cu care pot fi transferate capitalurile obținute prin fraude în materie de TVA – impun conceperea unor forme de cooperare din ce în ce mai strânsă nu numai în cadrul UE, ci și între autoritățile din întreaga lume. Măsurile de combatere a fraudelor în domeniul TVA pot avea succes numai dacă administrațiile fiscale naționale cooperează mai îndeaproape, dând dovadă de încredere reciprocă; acest lucru presupune schimburi de informații relevante, în vederea îndeplinirii sarcinilor.

3.5. În acest scop, OCDE recomandă consolidarea cooperării administrative internaționale în materie de TVA sau de taxe pe vânzări, pentru a aborda provocările legate de colectarea TVA de la prestatorii nerezidenți, în special în cadrul comerțului dintre întreprinderi și consumatori (*business-to-consumer* – B2C), dând curs constatării pe deplin întemeiate din analiza de evaluare a impactului efectuată de Comisie.

3.6. Un pas înainte în această direcție îl reprezintă acordul dintre UE și Norvegia în domeniul cooperării administrative în materie de TVA (iunie 2018), care include și instrumente specifice pentru recuperarea creanțelor în domeniul TVA. CESE speră că UE va continua să promoveze cooperarea internațională în domeniul luptei împotriva fraudei, pentru a concepe un răspuns eficient și coordonat la activitățile care depășesc frontierele naționale și continentale, afectând atât bugetul UE, cât și bugetele naționale.

3.7. CESE subliniază că, din perspectiva consumatorilor, propunerea va implica noi schimburi și prelucrări de informații cu caracter personal legate de TVA, reglementate de Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD) și care au fost recent aprobate și puse în aplicare în întreaga Europă, cu costuri semnificative de asigurare a conformității pentru întreprinderile din UE.

3.8. RGPD oferă o definiție largă a datelor cu caracter personal, care include orice informații privind persoane fizice identificate sau identificabile, ce pot fi găsite direct sau indirect. În consecință, informațiile privind plățile menționate în propunerea Comisiei sunt vizate de domeniul de aplicare a protecției datelor cu caracter personal și de principiile aplicabile acestora, astfel cum se prevede în Carta drepturilor fundamentale.

3.9. În opinia Comisiei, „impozitarea este un obiectiv important de interes public general al Uniunii și al statelor membre și acest fapt a fost recunoscut în legătură cu restricțiile care pot fi impuse în ceea ce privește obligațiile și drepturile în temeiul Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽²⁾ și în legătură cu protecția informațiilor în temeiul Regulamentului (UE) 2018/1725 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽³⁾. Sunt necesare limitări în legătură cu drepturile la protecția datelor din cauza naturii și a volumului informațiilor respective care provin de la prestatorii de servicii de plată și aceste limitări ar trebui să se bazeze pe condițiile specifice și predefinite și pe detaliile stabilite la articolele 243b-243d din Directiva 2006/112/CE a Consiliului ⁽⁴⁾”.

3.10. CESE subliniază cu fermitate necesitatea de a restrânge derogările și limitările aduse dispozițiilor RGPD și de a le raporta la obiectivul unic și precis definit al combaterii fraudei în domeniul TVA. Întrucât reprezintă excepții specifice de la normele generale și obligatorii de protecție a datelor cu caracter personal și a vieții private, aceste derogări ar trebui să fie interpretate strict și foarte atent de către autoritățile de aplicare a legii. Astfel, ar trebui să se acorde o atenție deosebită: i) obiectivului prelucrării datelor, care va trebui să fie permisă doar în scopul combaterii comportamentelor ilegale; ii) persoanelor fizice autorizate să acceseze datele colectate, stocate și schimbate, aceste persoane trebuind să fie neapărat funcționari ai Eurofisc, care să lucreze în anumite condiții și pentru scopuri clare și limitate, legate de lupta împotriva fraudei în materie de TVA; iii) utilizării ulterioare a datelor în vederea declanșării unor eventuale anchete și activități de asigurare a aplicării legii.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

⁽²⁾ Regulamentul general privind protecția datelor: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1725&from=RO>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1725&from=RO>

⁽⁴⁾ Directiva privind TVA: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=RO>

3.11. Toate aspectele menționate mai sus sunt luate în considerare în mod oficial în propunerea Comisiei, ceea ce constituie, cu siguranță, o caracteristică pozitivă a ei. Acestea fiind spuse, CESE solicită Comisiei să garanteze pe viitor, în funcționarea cotidiană a sistemului, **punerea în aplicare deplină și efectivă** a tuturor garanțiilor incluse în propunere cu privire la libertățile fundamentale, asigurând astfel un echilibru adecvat între aplicarea riguroasă a normelor în domeniul TVA și protecția necesară a drepturilor individuale și a libertăților fundamentale.

3.12. În ceea ce privește acest din urmă aspect, CESE solicită autorităților naționale competente să monitorizeze și să verifice cu atenție dacă sunt respectate efectiv și în totalitate atât normele din propunere care limitează utilizarea datelor și a informațiilor, cât și dispozițiile RGPD. CESE solicită Comisiei ca, atunci când colectează răspunsurile statelor membre (acest proces urmând să fie finalizat până la sfârșitul anului 2024), să verifice cu atenție, împreună cu autoritățile naționale însărcinate cu protecția datelor cu caracter personal și cu Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor, dacă dispozițiile RGPD au fost pe deplin respectate și să prezinte Parlamentului European și Consiliului informații în acest sens în raportul său preconizat cu privire la funcționarea noului instrument de cooperare administrativă [articolul 59 din Regulamentul (UE) nr. 904/2010]. Dacă vor fi detectate denaturări sau nereguli, acestea vor trebui, desigur, corectate imediat și prevenite pe viitor.

3.13. Referitor la protecția întreprinderilor europene care activează în domeniul comerțului electronic, CESE recomandă ca noul sistem să poată proteja și garanta în mod eficient secretele comerciale atât în etapa de monitorizare preliminară a colectării și analizei datelor, cât și – mai ales – în etapa ulterioară (ipotetică) a aplicării legii. În acest sens, experiența acumulată de Comisia Europeană în ceea ce privește protejarea proprietății intelectuale și a secretelor industriale în cazurile legate de dreptul concurenței s-ar putea dovedi utilă ca standard comparativ.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE în ceea ce privește introducerea anumitor cerințe pentru prestatorii de servicii de plată”

[COM(2018) 812 final – 2018/0412(CNS)]

și privind „Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 în ceea ce privește dispozițiile referitoare la vânzările de bunuri la distanță și anumite livrări interne de bunuri”

[COM(2018) 819 final – 2018/0415(CNS)]

(2019/C 240/08)

Raportor: **Krister ANDERSSON**

Consultare	Consiliul Uniunii Europene, 20.12.2018
Temei juridic	Articolul 113 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coordonare economică și socială
Data adoptării în secțiune	12.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	209/1/3

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE sprijină obiectivul Comisiei de a introduce noi norme care să asigure proporționalitatea și să consolideze securitatea juridică pentru comercianții care operează interfețe electronice ce facilitează furnizarea de bunuri către consumatorii din UE, în special atunci când aceștia sunt considerați „furnizori”.

1.2. De asemenea, CESE sprijină obiectivul Comisiei de a stabili o cooperare regulată cu prestatorii de servicii de plată, pe baza unor dispoziții legislative clare. Rezultatele promițătoare preconizate după punerea în aplicare a noilor măsuri vor asigura o creștere a resurselor financiare atât pentru bugetele naționale, cât și pentru bugetul UE, precum și condiții de concurență echitabile și simplificate pentru întreprinderile care își respectă obligațiile fiscale.

1.3. CESE observă că abordarea propusă în materie de reglementare adoptată de Comisie este conformă cu principiul subsidiarității, având în vedere faptul că fraudele în domeniul TVA legate de comerțul electronic este comună tuturor statelor membre și că legislația europeană este instrumentul cel mai eficient pentru a sprijini în mod eficient statele membre în obținerea informațiilor necesare pentru a controla TVA-ul aferent livrărilor transfrontaliere. În schimb, mai multe inițiative legislative la nivel național nu ar fi o soluție adecvată pentru a aborda în mod eficient problemele legate de fraudele în materie de TVA și ar avea ca rezultat un scenariu de reglementare prea complicat.

1.4. În același timp, însă, CESE subliniază că, din punctul de vedere al consumatorilor, propunerea va implica noi schimburi și prelucrarea informațiilor cu caracter personal legate de TVA, reglementate de Regulamentul general privind protecția datelor („RGPD”) (¹). În acest sens, CESE subliniază cu fermitate importanța respectării depline a dispozițiilor din RGPD și necesitatea de a restrânge utilizarea datelor la obiectivul unic – și strict limitat – de combatere a fraudei în domeniul TVA, într-un mod care să fie eficient din punctul de vedere al costurilor și acceptabil pentru cetățeni.

1.5. În cele din urmă, CESE recomandă Comisiei să efectueze investiții adecvate în active fizice și IT, pentru a asigura un sistem centralizat de date, observând că costurile estimate ale proiectului ar putea fi acoperite cu ușurință și rapid de rezultatele preconizate în ceea ce privește reducerea fraudei în materie de TVA și a deficitului de încasare a TVA.

2. Propunerea Comisiei și contextul general

2.1. Propunerea Comisiei introduce anumite cerințe pentru prestatorii de servicii de plată, pentru a asigura o cooperare reală între astfel de prestatori și autoritățile fiscale în vederea îmbunătățirii instrumentelor antifraudă în domeniul TVA. Propunerea este în conformitate cu Directiva privind TVA pentru comerțul electronic, care a introdus noi obligații în materie de TVA pentru piețele online și noi măsuri de simplificare pentru a ajuta întreprinderile să respecte obligațiile în materie de TVA prin intermediul unui ghișeu unic („One Stop Shop”).

(¹) Regulamentul general privind protecția datelor: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

2.2. Propunerea Comisiei COM(2018) 819 final introduce noi norme care ar trebui să îmbunătățească funcționarea pachetului de măsuri privind TVA-ul pentru comerțul electronic adoptat în decembrie 2017, care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2021. Aceasta introduce precizări suplimentare cu privire la regimul TVA aplicabil furnizorilor care utilizează o interfață electronică pentru a facilita livrarea de bunuri către consumatorii din UE, atunci când aceștia sunt considerați furnizori în conformitate cu articolul 14a alineatul (2) din Directiva TVA și, prin urmare, sunt responsabili pentru colectarea și plata TVA către autoritățile fiscale. În principiu, în temeiul articolului 369b din Directiva TVA 2006/112/CE^(?), ghișeul unic poate fi utilizat doar pentru a declara și a plăti TVA pentru prestările transfrontaliere de servicii și pentru vânzările intracomunitare de bunuri la distanță și nu pentru furnizarea de bunuri pe piața internă. Totuși, întrucât furnizorii care vând bunuri prin intermediul unei interfețe electronice pot deține un stoc de bunuri în diferite state membre din care efectuează livrări interne, acest lucru ar însemna ca operatorii care utilizează aceste interfețe electronice, care sunt considerați furnizori pentru aceste bunuri, ar trebui să se înregistreze în toate statele membre ale UE în care furnizorii inițiali dețin un stoc și efectuează livrări interne. Prin urmare, se propune să li se permită acestora să utilizeze ghișeul unic și pentru produsele naționale pentru care sunt considerați furnizori, în conformitate cu articolul 14a alineatul (2) din Directiva TVA. Așadar, se menține simplificarea ghișeului unic pentru interfețele electronice, evitându-se proceduri împovărătoare suplimentare pentru întreprinderi. Propunerea Comisiei COM(2018) 819 final prevede normele specifice necesare pentru a favoriza adoptarea unui ghișeu unic prin intermediul unor modificări specifice ale cadrului juridic actual.

2.3. Sectorul comerțului electronic a cunoscut o creștere spectaculoasă în ultimii ani, iar consumatorii au acum de unde alege, dintre mii de furnizori, produse și mărci, prin intermediul computerelor sau telefoanelor inteligente. Totuși, această ocazie este exploatată și de întreprinderi care comit fraude, pentru a evita obligațiile care le revin în materie de TVA.

2.4. Mai precis, există trei cazuri principale de fraudă transfrontalieră în materie de TVA în domeniul comerțului electronic: **(i)** livrările de bunuri și prestările de servicii intracomunitare; **(ii)** importurile de bunuri provenite de la întreprinderi stabilite într-o țară terță pentru consumatori din statele membre; **(iii)** serviciile furnizate de întreprinderi stabilite într-o țară terță consumatorilor din statele membre.

2.5. Pierderile totale de TVA în statele membre în ceea ce privește livrările transfrontaliere de bunuri au fost estimate la 5 miliarde EUR pe an; mai recent această estimare a fost ridicată la o valoare și mai mare, de 7 până la 10 miliarde EUR. Prin urmare, este nevoie de un răspuns ferm din partea autorităților publice, care ar trebui să implice, ori de câte ori este necesar și în mod proporțional, cooperarea părților interesate din sectorul privat.

2.6. Propunerea Comisiei COM(2018) 812 final vizează reducerea problemei fraudei în domeniul TVA legate de comerțul electronic prin consolidarea cooperării dintre autoritățile fiscale și prestatorii de servicii de plată, deoarece peste 90 % din achizițiile online din UE sunt în prezent efectuate printr-un intermediar. În acest sens, experiențele mai multor state membre au demonstrat că o cooperare suficientă între autoritățile fiscale și prestatorii de servicii de plată poate produce rezultate tangibile și rapide în combaterea fraudei în domeniul TVA legate de comerțul electronic.

2.7. Propunerea va permite autorităților fiscale să colecteze și să facă schimb de informații privind plățile furnizate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată, utilizând un sistem centralizat de date care urmează să fie elaborat de Comisie în colaborare cu autoritățile fiscale naționale, cu scopul de a asigura o abordare uniformă în ceea ce privește colectarea și analiza datelor.

2.8. În mod concret, o nouă obligație de a ține evidența aplicabilă prestatorilor de servicii de plată este introdusă în temeiul articolului 243b din Directiva 2006/112/CE privind TVA. Singurele servicii de plată relevante în acest sens vor fi cele care duc la transferul transfrontalier de fonduri către beneficiarii plăților (sau către prestatorii care acționează în numele beneficiarilor plăților) și numai atunci când plătitorul se află într-unul din statele membre. Cu alte cuvinte, propunerea prevede că conceptul „transfrontalier” se referă la tranzacții în care consumatorul se află într-un stat membru, iar furnizorul se află într-un alt stat membru sau într-o țară terță. Plățile interne nu sunt acoperite de propunerea Comisiei.

2.9. Pentru a exclude transferurile transfrontaliere de fonduri executate în scopuri private și pentru a se concentra doar pe plățile legate de o activitate economică, prestatorii de servicii de plată trebuie să țină evidența beneficiarilor plăților și să le pună la dispoziția autorităților fiscale numai atunci când valoarea totală a plăților primite de către beneficiarul plății depășește plafonul de 25 de plăți într-un trimestru calendaristic. Plafonul a fost stabilit luând în considerare o valoare medie a comenzilor de cumpărături online de 95 EUR, care, asociată cu 100 de tranzacții de plată pe an, va duce la vânzări de aproape 10000 EUR pe an.

2.10. Informațiile care trebuie păstrate de prestatorii de servicii de plată vor identifica prestatorul de servicii de plată care păstrează evidențe, informații pentru identificarea beneficiarului plății și informații privind plățile primite de beneficiarul acestora. Informațiile de identificare ale plătitorilor nu sunt incluse în obligația de păstrare a evidenței a prestatorilor de servicii de plată, întrucât acestea nu sunt necesare pentru detectarea fraudei. Perioada de păstrare a evidenței pentru prestatorii de servicii de plată va fi de doi ani.

(?) Directiva TVA 2006/112/CE: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112>.

3. Observații generale și observații specifice

3.1. CESE sprijină obiectivul afirmat de Comisie în propunerea sa COM(2018) 819 final, de a introduce noi norme care să asigure proporționalitatea și să consolideze securitatea juridică pentru comercianți care operează interfețe electronice ce facilitează furnizarea de bunuri către consumatorii din UE, în special atunci când aceștia sunt considerați „furnizori”.

3.2. De asemenea, CESE sprijină obiectivul Comisiei de a stabili o cooperare regulată cu prestatorii de servicii de plată, pe baza unor dispoziții legislative clare și transparente. Rezultatele promițătoare preconizate după punerea în aplicare a noilor măsuri justifică efortul legislativ al Comisiei și vor asigura o creștere a resurselor financiare atât pentru bugetele naționale, cât și pentru bugetul UE, precum și condiții de concurență echitabile și simplificate pentru întreprinderile care își respectă obligațiile fiscale.

3.3. Propunerea Comisiei este urmarea unei consultări ample cu mai multe părți interesate, în special cu prestatorii de servicii de plată, cu alți reprezentanți ai întreprinderilor și cu autoritățile fiscale din statele membre. CESE salută colectarea de către Comisie de feedback și contribuții din partea actorilor publici și privați, care au fost cu siguranță utile în elaborarea unei propuneri legislative solide și proporționale.

3.4. CESE observă că abordarea propusă în materie de reglementare este conformă cu principiul subsidiarității consacrat în tratate, având în vedere faptul că fraudele în domeniul TVA legate de comerțul electronic este comună tuturor statelor membre și că legislația europeană este instrumentul cel mai eficient pentru a sprijini în mod eficient statele membre în obținerea informațiilor necesare pentru a controla TVA-ul aferent livrărilor transfrontaliere. În schimb, mai multe inițiative legislative la nivel național nu ar fi o soluție adecvată pentru a aborda în mod eficient problemele legate de fraudele în materie de TVA și ar avea ca rezultat un scenariu de reglementare prea complicat.

3.5. Propunerea Comisiei le impune prestatorilor de servicii de plată să țină evidența datelor deja aflate la dispoziția lor pentru a executa tranzacțiile de plată, în conformitate cu principiul proporționalității prevăzut în tratate și dezvoltat în continuare prin jurisprudența CEJ. În plus, o obligație armonizată la nivelul UE de ținere a evidenței și de transmitere a datelor către autoritățile fiscale va limita sarcinile administrative ale prestatorilor de servicii de plată, comparativ cu sarcina de a solicita acestor prestatori de servicii de plată să respecte abordări naționale divergente.

3.6. În acest sens, după cum a demonstrat analiza de evaluare a impactului, armonizarea obligațiilor de raportare într-un format unic pentru transmiterea informațiilor va reduce costurile de asigurare a conformității suportate de prestatorii de servicii de plată, care vor putea coopera pentru combaterea fraudei în domeniul TVA, ceea ce va avea un impact rezonabil și echilibrat asupra activităților lor operaționale zilnice.

3.7. Pragul de 25 de plăți pe trimestru, respectiv aproximativ 10000 EUR pe an, pe baza unei valori medii de 95 EUR pentru tranzacțiile pe cale electronică din UE, pare rezonabil și proporțional, având în vedere și faptul că, de obicei, suma de 10000 EUR generează deja obligații în materie de TVA în statele membre. În plus, această sumă corespunde, de asemenea, pragului de 10000 EUR pentru livrările intracomunitare introdus prin directiva privind TVA pentru comerțul electronic. Prin urmare, suma minimă de 10000 EUR pare adecvată pentru a se ajunge la un echilibru între protecția tranzacțiilor pur private – care nu au nimic de-a face cu fraudele în materie de TVA – și obiectivul de a institui un sistem de monitorizare viabil pentru a reduce fraudele. Comisia Europeană ar trebui, totuși, să monitorizeze evoluția situației pentru a se asigura că pragurile rămân adecvate în timp și să inițieze modificări dacă este necesar.

3.8. CESE subliniază că, din perspectiva consumatorilor, propunerea va implica noi schimburi și prelucrări de informații cu caracter personal legate de TVA, reglementate de Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD), care au fost recent aprobate și puse în aplicare în întreaga Europă, cu costuri semnificative de asigurare a conformității pentru întreprinderile din UE.

3.9. RGPD oferă o definiție largă a datelor cu caracter personal, care include orice informații privind persoane fizice identificate sau identificabile, ce pot fi găsite direct sau indirect. În consecință, informațiile privind plățile menționate în propunerea Comisiei sunt vizate de domeniul de aplicare a protecției datelor cu caracter personal și de principiile aplicabile acestora, astfel cum se prevede în Carta drepturilor fundamentale.

3.10. Conform Comisiei, în cadrul propunerii „vor fi prelucrate numai informațiile referitoare la plăți necesare pentru combaterea fraudei în materie de TVA în sectorul comerțului electronic. Informațiile care vor fi prelucrate se referă doar la destinatarii fondurilor (beneficiarii plăților) și la operațiunea de plată în sine (suma, moneda, data), în timp ce informațiile privind consumatorii care plătesc pentru mărfuri sau servicii (plătitorii) nu fac parte din schimbul de informații. Prin urmare, aceste informații nu ar fi utilizate în alte scopuri, cum ar fi controlarea obiceiurilor de cumpărare ale consumatorilor [...]. De asemenea, plățile interne ar fi excluse din domeniul de aplicare a inițiativei. În fine, informațiile referitoare la plăți vor fi puse numai la dispoziția funcționarilor de legătură Eurofisc din statele membre și numai pe durata necesară pentru combaterea fraudei în materie de TVA în sectorul comerțului electronic”.

3.11. CESE subliniază cu fermitate importanța respectării depline a dispozițiilor din RGPD și necesitatea de a restrânge utilizarea datelor la obiectivul unic – și strict limitat – de combatere a fraudei în domeniul TVA, într-un mod care să fie eficient din punctul de vedere al costurilor și acceptabil pentru cetățeni. Cu privire la acest aspect, CESE solicită Comisiei ca, atunci când colectează răspunsurile statelor membre – acest proces urmând să fie finalizat până la sfârșitul anului 2024 –, să verifice cu atenție dacă dispozițiile RGPD au fost pe deplin respectate și dacă toate cazurile de încălcare a acestor dispoziții în statele membre pot fi identificate și corectate.

3.12. În fine, CESE recomandă Comisiei să adapteze investițiile în active fizice și în IT, pentru a asigura un sistem funcțional al registrului central, observând că costurile estimate ale proiectului – 11,8 milioane EUR pentru instituirea sa și 4,5 milioane EUR pentru gestionarea lui în fiecare an – ar putea fi acoperite cu ușurință și rapid de rezultatele preconizate în ceea ce privește reducerea fraudei în materie de TVA și a deficitului de încasare a TVA, deoarece pierderea totală de TVA aferentă livrărilor transfrontaliere de bunuri depășește 5 miliarde EUR, iar valoarea totală a vânzărilor online în 2017 s-a ridicat la aproximativ 600 miliarde EUR.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O bioeconomie durabilă pentru Europa: consolidarea legăturilor dintre economie, societate și mediu

[COM(2018) 673 final]

(2019/C 240/09)

Raportor: **domnul Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Coraportor: **domnul Udo HEMMERLING**

Sesizare	Comisia Europeană, 14.12.2018
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (1) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Biroului	16.10.2018
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	25.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	203/1/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. **Nu avem timp de pierdut, la nivel mondial:** provocările globale, precum schimbările climatice și creșterea populației globale, ne obligă de urgență să găsim înlocuitori pentru combustibilii fosili și să utilizăm bioresursele într-un mod mai eficient. Agricultură și sectorul forestier sunt mari producători de biomasă care nu este utilizată ca aliment sau hrană pentru animale, fiind, astfel, contribuitori importanți la bioeconomie. Noile lanțuri valorice oferă oportunități suplimentare pentru trecerea activităților din economia rurală de la un sistem bazat pe combustibili fosili la o economie bazată pe bioproduse.

1.2. În acest context, trebuie să se acorde prioritate **unei mai bune conștientizări a consumului nostru** de resurse biologice, în conformitate cu obiectivele climatice ale Acordului de la Paris. Pe lângă faptul că contribuie la o mai bună înțelegere, activitățile bioeconomiei trebuie să-i **implice pe consumatori** prin consiliere și informare periodică, astfel încât să se faciliteze schimbările necesare și să se deschidă calea către introducerea unor măsuri de creare a pieței, menite să stimuleze în continuare încrederea consumatorilor și a achizitorilor publici în ceea ce privește produsele ecologice produse în UE.

1.3. Există **oportunități** pentru biodiversitate, industrie, dezvoltarea economică și locuri de muncă. CESE salută actualizarea Strategiei din 2012 privind bioeconomia, care reprezintă un pas important în direcția cea bună. Există o cerere globală de produse ecologice durabile și eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor. Cu toate acestea, în ciuda progreselor semnificative conținute în noua versiune, unele dintre măsurile incluse încă nu au fost puse în practică.

1.3.1. Pe lângă accesul la instrumente financiare, este esențială **punerea la dispoziție a unor servicii individuale, flexibile de consultanță** pentru a ajuta IMM-urile din sectorul agroalimentar să demareze proiecte inovatoare, definite pe termen lung. Adesea, ele nu dispun de expertiza sau de cunoștințele interne necesare, din diferite motive, care țin inclusiv de disponibilitatea resurselor umane, financiare și de infrastructură.

1.3.2. **Cooperarea dintre sectorul public și cel privat** ar trebui să acorde atenția cuvenită producătorilor primari. Acest model ar putea fi sprijinit printr-o serie de măsuri și instrumente în cadrul **politicii agricole comune** (PAC).

1.3.3. Includerea activităților de **cercetare, inovare și bioeconomie** într-o strategie pe termen lung va facilita sprijinirea **dezvoltării și a replicării**.

1.3.4. Continuarea **educației și formării** lucrătorilor și a producătorilor primari este esențială. Este important să se faciliteze **schimbul de cunoștințe**, să se acorde sprijin rețelilor transnaționale și să se țină pasul cu schimbările societale și tehnologice. Abordările specifice privind educația, participarea și comunicarea trebuie să implice părțile interesate din domeniul bioeconomiei rurale.

1.3.5. Este esențială promovarea **economiei circulare și a legăturilor intersectoriale și teritoriale** în UE și în afara acesteia, în special în ceea ce privește îndeplinirea angajamentelor asumate în temeiul obiectivelor de dezvoltare durabilă și al obiectivelor COP21.

1.3.6. Toate statele membre ar trebui să **integreze o strategie cuprinzătoare privind bioeconomia** în politicile și programele lor, cu participarea autorităților locale competente și a părților interesate relevante (producători primari, furnizori de cercetare și educație, industrie, societatea civilă și partenerii sociali etc.).

1.3.7. UE ar trebui să depună toate eforturile în vederea instituirii unui **sistem global de stabilire a prețurilor pentru emisiile de carbon**, care ar reprezenta un mod neutru și eficient de promovare a bioeconomiei și de cooptare a tuturor actorilor de pe piață în vederea atenuării schimbărilor climatice.

1.4. Respectarea principiilor de durabilitate este esențială pentru o „nouă” bioeconomie, iar resursele naturale trebuie conservate pentru a le menține productive. În acest sens, bioeconomia trebuie să respecte criteriile de durabilitate. Pentru a evita denaturări în dezavantajul mediului, al economiei și al societății, aceleași norme se aplică pentru biomasa provenită din Uniunea Europeană și din străinătate.

2. Observații generale

Bioeconomia cuprinde producția de resurse biologice regenerabile și conversia lor în alimente, furaje, bioproduse și bioenergie. Aceasta include agricultura, silvicultura, pescuitul, alimentația, producția de celuloză și hârtie, precum și ramuri ale industriei chimice, biotehnologice și energetice.

2.1. Strategia UE în domeniul bioeconomiei din 2012 a avut scopul „[...] de a netezi calea către o societate mai inovatoare, mai eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și mai competitivă, care reconciliază securitatea alimentară cu utilizarea sustenabilă a resurselor regenerabile în scopuri industriale, asigurând, în același timp, protecția mediului”. În 2017, Comisia a procedat la o revizuire a Strategiei UE din 2012 în domeniul bioeconomiei, ajungând la concluzia că strategia a demonstrat relevanța obiectivelor stabilite și că importanța oportunităților oferite de bioeconomie este din ce în ce mai recunoscută în Europa și în afara ei. În octombrie 2018, Comisia a prezentat un plan de acțiune pentru dezvoltarea unei bioeconomii durabile și circulare, cu obiectivul „de a îmbunătăți și spori utilizarea durabilă a resurselor regenerabile pentru a aborda provocări globale și locale, precum schimbările climatice și dezvoltarea durabilă” ⁽¹⁾.

2.2. Se preconizează că populația lumii va ajunge la aproape 10 miliarde până în 2050 ⁽²⁾, iar resursele biologice trebuie în mod urgent să fie folosite mai eficient, astfel încât să existe alimente sigure, hrănitoare, de calitate înaltă și accesibile din punctul de vedere al prețului pentru mai mulți oameni, cu un impact mai scăzut asupra mediului și asupra climei pentru fiecare unitate produsă, și suficient material biologic regenerabil pentru a produce o cantitate substanțială din ceea ce obținem în prezent din țigări, în combinație cu energia eoliană, solară și alte energii din surse regenerabile. Prin urmare, în contextul evoluțiilor politice recente, a fost necesară o reorientare a acțiunilor și o actualizare a strategiei în domeniul bioeconomiei, inclusiv din punctul de vedere al obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ⁽³⁾ ale Organizației Națiunilor Unite și al Convenției privind schimbările climatice (angajamentele COP 21).

2.3. Prin intermediul strategiei actualizate în domeniul bioeconomiei ⁽⁴⁾, Comisia intenționează să lanseze, în 2019, 14 măsuri, printre care:

- lansarea unei platforme de investiții tematice pentru bioeconomia circulară, cu un buget de 100 de milioane EUR, menită să accelereze introducerea pe piață a inovațiilor ecologice și să reducă riscurile investițiilor private în soluții durabile; facilitarea dezvoltării de biorafinării sustenabile noi în Europa;
- elaborarea unei agende de desfășurare strategică pentru sisteme alimentare și agricole durabile, silvicultură și bioproduse;
- instituirea unui mecanism al UE de sprijinire a politicii în domeniul bioeconomiei pentru statele membre ale UE din cadrul programului Orizont 2020, pentru a elabora programe naționale și regionale în domeniul bioeconomiei;
- lansarea unor măsuri-pilot pentru dezvoltarea bioeconomiei în zonele rurale, de coastă și urbane, de exemplu în domeniul gestionării deșeurilor sau al sechestrării carbonului;
- punerea în aplicare a unui sistem de monitorizare la nivelul UE pentru monitorizarea progreselor către o bioeconomie circulară și durabilă;

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

- îmbunătățirea bazei noastre de cunoștințe și a înțelegerii domeniilor specifice ale bioeconomiei, prin colectarea de date și asigurarea unui acces mai bun la acestea prin intermediul Centrului de cunoștințe pentru bioeconomie;
- oferirea de orientări și promovarea bunelor practici cu privire la modul de funcționare a bioeconomiei în limitele siguranței ecologice.

2.4. Bioeconomia poate oferi opțiuni care pot contribui atât la reducerea emisiilor de CO₂, cât și a dependenței de resursele fosile importate. De exemplu, pădurile din UE sechestrează o cantitate de carbon echivalentă cu 10 % din emisiile anuale din UE, asigurând totodată o aprovizionare durabilă și constantă cu biomasă pentru energia din surse regenerabile. În plus, estimările indică faptul că toate cele 100000 de substanțe chimice care se produc în prezent pot fi obținute teoretic din materii prime regenerabile. Aceasta nu înseamnă că toate ar trebui să fie obținute astfel, însă teoretic acest lucru este posibil. Un astfel de mod de producție nu numai că va oferi posibilitatea de a produce articole de uz casnic de zi cu zi la nivel local și într-un mod sustenabil, ci va sprijini și crearea de locuri de muncă, în special în zonele de coastă și cele rurale, și de creștere economică în Europa, unde avantajul tehnologic este în continuare puternic. Potrivit estimărilor industriei, până în 2030 ar putea fi create un milion de noi locuri de muncă în industriile bazate pe conceptul bio.

2.5. Cu toate acestea, continuă să existe bariere majore în calea intensificării inovării în cadrul bioeconomiei din UE. Un obstacol important se referă la competitivitatea prin costurile produselor, comparată atât cu alternativele produse pe baza combustibililor fosili, cât și cu produse echivalente, din alte părți ale lumii. Competitivitatea prin costuri este afectată de mulți factori, printre care se numără nivelul de maturitate tehnologică, costul forței de muncă, subvențiile pentru combustibili fosili și amortizarea, precum și gradul scăzut de susținere a pieței pentru bioproduse. Această problemă de competitivitate este accentuată de dificultățile de accesare a finanțării pentru proiectele inovatoare și pentru instalațiile de producție și, adesea, atât de nivelul scăzut de conștientizare a utilizatorului final cu privire la bioproduse, cât și de lipsa competențelor și relațiilor operaționale care ar permite sectorului să progreseze. În plus, procedurile de autorizare a proiectelor noi bazate pe bioeconomie devin din ce în ce mai lungi și împovărătoare, ceea ce duce la un grad semnificativ de insecuritate juridică și supune operatorii economici unor riscuri financiare.

3. Observații specifice

CESE salută comunicarea prin care se actualizează strategia din 2012 privind bioeconomia. Este necesară o politică pe termen lung, coerentă și eficientă de promovare a bioeconomiei. Cu toate acestea, corelarea acestei strategii globale a bioeconomiei cu alte instrumente de politică existente nu va avea loc de la sine. O elaborare eficientă a politicii în domeniul bioeconomiei presupune, astfel, identificarea sinergiilor între domeniile de politică, astfel încât să se țină seama de obiectivele unei producții alimentare viabile, de gestionarea durabilă a resurselor naturale, de dezvoltarea teritorială echilibrată în zonele rurale și de condiții de trai sigure și decente.

3.1. Actualizarea urmărește să valorifice investițiile UE, punând un accent deosebit pe consolidarea și extinderea biosectoarelor, prin deblocarea investițiilor și a piețelor; în același timp, continuă să existe un decalaj (dincolo de cercetare și dezvoltare) în ceea ce privește sprijinirea întreprinderilor din domeniul bioeconomiei din punct de vedere al strângerii de fonduri, al strategiilor de intrare pe piață, al dezvoltării organizaționale și al maturării produselor. Investitorii de la nivel național și regional, care oferă consultanță personalizată pentru microîntreprinderi, întreprinderi mici și cele nou-înființate, sunt la fel de necesari ca mobilizarea unor investiții din partea UE în proiecte de anvergură. Este necesară o abordare cuprinzătoare în materie de finanțare pentru comercializarea de noi produse.

3.2. Documentul actualizat scoate în evidență și faptul că sinergiile dintre sectorul public și cel privat pot duce la o utilizare optimă a diferitelor surse de investiții. În acest context, întreprinderea comună pentru bioindustrii se dovedește esențială pentru sprijinirea dezvoltării infrastructurii industriale ecologice europene și a lanțurilor valorice axate pe utilizarea de resurse regenerabile, cu includerea deșeurilor.

3.3. Cu toate acestea, nu se pune suficient accentul pe sectorul privat, în special pe producătorii primari, și anume fermierii, proprietarii de păduri și cooperativele acestora, care joacă un rol important în dezvoltarea unei bioeconomii sustenabile; IMM-urilor, ca parte importantă a lanțului agroalimentar, trebuie să li se acorde atenția cuvenită. În acest context, PAC ar putea deveni un instrument interesant pentru a ajuta fermierii, proprietarii de păduri și cooperativele lor să investească mai mult în producția lor și să o facă mai sustenabilă.

3.4. În acest context, crearea unor condiții de piață favorabile este esențială și este direct proporțională cu nivelul de încredere în consumatorii în informațiile de care dispun cu privire la produsele pe care intenționează să le cumpere. Se recomandă luarea în considerare a standardelor privind informarea consumatorilor; un prim pas important a fost stabilirea unor standarde clare la nivelul UE pentru bioproduse, pentru a proteja mai bine credibilitatea standardelor convenite de sector și, în același timp, pentru a evita confuzia consumatorilor și pentru a oferi încredere consumatorilor industriali și achizitorilor publici. Mai sunt multe de făcut pentru a-i ajuta pe consumatori să facă o alegere în cunoștință de cauză, aplicând strategii de comunicare inteligentă.

3.5. Strategia actualizată urmărește în același timp și consolidarea ideii de „extindere”, însă nu conține noțiunea de „reproducere”. Cercetarea există, iar strategiile pe termen lung privind inovarea și bioeconomia trebuie să meargă mână în mână. Cercetarea fundamentală și aplicată ar trebui să fie bine sincronizată și să contribuie la atingerea obiectivelor strategice comune. De asemenea, ar trebui să se acorde atenție dezvoltării, accesului și întreținerii infrastructurilor sau clusterelor de cercetare și inovare de înaltă calitate. De exemplu, înființarea de centre de cercetare aplicată de nivel mondial pentru producția la scară largă bazată pe bioprocese sau crearea de soluții inovatoare și durabile ar putea ajuta întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) să recurgă la întreg spectrul cunoștințelor disponibile în acest sens. Transferul de cunoștințe ar putea fi sprijinit prin demonstrații și exemple. Demonstrațiile ar oferi IMM-urilor o imagine cuprinzătoare a tehnologiilor disponibile în domeniul lor specific al bioeconomiei.

3.6. Zonele rurale din UE traversează o perioadă de profundă transformare economică, demografică și instituțională. Prin urmare, trebuie să se acorde atenția cuvenită infrastructurii și îmbunătățirii logistice pentru a promova lanțurile existente și cele noi de aprovizionare cu biomasă, optimizând, în același timp, gestionarea durabilă a resurselor naturale și crearea de locuri de muncă și de valoare adăugată în zonele rurale.

3.7. Nu se acordă încă suficientă importanță faptului că introducerea de utilaje avansate din punct de vedere tehnologic în domeniul bioeconomiei necesită competențe de operare și de întreținere mai înalte, inclusiv competențe suplimentare în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), noi programe de cursuri de formare în domeniul sănătății și al siguranței, precum și o mai bună înțelegere și o atenție deosebită dedicată aspectelor de conservare a mediului. Asigurarea dezvoltării continue și a adaptării competențelor individuale pe întreg parcursul vieții este de maximă importanță, la fel ca și eliminarea lacunelor în materie de competențe din acest sector bioeconomic emergent. Schimburile *inter pares*, activitățile comune ale cercetătorilor, serviciilor de sprijinire a inovării, fermierilor, silvicultorilor, cooperativelor acestora și ale altor actori privați nu au fost incluse în strategia actualizată, dar ar fi cruciale pentru a facilita schimbul de cunoștințe.

3.8. Nu putem îndeplini obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU și nu putem atenua schimbările climatice ⁽⁵⁾ fără a valorifica reziduurile, fluxurile secundare și deșeurile și fără a promova economia circulară. Colaborarea intersectorială (sectorul alimentar, nealimentar și cele din teritoriile rurale) și între continente este imperativă în acest context. Trebuie să se acorde mai multă atenție legăturilor teritoriale și locale (urban-rural, rural-rural, uscat-mare) și contribuției acestora la lanțurile valorice sustenabile din domeniul bioeconomiei și la clusterelor din zonele rurale. Dezvoltarea acestor legături în Europa Centrală și de Est ar fi esențială pentru a ajuta aceste țări să-și încadreze obiectivele strategice de dezvoltare pentru o prelucrare mai bună a biomasei. Regiunea Europei Centrale și de Est este bogată în biomasă ca urmare a activităților extinse în domeniul agriculturii, al silviculturii și al pescuitului, cu capacități de biomasă considerabile, dar neutilizate sau insuficient utilizate în ceea ce privește produsele alimentare, hrana pentru animale, materiile prime industriale, biocombustibilii și utilizarea energiei. În plus, strategia actualizată nu a insistat suficient de mult asupra necesității de a se ajunge la o cooperare internațională pentru a pune în comun expertiza și capacitățile existente în modul cel mai eficient și pentru a consolida sinergiile dintre statele membre și programele de cercetare din afara UE. Parteneriatele internaționale sunt deosebit de importante pentru testarea și reproducerea soluțiilor.

3.9. Nu în ultimul rând, în cadrul punerii în aplicare a obiectivelor stabilite de Acordul de la Paris ar trebui să se exploateze la maximum mecanismele de piață. Instituirea unui sistem la nivel mondial pentru stabilirea prețurilor emisiilor de carbon ar fi o modalitate neutră și eficientă de a coopta toți actorii de pe piață. CESE încurajează Comisia să exploreze în mod activ diferite căi și pași de urmat și să stabilească contacte cu alte țări în vederea trecerii la un sistem de stabilire a prețurilor la nivel mondial pentru emisiile de carbon. Un sistem eficient și echitabil de stabilire a prețului carbonului la nivel mondial ar asigura condiții echitabile de concurență pentru întreprinderile exportatoare pe piața mondială și, prin urmare, ar reduce riscul relocării investițiilor și a locurilor de muncă. În plus, această măsură ar elimina avantajul concurențial al mărfurilor importate cu prețuri mai mici, determinat de existența unor cerințe mai puțin stricte în materie de combatere a schimbărilor climatice.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

⁽⁵⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 45.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2015/757 pentru a ține seama în mod corespunzător de sistemul global de colectare a datelor în ceea ce privește datele referitoare la consumul de păcură al navelor”

[COM(2019) 38 final – 2019/0017(COD)]

(2019/C 240/10)

Raportor: **Constantine CATSAMBIS**

Sesizare	11.2.2019, Parlamentul European 13.2.2019, Consiliul
Temei juridic	Articolul 192 alineatul (1) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Biroului	19.2.2019
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	25.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	204/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Prezentul aviz se referă la propunerea Comisiei Europene de modificare a Regulamentului (UE) 2015/757 privind monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de dioxid de carbon generate de transportul maritim ⁽¹⁾ („Regulamentul UE privind MRV”). În acest sens, se face referire la avizul NAT/616 din 2013 al raportorului Stefan Back pentru emisiile de dioxid de carbon generate de transportul maritim, în ceea ce privește modificările propuse la Regulamentul din 2015 privind MRV, care conține numeroase propuneri importante, inclusiv articolul 22 din Regulamentul din 2015 care a fost adoptat de Comisie și potrivit căruia Comisia, în eventualitatea unui acord internațional privind un sistem global de monitorizare, raportare și verificare, va revizui Regulamentul UE privind MRV și, după caz, va propune amendamente pentru a asigura alinierea lui la respectivul acord internațional.

1.2. De fapt, în 2016, Comitetul pentru protecția mediului marin (MEPC) al Organizației Maritime Internaționale (OMI) a Națiunilor Unite a adoptat o serie de amendamente la Convenția MARPOL, stabilind cadrul juridic pentru un sistem global de colectare a datelor privind consumul de păcură al navelor („sistemul global de colectare a datelor al OMI ONU”), potrivit căruia obligațiile de monitorizare au început în ianuarie 2019.

1.3. Comisia a subliniat că o aliniere parțială a celor două sisteme de monitorizare, raportare și verificare ar putea contribui la reducerea sarcinii administrative pentru companiile de transport maritim și administrații, păstrând în același timp obiectivele-cheie ale Regulamentului UE privind MRV. În acest scop, Comisia a propus alinierea limitată a Regulamentului UE privind MRV la sistemul global de colectare a datelor al OMI ONU în ceea ce privește definițiile, parametrii de monitorizare, planurile și formatele-cadru de monitorizare.

1.4. Modificările propuse cu privire la Regulamentul UE privind MRV sunt următoarele:

1.4.1. Obligațiile de raportare în cazul schimbării societății trebuie să țină seama de dispozițiile paralele ale sistemului global de colectare a datelor al OMI ONU. Acest demers va asigura faptul că aceeași entitate juridică efectuează monitorizarea și raportarea, pe baza unor perioade de raportare calculate în mod similar.

1.4.2. „Marfa transportată” este menținută ca parametru de monitorizare aplicat pe bază voluntară pentru companiile care doresc să furnizeze un calcul al eficienței energetice medii a navelor lor pe baza mărfii transportate.

1.4.3. Parametrul „timpul pe mare” este înlocuit cu parametrul „ore în mișcare” (*hours underway*) definit în cadrul sistemului global de colectare a datelor al OMI ONU.

1.4.4. Calculul „distanței parcursă” ar trebui să aibă ca bază opțiunile reținute în conformitate cu orientările relevante ale sistemului de colectare a datelor al OMI ONU.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) 2015/757 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2015 privind monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de dioxid de carbon generate de transportul maritim și de modificare a Directivei 2009/16/CE (JO L 123, 19.5.2015, p. 55).

1.4.5. Conținutul minim al planurilor de monitorizare ar trebui raționalizat pentru a ține seama de „Orientările OMI ONU privind elaborarea unui plan de gestionare a eficienței energetice a navelor (SEEMP)”, cu excepția dispozițiilor care sunt necesare pentru a asigura că sunt monitorizate și raportate numai datele referitoare la UE în conformitate cu Regulamentul UE privind MRV.

1.4.6. Emisiile de CO₂ ale navelor din porturile UE trebuie, de asemenea, să fie monitorizate și raportate separat, astfel încât să se stimuleze utilizarea măsurilor disponibile pentru reducerea emisiilor de CO₂ în porturile UE și să se sporească în continuare conștientizarea cu privire la emisiile generate de transportul maritim.

1.4.7. Dispozițiile actuale ale UE privind MRV referitoare la verificarea datelor de către terți acreditați trebuie păstrate astfel încât să se mențină obiectivul UE de a furniza informații solide și comparabile în timp pentru luarea de decizii ulterioare la nivelul UE sau la nivel mondial.

1.5. Restul aspectelor importante cu privire la realizarea alinierii integrale la orientările sistemului de colectare a datelor al OMI ONU vizează în principal autoritățile de verificare și modalitățile de verificare, elementele de monitorizare și publicarea datelor sensibile din punct de vedere comercial. Obiectivul unei alinieri integrale a Regulamentului UE privind MRV la sistemul de colectare a datelor al OMI ONU este de a obține o reglementare globală uniformă, cu scopul de a reduce la minimum sarcina suplimentară care are un mare impact, în special asupra companiilor de transport maritim mici și mijlocii, precum și a evita orice dublare a cerințelor de raportare în cadrul a două sisteme diferite.

2. Observații generale

2.1. În avizul din 2013 ⁽²⁾, CESE a pus sub semnul întrebării necesitatea și valoarea adăugată a informațiilor și datelor operaționale care depășesc sfera de aplicare a Regulamentului UE privind MRV, care vizează monitorizarea și raportarea consumului de păcură și a emisiilor, și în special necesitatea informațiilor menționate la articolul 9 alineatul (1) literele (d)-(g) privind monitorizarea per călătorie a parametrilor și la articolul 10 paragraful (1) literele (g)-(j) referitoare la monitorizarea anuală a parametrilor, precum și în anexa II referitoare la monitorizarea altor informații (relevante), întrucât aceste informații sunt sensibile din punct de vedere comercial și pot apărea semne de întrebare în ceea ce privește valoarea pe care o are disponibilitatea acestor informații într-o formă agregată.

2.2. În general, în contextul modificărilor actuale propuse pentru Regulamentul UE privind MRV, Comisia își păstrează poziția cu privire la publicarea datelor colectate de la nave individuale. Modificările propuse sunt ajustări tehnice care reprezintă corecții tehnice la nivelul parametrizării. Ca atare, ele nu reprezintă o aliniere integrală a Regulamentului UE privind MRV la sistemul de colectare a datelor al OMI ONU, astfel cum au solicitat OMI ONU și industria transportului maritim în intervențiile lor publice, rămânând nesoluționate aspecte importante. Acestea vizează în principal autoritățile de verificare și modalitățile de verificare, elementele de monitorizare și publicarea datelor sensibile din punct de vedere comercial.

2.3. În evaluarea sa a amendamentelor propuse, Comisia trebuie să țină seama de faptul că industria mondială a transportului maritim s-a angajat pe deplin să reducă emisiile de CO₂ cu cel puțin 40 % până în 2030 și să depună eforturi pentru obținerea unei reduceri de 70 % până în 2050, în comparație cu 2008, precum și să reducă emisiile de GES cu cel puțin 50 % până în 2050, în comparație cu 2008, în conformitate cu obiectivele Acordului de la Paris. În aprilie 2018, OMI ONU a adoptat o strategie inițială, a cărei revizuire este programată pentru 2023 și care prevede cadrul pentru dezvoltarea și adoptarea de măsuri concrete pe termen scurt de reducere a emisiilor de CO₂, precum și de măsuri potențiale pe termen mediu și lung respectând calendarele și programele de punere în aplicare convenite și asigurând consecvența cu foaia de parcurs convenită de OMI ONU pentru decarbonizare din prezent până în 2050.

2.4. Având în vedere numărul de propuneri prezentate de statele membre și de industrie pentru a fi luate în considerare în cadrul viitoarelor deliberări ale OMI ONU, precum și contextul acestora, toate părțile interesate par să lucreze asiduu pentru a reglementa eficiența energetică a flotei comerciale mondiale într-un interval de timp concret, pe baza informațiilor și a datelor exacte furnizate de sistemul de colectare a datelor al OMI ONU în ceea ce privește emisiile de CO₂ generate de nave.

2.5. CESE consideră că alinierea parțială propusă va conduce la crearea unei sarcini și la dublarea ineficienței a cerințelor de monitorizare și raportare, întrucât se vor păstra obligații de raportare în cadrul a două sisteme diferite: unul regional (european), iar celălalt mondial (OMI ONU). În consecință, navele vor trebui să îndeplinească atât cerințele de monitorizare și de raportare prevăzute de Regulamentul UE privind MRV, cât și pe cele prevăzute de sistemul global de colectare a datelor al OMI ONU. Formatele-cadru de raportare ale UE și ale OMI ONU sunt diferite, ceea ce crește volumul de lucru, sarcina administrativă și costurile pentru echipajele navelor și pentru transportul maritim.

2.6. Alinierea integrală a Regulamentului UE privind MRV la sistemul de colectare a datelor al OMI ONU nu ar avea drept scop doar crearea unei baze de date fiabile unificate la nivel internațional în ceea ce privește emisiile de CO₂ ale navelor, ci ar fi, de asemenea, în conformitate cu Agenda Comisiei Europene pentru o mai bună reglementare, care vizează o reglementare direcționată pentru a-și îndeplini obiectivele și a aduce beneficii economiei europene cu un cost minim. De asemenea, aceasta va asigura condiții de concurență echitabile la nivel internațional pentru flota europeană. Obiectivul unei alinieri integrale a Regulamentului UE privind MRV la sistemul de colectare a datelor al OMI ONU este de a obține o reglementare globală uniformă cu scopul de a reduce la minimum sarcina suplimentară care are un mare impact, în special asupra companiilor de transport maritim mici și mijlocii, precum și de a evita orice dublare a cerințelor de raportare în cadrul a două sisteme diferite.

⁽²⁾ Avizul CESE privind emisiile generate de transportul maritim (JO C 67, 6.3.2014, p. 170).

2.7. Regulamentul UE privind MRV prevede că Comisia trebuie să publice datele primite împreună cu identificatorii navelor individuale, astfel încât acestea să poată fi utilizate de terți. Scopul sistemului OMI ONU este pur și simplu de a stabili emisiile totale de CO₂ generate de sectorul internațional al transportului maritim pentru a facilita deciziile viitoare cu privire la elaborarea politicilor și luarea în considerare a unor măsuri ulterioare de reducere a GES. Totuși, Comisia dorește să publice date detaliate (și sensibile din punct de vedere comercial) în ceea ce privește navele individuale care vizitează porturile UE/SEE, existând riscul ca aceste date să fie utilizate în mod abuziv. Acest lucru ar putea conduce la sancționarea abuzivă a navelor și, de asemenea, ar putea distorsiona concurența și ar aduce dezavantaje concurențiale majore proprietarilor de nave din UE pe piața mondială a transportului maritim și navelor care fac escală în porturile din UE.

2.8. Pentru asigurarea respectării legii și punerea în aplicare, ar fi oportun să se utilizeze mecanismele existente ale administrațiilor statelor de pavilion din cadrul OMI ONU, într-un sistem global unic și funcțional de colectare a datelor privind consumul de păcură al navelor. În cadrul sistemului OMI ONU informațiile pe care navele le furnizează OMI ONU prin intermediul statului de pavilion sunt anonime în raport cu terții.

3. Observații specifice

3.1. Ar trebui luate în considerare următoarele aspecte tehnice referitoare la propunere. În conformitate cu articolul 21 alineatul (2) litera (f), consumul mediu anual de combustibil și emisiile medii anuale de CO₂ per distanță parcursă și marfa transportată în cazul călătoriilor trebuie să fie puse în continuare la dispoziția Comisiei Europene. Acest lucru pare să fie în conflict cu noua dispoziție modificată propusă la articolul 9 alineatul (1) litera (f) (nouă) care prevede că orice monitorizare (per călătorie) a mărfii transportate se va efectua în mod voluntar, întrucât schimbarea propusă privind marfa transportată este doar un parametru de monitorizare aplicat în mod voluntar și, ca atare, nu este aliniat cu sistemul de colectare a datelor al OMI ONU. În plus, în ciuda faptului că definiția „tonajului deadweight” al navei a fost inclusă în propunere la articolul 3 litera (p) și la articolul 11 alineatul (3) litera (a) punctul (xi), se pare că această unitate de măsură nu este integrată în mod consecvent în toate articolele din propunere și ar putea să fie interpretată de Comisie drept o lipsă de încredere în ceea ce privește eficacitatea sistemului de colectare a datelor al OMI ONU.

3.2. Modificările propuse la articolul 11 alineatul (2) și la articolul 3 litera (d) cu privire la schimbarea societății sunt binevenite întrucât introduc acum răspunderea proprietarului anterior, care este foarte necesară în cazul în care schimbarea societății s-a produs într-o perioadă de raportare. Definițiile termenilor „societate” și „perioadă de raportare”, precum și atribuirea obligațiilor de monitorizare și raportare în cazul „schimbării societății” sunt acum mai bine aliniate la dispozițiile paralele ale sistemului de colectare a datelor al OMI. Totuși, descrierea nouă introdusă pare să nu fie suficient de exactă pentru a reglementa relația dintre o societate „anterioară” și una „nouă”. Pentru claritate juridică maximă, răspunderea legală a noului proprietar ar putea să înceapă la data la care finalizarea schimbării produce efecte. Articolul 11 alineatul (2) (nou) propus ar putea fi modificat după cum urmează:

„(2) Atunci când se schimbă societatea, societatea anterioară prezintă Comisiei și autorităților statului de pavilion în cauză, cât mai aproape posibil de ziua finalizării schimbării și nu mai târziu de trei luni după momentul respectiv, un raport care să cuprindă aceleași elemente ca raportul privind emisiile, dar care să fie limitat la perioada corespunzătoare activităților desfășurate sub responsabilitatea sa. Societatea nouă se asigură că fiecare navă respectă cerințele prezentului Regulament începând cu data finalizării schimbării.”

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor: Piața unică într-o lume în schimbare – Un atu unic ce necesită un angajament politic reînnoit”

[COM(2018) 772 final]

(2019/C 240/11)

Raportor: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Coraportor: **Juan MENDOZA CASTRO**

Sesizare	Comisia Europeană, 18.2.2019
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	2.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	153/1/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută mesajul puternic al Comisiei privind consolidarea pieței unice și necesitatea unui angajament din partea tuturor statelor membre și a cetățenilor. Piața unică necesită un echilibru între așteptările populației și politicile coordonate pentru adaptarea Europei la provocările diverse generate de globalizare, noile tendințe și progresul tehnologic.

1.2. CESE pledează pentru o piață unică care să fie aceeași pentru toate statele membre și care să fie percepută ca o oportunitate de reafirmare a valorilor europene, a drepturilor fundamentale și a obligațiilor de a face progrese și de a asigura bunăstarea tuturor statelor membre și cetățenilor.

1.3. Asigurarea unui proces de integrare fără dificultăți, dar concret, este un argument important pentru a evita și pentru a combate amenințarea protecționismului, a individualismului și a societăților extremiste. Realizările fundamentale ale pieței unice trebuie să fie comunicate în mod mai eficient în rândul statelor membre și al cetățenilor.

1.4. Există exemple grăitoare de beneficii ale pieței unice pentru cetățenii europeni, în virtutea eforturilor și angajamentului diferiților actori. Valori precum libertatea, creșterea economică, democrația, pacea, știința și inovarea, stabilitatea politică, drepturile consumatorilor și drepturile sociale trebuie să fie percepute de cetățeni ca rezultate ale unui proces care a început acum 60 de ani. Dificultățile întâmpinate în realizarea acestor obiective nu pot fi uitate, ci dimpotrivă, ar trebui să servească drept lecții pentru viitor.

1.5. CESE își reiterează sprijinul pentru limitarea ajutoarelor de stat și combaterea abuzurilor de poziție dominantă, subliniind dificultățile cu care se confruntă întreprinderile europene pe piețele mondiale dominate de oligopoluri sau monopoluri care, în anumite cazuri, sunt întreprinderi deținute de stat.

1.6. CESE subliniază, de asemenea, rolul crucial al pieței unice ca instrument de stimulare a unei strategii industriale europene mai ambițioase, cu obiective clare pentru 2030. Următoarea Comisie Europeană ar trebui să-și stabilească ca prioritate esențială o integrare a pieței unice mai cuprinzătoare și la scară mai largă, alături de o strategie industrială cu adevărat europeană, concentrându-se în același timp pe investiții mai mari în inovare și tehnologii, pe un cadru de reglementare mai flexibil și mai ușor de utilizat, care să permită concurența la scară globală, dar fără a trece cu vederea respectarea normelor și a procedurilor durabile de concurență loială la nivel mondial.

1.7. CESE își reiterează solicitarea de a dezvolta dimensiunea socială a Uniunii Europene, cu scopul de a stimula crearea de locuri de muncă de calitate, de a îmbunătăți abilitățile și competențele, de a majora investițiile sociale și de a dezvolta economia socială, punând accentul pe întreprinderile responsabile din punct de vedere social și acționând totodată pentru prevenirea sărăciei, a inegalităților, a discriminării și a excluziunii sociale, cu un accent special pe incluziunea tinerilor în societate. CESE consideră oportună punerea în aplicare a unor politici sociale pentru a face față acestei situații, care provoacă o atitudine ostilă față de UE, creșterea populismului și proliferarea xenofobiei în anumite segmente ale populației.

1.8. CESE constată că, în ciuda eforturilor uriașe legate de punerea în aplicare și aplicarea normelor privind piața unică, datele ⁽¹⁾ arată că normele naționale pot genera sarcini disproporționate pentru cetățeni și întreprinderi. Pentru CESE, este o prioritate să solicite statelor membre să evite aceste practici.

1.9. CESE a sprijinit economia digitală pe parcursul anilor, fiind conștient de faptul că viitorul pieței unice este legat de aceasta. CESE este de acord cu Comisia că Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD) ⁽²⁾ este esențial pentru a asigura încrederea în piața unică în domeniul datelor cu caracter personal, însă este nevoie de măsuri suplimentare pentru un cadru mai bun, mai clar și mai ușor de utilizat, pentru a evita sarcinile inutile și neînțelegerile. Acest lucru este vital și pentru creșterea mobilității în vederea îmbunătățirii sectorului serviciilor, aflat în plină dezvoltare; de asemenea, are o importanță majoră pentru creșterea economică și noi locuri de muncă. Sectorul serviciilor, în plină dezvoltare, și lipsa tot mai acută de competențe fac necesară o mai bună funcționare a pieței unice.

1.10. Comitetul sprijină obiectivul de a institui un cadru propice pentru tranziția spre un model circular și reiterează faptul că un sistem solid de finanțare a creșterii durabile pe termen lung reprezintă factorul cel mai important pentru restabilirea încrederii în piețe și pentru corelarea economiilor cu investițiile durabile.

1.11. CESE salută progresele vizibile înregistrate în ceea ce privește transformarea Mecanismului european de stabilitate (MES) în Fondul Monetar European, care ar putea oferi lichidități în mod preventiv, reducând astfel programele de condiționalitate. Cu toate acestea, pentru a aborda amenințările viitoare la adresa sistemului financiar, CESE sprijină urmărirea obținerii unui consens între statele membre în vederea finalizării uniunii bancare. De asemenea, realizarea piețelor financiare complet integrate și a uniunii piețelor de capital ar trebui să rămână o prioritate pe ordinea de zi.

2. Context

2.1. Prin Strategia privind piața unică ⁽³⁾, uniunea piețelor de capital ⁽⁴⁾ și Strategia privind piața unică digitală ⁽⁵⁾, Comisia a prezentat, în ultimii patru ani, un set de măsuri ambițioase și echilibrate menite să aprofundeze și mai mult piața unică și să o facă mai echilibrată.

2.2. Au fost deja adoptate mai multe propuneri, însă Parlamentul European și Consiliul încă trebuie să ajungă la un acord cu privire la 20 dintre cele 67 de propuneri prezentate în aceste strategii.

2.3. În martie 2018, Consiliul European a solicitat Comisiei să evalueze situația pieței unice din perspectiva punerii în aplicare, a transpunerii în practică și a asigurării respectării legislației în vigoare, precum și din perspectiva barierelor care mai trebuie eliminate și a oportunităților care trebuie valorificate pentru a avea o piață unică pe deplin funcțională.

2.4. Această comunicare este adoptată împreună cu analiza anuală a creșterii ⁽⁶⁾ și cu o comunicare care face bilanțul Planului de investiții ⁽⁷⁾.

2.5. În contextul Strategiei privind piața unică digitală, Comisia a prezentat o serie de inițiative menite să abordeze obstacolele cele mai importante din calea comerțului electronic. Câteva dintre acestea au fost deja adoptate, de exemplu cele privind geoblocarea ⁽⁸⁾, serviciile de livrare transfrontalieră de colete ⁽⁹⁾, taxa pe valoarea adăugată pentru comerțul electronic ⁽¹⁰⁾ și privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului ⁽¹¹⁾.

2.6. Platformele online au devenit actori importanți în cadrul pieței unice, permițând unui număr de peste un milion de întreprinderi să aibă acces la consumatorii din întreaga Uniune. Comisia a prezentat o propunere privind noi norme armonizate pentru practicile „de tipul platformelor pentru întreprinderi” ⁽¹²⁾, care a fost convenită la nivel politic de către PE și Consiliu în februarie 2019.

⁽¹⁾ COM(2018) 772 final, capitolul 2.1.

⁽²⁾ JO L 119, 4.5.2016, p. 1.

⁽³⁾ COM(2015) 550 final, JO C 177, 18.5.2016, p. 1.

⁽⁴⁾ COM(2015) 468 final, JO C 133, 14.4.2016, p. 17.

⁽⁵⁾ COM(2015) 192 final, JO C 71, 24.2.2016, p. 65.

⁽⁶⁾ COM(2018) 770 final.

⁽⁷⁾ COM(2018) 771 final.

⁽⁸⁾ Regulamentul (UE) 2018/302.

⁽⁹⁾ Regulamentul (UE) 2018/644.

⁽¹⁰⁾ Directiva (UE) 2017/2455.

⁽¹¹⁾ Regulamentul (UE) 2017/2394.

⁽¹²⁾ COM(2018) 238 final.

3. Observații generale

3.1. CESE sprijină mesajul puternic al Comisiei privind consolidarea pieței unice, care reprezintă o realizare importantă și un element esențial al procesului de integrare europeană. Ea ar trebui să constituie piatra de temelie a prosperității în Europa.

3.2. Introducerea monedei euro și Acordul Schengen au reprezentat etape decisive pentru crearea pieței unice. Există însă multe alte diferențe între statele membre, care se cer abordate. Toate statele membre trebuie să-și ia un angajament ferm în vederea schimbării acestei situații și menținerii coeziunii.

3.3. Piața unică necesită un echilibru între așteptările populației și politicile coordonate pentru a îndeplini nevoia permanentă de a adapta Europa la provocările diverse generate de globalizare, noile tendințe, progresul tehnologic și digitalizarea.

3.4. Piața unică – care oferă acces pentru peste 512 milioane de consumatori – este un succes evident: obstacolele legate de reglementare au fost eliminate pentru mai mult de 80 % din produsele industriale prin adoptarea unor norme comune, însă acest proces nu este de la sine înțeles. Diferențele în ce privește angajamentul statelor membre și nevoia de a pune mai bine în aplicare legislația aferentă trebuie să fie o prioritate politică. Piața unică trebuie să se aplice, de asemenea, și comerțanților online.

3.5. Recunoașterea de către Comisie a necesității de a conveni asupra propunerilor legislative și de a reduce decalajul dintre retorică și punere în practică este un semn bun. Statele membre trebuie să trateze acest lucru ca pe un „proces cotidian”.

3.6. Integrarea completă a pieței unice nu va fi realizată niciodată dacă statele membre nu înțeleg valoarea reală a procesului și nu comunică despre acest lucru cu cetățenii lor. Liderii politici trebuie să pună în evidență realizările, transmițând un mesaj pozitiv pentru bunăstarea populației.

3.7. Proiectul european se întemeiază pe pace, prosperitate și dezvoltare socială. Costurile non-Europei trebuie să fie un avertisment pentru cei care au îndoieli. Cetățenii europeni trebuie să aprecieze rezultatele obținute pentru a-și asuma un rol activ în cadrul acestui proces, evitând neînțelegerile și radicalismul. Procesul privind piața unică a contribuit la dezvoltarea Europei și ar putea fi folosit ca un exemplu bun pentru promovarea valorilor europene.

3.8. Nu poate exista o piață unică în condițiile comercializării în acest spațiu de produse cu „două niveluri de calitate”, respectiv produse vândute pe piețele țărilor care au aderat recent la UE sub aceeași marcă, dar cu alt nivel de calitate (cu un conținut inferior de materii prime de calitate) față de cel al produselor vândute în țările cu vechime în UE. CESE consideră această practică inacceptabilă.

4. Observații specifice

4.1. *Piața unică ca instrument de comunicare a valorilor și realizărilor Europei*

4.1.1. CESE consideră că trebuie utilizat un limbaj comun pentru a comunica mai eficient realizările pieței unice. Există aspecte care ar trebui valorificate, cum ar fi mobilitatea cetățenilor pentru activități de agrement și în scop profesional, serviciile financiare sau chiar aspecte sociale referitoare la securitate, oportunitățile de muncă sau protecția consumatorilor.

4.1.2. CESE consideră că există o retorică comună în rândul câtorva actori care subminează procesul de dezvoltare europeană. Această retorică este susținută prin expunerea diferențelor dintre statele membre și a unor fapte izolate care nu ilustrează pe deplin realitatea pieței unice. Evitarea și combaterea acestui tip de discurs în rândul cetățenilor sunt esențiale, pur și simplu pentru că politica de integrare este foarte dinamică și se desfășoară în ritm diferit. Rezultatul general trebuie să fie pus în evidență, iar necesitatea de a evita inegalitățile la diferite niveluri (economic, social, educațional etc.) trebuie să constituie o prioritate.

4.2. *Mai multe oportunități și beneficii pentru cetățeni*

4.2.1. Politica UE în domeniul concurenței și politica UE privind protecția consumatorilor au jucat un rol important în dezvoltarea pieței unice. Pentru ca consumatorii să poată beneficia de avantajele acesteia, piața unică ar trebui să funcționeze în mod eficient, iar consumatorii trebuie să poată avea încredere în bunuri și servicii, atât online, cât și offline, indiferent dacă ele sunt furnizate la nivel local sau de către un alt stat membru. Statele membre trebuie să se asigure că întreprinderile respectă normele în materie de concurență și de protecție a consumatorilor și că nu există nicio discriminare a concurenților în detrimentul bunăstării consumatorilor.

4.2.2. Politica UE în domeniul concurenței, care se bucură de prestigiu la nivel mondial, a jucat un rol important în dezvoltarea pieței unice. După cum a subliniat CESE de-a lungul anilor, limitarea ajutorului de stat și combaterea abuzurilor de poziție dominantă au contribuit la dinamismul pieței UE și au generat avantaje pentru consumatori și întreprinderi.

4.2.3. În ceea ce privește normele în materie de concurență economică, comercianții online trebuie să respecte și ei piața unică; de asemenea, trebuie determinată poziția întreprinderilor internaționale.

4.3. Beneficii pentru întreprinderi

4.3.1. Piața unică oferă antreprenorilor un sistem comercial reglementat, deschis și multilateral, care asigură accesul la lanțurile valorice internaționale.

4.3.2. Obiectivele uniunii piețelor de capital sunt mobilizarea capitalului în Europa și canalizarea lui către ansamblul întreprinderilor, infrastructură și proiectele durabile pe termen lung, cu urmări pozitive pentru crearea de locuri de muncă ⁽¹³⁾.

4.3.3. Cu toate acestea, mai rămâne un drum lung de parcurs: întreprinderile europene se bazează mult mai mult pe împrumuturi bancare decât întreprinderile din SUA.

4.3.4. Datorită anvergurii pieței unice, Uniunea este în măsură să modeleze sistemul comercial reglementat, deschis și multilateral. Întreprinderile din țările terțe trebuie să respecte legislația Uniunii pentru a avea acces la piața unică, inclusiv în ceea ce privește sănătatea, mediul, siguranța alimentară și a produselor și protecția consumatorilor.

4.3.5. CESE evidențiază dificultățile cu care se confruntă întreprinderile europene pe piețele mondiale dominate de oligopoluri sau monopoluri care, în anumite cazuri, sunt întreprinderi deținute de stat. Exemple în acest sens sunt industria feroviară, transportul aerian, dispozitivele eoliene și altele, în care societățile europene se confruntă cu o concurență acerbă (din partea societăților din țări terțe, în special din partea Chinei).

4.4. Dimensiunea socială

4.4.1. CESE i-a adresat deja Comisiei solicitarea de a dezvolta dimensiunea socială a Uniunii Europene, cu scopul de a stimula crearea de locuri de muncă de calitate, de a îmbunătăți abilitățile și competențele, de a crește investițiile sociale și de a dezvolta economia socială, acționând totodată pentru prevenirea sărăciei, a inegalităților, a discriminării și a excluziunii sociale, cu un accent special pe incluziunea tinerilor în societate.

4.4.2. Pare să existe percepția că lucrătorii au fost marii perdanți ai crizei economice, care a dus la creșterea șomajului și a sărăciei, la stagnarea sau scăderea salariilor reale și la reducerea prestațiilor sociale. CESE consideră că este oportună punerea în aplicare a politicilor sociale pentru a face față acestei situații, care provoacă o atitudine ostilă față de UE, creșterea populismului și proliferarea xenofobiei în anumite segmente de populație. În timp ce consecințele acestei crize sunt departe de a fi soluționate, cercetările Institutului European al Sindicatelor ⁽¹⁴⁾ arată că lucrătorii din nouă state membre au câștigat mai puțin în 2017 decât în 2010. CESE reamintește că în șase state membre ale UE nu există salariu minim obligatoriu, iar în altele salariul minim este foarte mic ⁽¹⁵⁾.

4.4.3. CESE salută progresele legate de adaptarea Actului european privind accesibilitatea, prin care sunt promovate drepturile persoanelor cu handicap, și încurajează statele membre să adopte o abordare ambițioasă și echilibrată în etapa de transpunere. De asemenea, CESE invită viitoarea Comisie să prezinte un plan de acțiune european pentru sectorul economiei sociale, care să asigure condiții de concurență echitabile pentru întreprinderile din economia socială și să stimuleze dezvoltarea acestui sector.

4.5. Punerea în aplicare și transpunerea și aplicarea mai eficientă a normelor privind piața unică

4.5.1. CESE constată că, în ciuda eforturilor uriașe legate de punerea în aplicare a directivelor privind piața unică, datele ⁽¹⁶⁾ arată că normele naționale pot genera sarcini disproporționate pentru cetățeni și întreprinderi ⁽¹⁷⁾. Statele membre, în special, trebuie să abordeze această problemă, iar crearea unor instrumente noi pentru a evita aceste situații trebuie să constituie o prioritate.

4.5.2. CESE subliniază că semnalele recente privind transpunerea legislației UE „nu au fost întotdeauna încurajatoare”, ceea ce necesită un angajament mai susținut din partea statelor membre.

⁽¹³⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 117.

⁽¹⁴⁾ *Benchmarking Working Europe* („Decalajele din Europa muncitoare”), 2018.

⁽¹⁵⁾ Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă.

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 772 final, capitolul 2.1.

⁽¹⁷⁾ A se vedea inițiativa din Franța: <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>

4.6. Exploatarea întregului potențial al pieței unice

4.6.1. Piața unică digitală și economia serviciilor

4.6.1.1. CESE a sprijinit economia digitală pe parcursul anilor, fiind conștient de faptul că viitorul pieței unice este legat de aceasta ⁽¹⁸⁾.

4.6.1.2. Din acest motiv, CESE salută acordul politic ⁽¹⁹⁾ privind primul program Europa digitală 2021-2027 ⁽²⁰⁾, dotat cu un buget de 9,2 miliarde EUR, menit să orienteze și să sprijine transformarea digitală a societăților și economiilor din Europa, asigurând utilizarea pe scară largă a tehnologiilor digitale în economie și în societate, pentru a consolida rolul de lider al Europei în tehnologia industrială.

4.6.1.3. Întrucât sectorul serviciilor contribuie din ce în ce mai mult la economia globală a UE ⁽²¹⁾ și la crearea de locuri de muncă în UE, este mai necesar ca oricând să se exploateze pe deplin potențialul acestui sector, cu atât mai mult cu cât, conform estimărilor, el va înregistra o creștere considerabilă ⁽²²⁾.

4.6.2. Economia europeană a datelor

4.6.2.1. Miza principală pentru piața unică este aceea de a crea un ecosistem de date în Europa ca vector indispensabil al progreselor economice și sociale, precum și o competitivitate solidă într-o lume care se află într-un proces de transformare radicală, cu concurenți puternici în Statele Unite și în Asia. Investițiile de tip public-privat în infrastructură sunt foarte necesare pe continent pentru a stimula oportunitățile de conectivitate și de stocare ⁽²³⁾.

4.6.2.2. CESE este de acord cu Comisia că RGPD ⁽²⁴⁾ este esențial pentru a asigura încrederea în piața unică în domeniul datelor cu caracter personal ⁽²⁵⁾, dar propunerea de Regulament privind viața privată și comunicațiile electronice ⁽²⁶⁾ trebuie clarificată pentru a se asigura aplicarea Cartei drepturilor fundamentale și a drepturilor omului (articolele 5, 8 și 11), precum și posibilitățile de restricționare introduse de legislația națională ⁽²⁷⁾.

4.6.3. Economia circulară și finanțarea sustenabilă

4.6.3.1. Comitetul susține obiectivul de a institui un cadru propice pentru tranziția către un **model circular**, care să acopere întregul ciclu de viață al produselor ⁽²⁸⁾.

4.6.3.2. Un sistem solid de finanțare a **creșterii durabile** pe termen lung reprezintă un factor important pentru restabilirea încrederii în piețe și pentru corelarea economiilor cu investițiile durabile. Planul de acțiune al UE ⁽²⁹⁾ în acest domeniu trebuie să promoveze o creștere economică susținută, favorabilă incluziunii și durabilă, ocuparea integrală și productivă a forței de muncă, precum și munca decentă pentru toți (obiectivul de dezvoltare durabilă 8) ⁽³⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ JO C 71, 24.2.2016, p. 65; JO C 440, 6.12.2018, p. 57; JO C 75, 10.3.2017, p. 119; JO C 125, 21.4.2017, p. 51; JO C 288, 31.8.2017, p. 1; JO C 81, 2.3.2018, p. 102.

⁽¹⁹⁾ IP/19/528.

⁽²⁰⁾ COM(2018) 434 final, JO C 62, 15.2.2019, p. 292.

⁽²¹⁾ Sectorul serviciilor este în prezent cel mai important sector din UE, reprezentând aproximativ 75 % din PIB-ul UE.

⁽²²⁾ A se vedea COM(2018) 772 final: Comunicare a Comisiei privind Piața unică într-o lume în schimbare, punctul 3.4.

⁽²³⁾ JO C 345, 13.10.2017, p. 130.

⁽²⁴⁾ JO L 119, 4.5.2016, p. 1.

⁽²⁵⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 90.

⁽²⁶⁾ COM(2017) 10 final.

⁽²⁷⁾ JO C 345, 13.10.2017, p. 138.

⁽²⁸⁾ JO C 230, 14.7.2015, p. 91.

⁽²⁹⁾ COM(2018) 97 final; JO C 62, 15.2.2019, p. 73; JO C 62, 15.2.2019, p. 103; JO C 62, 15.2.2019, p. 97.

⁽³⁰⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 73.

4.6.4. Piețele de produse și servicii

4.6.4.1. Grație modelului său de standardizare, UE ocupă un rol de lider la nivel mondial. CESE subliniază activitatea Comisiei în acest domeniu. Uniformitatea și coerența corpusului de standarde europene sunt asigurate prin principiul de bază „un standard, un test – acceptat în întreaga Europă”. Acest lucru asigură investiții, precum și securitate juridică și financiară pentru întreprinderi ⁽³¹⁾.

4.6.4.2. Pachetul „Energie curată pentru toți cetățenii europeni” are ca scop accelerarea, transformarea și consolidarea tranziției economiei UE către o energie curată, concomitent cu păstrarea importanțelor obiective referitoare la creșterea economică și la crearea de locuri de muncă ⁽³²⁾.

4.6.4.3. După cel de al patrulea pachet feroviar (2013) ⁽³³⁾, al șaselea raport de monitorizare a pieței feroviare ⁽³⁴⁾ indică faptul că lungimea totală a rețelei feroviare din UE a crescut.

4.6.4.4. „Rețele 5G în Europa: un plan de acțiune” ⁽³⁵⁾ abordează unul dintre cele mai cruciale elemente ale economiei și societății digitale; serviciile comerciale vor fi furnizate în 2020. În opinia CESE, factorii determinanți vor fi succesul proiectelor derulate în cadrul PPP-5G în timpul fazei de cercetare și integrarea rețelilor *fronthaul* cu rețelele *backhaul* în transportul de date prin realizarea de *switch*-uri de capacitate mare, prin legături eterogene de transmisie și prin unități de procesare localizate în *cloud* utilizând mai mulți furnizori de internet ⁽³⁶⁾.

4.6.5. Piețe de capital mai integrate și o uniune bancară deplină

4.6.5.1. Grație măsurilor adoptate ca urmare a crizei financiare, băncile europene sunt acum mai bine pregătite pentru a face față viitoarelor turbulențe. CESE salută progresele vizibile în ceea ce privește transformarea MES în Fondul Monetar European, care ar putea oferi lichidități în mod preventiv, reducând astfel programele de condiționalitate.

Cu toate acestea, pentru a aborda amenințările viitoare la adresa sistemului financiar, CESE sprijină urmărirea obținerii unui consens între statele membre privind instituirea unei uniuni bancare solide, axate pe măsuri care întăresc încrederea cetățenilor și întreprinderilor.

4.6.6. Reducerea sarcinii administrative și facilitarea respectării obligațiilor fiscale

4.6.6.1. Normele moderne privind dreptul societăților comerciale în UE sunt vitale pentru piața unică. În acest sens, pachetul privind dreptul societăților comerciale din Europa constituie o abordare globală ce vizează echilibrarea și protejarea intereselor și necesităților legitime ale tuturor părților interesate, ale IMM-urilor, ale acționarilor minoritari, ale creditorilor și ale angajaților ⁽³⁷⁾.

4.6.6.2. Cerința privind unanimitatea în Consiliu face ca adoptarea unor norme comune în anumite aspecte ale impozitării să fie mai dificilă, îndeosebi în ce privește baza fiscală consolidată comună a societăților (CCCTB) și un spațiu unic al UE pentru taxa pe valoarea adăugată (TVA). CESE sprijină pachetul privind reformarea sistemului de TVA ⁽³⁸⁾.

4.6.7. Mobilitate durabilă

4.6.7.1. Patru din zece conducători auto europeni care au făcut obiectul sondajului ⁽³⁹⁾ au declarat că preconizează că următorul autoturism pe care îl vor achiziționa va fi unul electric. Standardele privind vehiculele ecologice și stimulentele pentru vehiculele electrice îi vor ajuta pe producătorii europeni de autovehicule să rămână competitivi pe o piață globală unde electrificarea avansează rapid.

4.6.7.2. CESE salută Alianța europeană pentru baterii ca pe un bun exemplu de lanț valoric strategic din Europa. Cu toate acestea, trebuie depuse mult mai multe eforturi, deoarece mărcile europene au rămas mult în urma producătorilor din Asia și din Statele Unite în cursa furnizării de vehicule electrice pe piața de masă.

⁽³¹⁾ JO C 197, 8.6.2018, p. 17.

⁽³²⁾ JO C 246, 28.7.2017, p. 64.

⁽³³⁾ JO C 327, 12.11.2013, p. 122.

⁽³⁴⁾ COM(2019) 51 final.

⁽³⁵⁾ COM(2016) 588 final.

⁽³⁶⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 74.

⁽³⁷⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 24.

⁽³⁸⁾ JO C 237, 6.7.2018, p. 40.

⁽³⁹⁾ <https://www.euractiv.com/section/electric-cars/opinion/dont-let-european-automakers-lose-the-race-to-electrification>

4.7. *Calea de urmat*

4.7.1. Procesul semestrului european trebuie utilizat ca unul dintre instrumentele necesare pentru o tranziție mai eficientă și mai rapidă către o piață unică mai bună, acolo unde este cazul.

4.7.2. Statele membre pot obține avantaje în urma unui dialog mai cuprinzător bazat pe așteptările societății civile. Semestrul european face parte din acest dialog, iar capacitatea statelor membre de a valorifica avantajele oferite de recomandările specifice fiecărei țări, care pot îmbunătăți, dar nu pot impune reforme la nivel național, pare să fie un pas crucial pentru obținerea succesului și implicarea societății.

4.7.3. Eforturile menite să sprijine realizările pieței unice trebuie să fie prezente în politicile și angajamentele tuturor statelor membre, alături de implicarea cetățenilor și angajamentul societăților. Este vital să se garanteze că o comunicare eficientă între cetățeni și „proiectul european bazat pe piața unică” sunt priorități pentru statele membre. În acest fel, liderii europeni vor contribui la evitarea extremismului și a acțiunilor radicale împotriva pieței unice.

4.7.4. CESE salută solicitările și invitațiile Comisiei adresate Consiliului European, în special apelul de a se asigura că există o colaborare promptă între Consiliu și Parlamentul European în vederea adoptării cât mai curând posibil a inițiativelor legislative propuse în cadrul Strategiei privind piața unică, al pieței unice digitale, al uniunii piețelor de capital și al uniunii bancare ⁽⁴⁰⁾.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ COM(2018) 772 final.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Planul coordonat privind inteligența artificială

[COM(2018) 795 final]

(2019/C 240/12)

Raportor: **doamna Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Sesizare	Comisia Europeană, 18.2.2019
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	2.4.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	15.5.2019
Sesiunea plenară nr.	543
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	210/2/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută Planul coordonat privind inteligența artificială (IA) și solicită accelerarea procesului de punere în aplicare, având în vedere evoluțiile rapide înregistrate de dezvoltarea și introducerea IA în afara UE. Pentru a concura cu succes la nivel mondial, UE trebuie să se afle în avangarda inovării și a investițiilor, respectând principiul „omul deține controlul” și principiul credibilității IA.

1.2. CESE subliniază că dezvoltarea și utilizarea IA trebuie să fie incluzivă în ceea ce privește actorii societății civile, inclusiv întreprinderile, lucrătorii și consumatorii. Prin urmare, punerea în aplicare a strategiei IA ar trebui să acorde o atenție deosebită modului în care se poate utiliza la maximum oportunitățile oferite de IA pentru întreaga societate.

1.3. CESE susține inițiativele de majorare a fondurilor alocate pentru inovare, infrastructură, educație și formare în domeniul IA, prin intermediul instrumentelor de finanțare ale UE. De asemenea, Comitetul îndeamnă statele membre să adopte măsurile necesare în vederea realizării obiectivelor comune.

1.4. Pentru îmbunătățirea dezvoltării și adoptării IA de către sectorul privat, CESE solicită crearea unui mediu de afaceri favorabil, care să includă un cadru de reglementare și de politică favorabil și stabil, care să stimuleze inovarea și investițiile în domeniul IA, ținând seama de nevoile speciale ale IMM-urilor, ale întreprinderile nou-înființate și ale întreprinderilor care se extind.

1.5. CESE consideră că este esențial să se asigure calitatea, disponibilitatea, accesibilitatea, interoperabilitatea și fluxul fluid de date pe piața unică, asigurând totodată protecția datelor și confidențialitatea. Comitetul îndeamnă la facilitarea accesului la date publice și solicită condiții favorabile pentru crearea unor platforme digitale europene.

1.6. CESE susține inițiativele privind cooperarea, parteneriatele și rețelele la nivel transfrontalier pentru promovarea inovării și a adoptării IA și subliniază importanța unei cooperări pe scară largă între diferiți actori ai societății.

1.7. CESE îndeamnă statele membre să își adapteze sistemele de învățământ la noile cereri de competențe, prin reformarea lor la toate nivelurile, de la școli primare până la universități. În plus, învățarea pe tot parcursul vieții și învățarea continuă reprezintă o necesitate și vor fi intensificate în contextul muncii. Dialogul social joacă un rol esențial în anticiparea schimbărilor și a nevoilor de la locul de muncă.

1.8. În ceea ce privește gestionarea schimbărilor structurale legate de IA, CESE consideră că o consolidare a Fondului european de ajustare la globalizare ar fi un pas în direcția unui fond de tranziție european de sine stătător, care să contribuie la gestionarea transformării digitale.

1.9. CESE subliniază faptul că dezvoltarea și utilizarea IA trebuie să se desfășoare în conformitate cu valorile UE și cu legislația în materie de protecție a consumatorilor și de muncă sau cu dreptul privind societățile comerciale. Reprezentanții societății civile și partenerii sociali trebuie să fie implicați în elaborarea politicilor și măsurilor legate de IA. Este nevoie și de punerea la dispoziție a unor cunoștințe despre IA, pentru a spori încrederea cetățenilor.

1.10. Întrucât IA trebuie să fie utilă societății în ansamblu și să ia în considerare, concomitent, aspecte economice, sociale și de mediu, CESE sugerează ca UE să adopte cadrul de dezvoltare durabilă sub forma unei abordări care să ofere orientări pentru viitoarele evoluții în domeniul IA. În același timp, CESE consideră că IA ar trebui implementată la nivelul organizațiilor individuale într-un mod sustenabil și în urma unei informări și consultări corespunzătoare.

2. Observații generale

2.1. În contextul strategiei privind inteligența artificială în Europa, publicată în aprilie 2018, Comisia Europeană a colaborat cu statele membre în scopul elaborării unui plan coordonat privind inteligența artificială, pentru a maximiza impactul global al măsurilor, în special al investițiilor, la nivelul UE și la nivel național și pentru a se asigura că UE poate concura la nivel mondial.

2.2. Planul coordonat propune acțiuni comune în patru domenii: creșterea investițiilor, creșterea disponibilității și a accesibilității datelor, încurajarea talentelor și a competențelor și asigurarea încrederii. Planul coordonat prevede, de asemenea, ca, până la jumătatea anului 2019, statele membre să își pună în aplicare propriile strategii naționale în domeniul inteligenței artificiale.

2.3. CESE salută planul coordonat ca fiind un pas important pentru îmbunătățirea punerii în aplicare a strategiei. Comitetul și-a prezentat observațiile cu privire la strategie într-un aviz anterior ⁽¹⁾. De asemenea, Comitetul a prezentat un aviz referitor la programul Europa digitală ⁽²⁾. În plus, CESE a elaborat avize din proprie inițiativă cu privire la diferite aspecte ale IA ⁽³⁾, precum și alte avize referitoare la IA.

2.4. CESE consideră că este important ca măsurile de punere în aplicare să fie planificate atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre, având în vedere că competențele UE și ale statelor membre variază în funcție de domeniile de politică. Cooperarea și coordonarea sunt, de asemenea, necesare pentru a maximiza rezultatele și eficiența la nivelul întregii UE. CESE îndeamnă toate statele membre să adopte măsurile necesare în vederea realizării obiectivelor comune, recunoscând totodată condițiile diferite de la o țară la alta.

2.5. Pe lângă cooperarea și coordonarea dintre factorii de decizie de la diferite niveluri, este necesară cooperarea între toți actorii societății. Acest lucru este necesar pentru a evita incoerențele, suprapunerile și lacunele în acțiuni și, astfel, pentru a crește eficiența și impactul măsurilor.

2.6. CESE solicită accelerarea punerii în aplicare a strategiei, deoarece în afara UE se înregistrează evoluții rapide în ceea ce privește dezvoltarea și introducerea IA. În același timp, UE și statele membre ar trebui să respecte cu strictețe obiectivele pe termen lung ale strategiei. CESE susține ambiția ca Europa „să devină prima regiune din lume pentru dezvoltarea și implementarea IA de vârf, etică și sigură, promovând o abordare axată pe om în contextul mondial” ⁽⁴⁾.

2.7. Pentru a putea concura cu succes la nivel mondial, UE trebuie să-și urmeze propria traiectorie cu hotărâre, recunoscând, totodată, evoluțiile și tendințele externe. CESE consideră că este important ca competitivitatea și încrederea să meargă mână în mână. Credibilitatea are potențialul de a deveni un avantaj competitiv pentru UE, deși trebuie să existe și alte componente ale competitivității.

2.8. Întrucât IA trebuie să fie utilă societății în ansamblu, CESE sugerează ca UE să adopte cadrul de dezvoltare durabilă sub forma unei abordări care să ofere orientări pentru viitoarele evoluții în domeniul IA. Dezvoltarea durabilă, cu cele trei dimensiuni ale sale, necesită politici și măsuri care să consolideze economia și să genereze bunăstare pentru societate, contribuind, în același timp, la reducerea impactului asupra climei și mediului.

2.9. CESE subliniază că politicile în domeniul IA trebuie să fie concepute din punctul de vedere al actorilor societății civile, inclusiv al întreprinderilor, al lucrătorilor și al consumatorilor. Trebuie să se acorde atenția cuvenită modului în care se poate utiliza la maximum oportunitățile oferite de IA pentru întreaga societate, precum și modului de reducere la minimum a riscurilor, inclusiv a riscului de manipulare a proceselor democratice.

2.10. CESE subliniază importanța incluziunii și a principiului de „a nu lăsa pe nimeni în urmă” în dezvoltarea și adoptarea IA. Acest lucru se aplică accesibilității datelor și a infrastructurii, disponibilității unor produse ușor de utilizat și accesului la cunoștințe și competențe. Incluziunea este importantă atât pentru cetățeni, cât și pentru întreprinderi, în special pentru IMM-uri. Ar trebui luate măsuri speciale pentru a spori competențele femeilor în domeniul IA și pentru a le încuraja să accepte locuri de muncă și sarcini în domeniul inteligenței artificiale, inclusiv în industrie.

⁽¹⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 51.

⁽²⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 292.

⁽³⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 43; JO C 440, 6.12.2018, p. 1; JO C 345, 13.10.2017, p. 52; JO C 190, 5.6.2019, p. 17.

⁽⁴⁾ COM(2018) 795 final, anexa.

2.1.1. În contextul provocărilor societale uriașe și al dezvoltării extrem de rapide a tehnologiilor, UE ar trebui să utilizeze pe deplin IA în analiza predictivă privind sectoare precum sănătatea și transporturile, inclusiv în ceea ce privește problema forței de muncă. În plus, UE ar trebui să anticipeze oportunitățile inerente tehnologiilor disruptive, cum ar fi tehnologiile cuantice.

3. Facilitarea inovării și dezvoltarea întreprinderilor

3.1. Pe lângă faptul că sporește eficiența și productivitatea operațiunilor comerciale, IA generează, de asemenea, noi oportunități de afaceri pentru o gamă largă de sectoare industriale și servicii. Acest lucru se întâmplă atât în cazul întreprinderilor mari, cât și în cazul IMM-urilor, al întreprinderilor nou-înființate și al întreprinderilor care se extind. În plus, se vor înființa întreprinderi complet noi.

3.2. Având în vedere că lucrurile evoluează rapid în afara UE în ceea ce privește dezvoltarea și introducerea IA, UE trebuie, de asemenea, să își intensifice eforturile pentru a-și consolida competitivitatea. Obiectivul nu este „alegerea câștigătorilor”, ci mai degrabă identificarea problemelor și a provocărilor care trebuie abordate, în scopul creării și menținerii condițiilor potrivite pentru a valorifica oportunitățile și pentru a reduce la minimum riscurile legate de IA.

3.3. Investițiile în inovare și infrastructură, precum și dezvoltarea în continuare a pieței unice reprezintă domeniile principale de acțiune care necesită atenție. În plus, CESE subliniază importanța mediului de afaceri în ansamblu, cum ar fi impozitarea, reglementarea și disponibilitatea factorilor de producție, pentru activitățile de inovare și deciziile de investiții ale întreprinderilor.

3.4. CESE susține inițiativele care vizează alocarea mai multor fonduri pentru dezvoltarea și adoptarea IA. Instrumente precum Orizont Europa, Europa digitală, InvestEU și Fondul european pentru investiții strategice reprezintă instrumente valoroase și necesare pentru stimularea inovării și a investițiilor în IA.

3.5. Cu toate că sectorul public joacă un rol important datorită propriilor investiții și achiziții publice în domeniul IA, este nevoie de multe investiții ale sectorului privat pentru a genera progresele adecvate în ceea ce privește, deopotrivă, dezvoltarea și adoptarea IA în mai multe sectoare. Finanțarea publică asigură o pârghie pentru investițiile private și, prin urmare, este esențială. Cu toate acestea, practicile de finanțare ar trebui să fie mai simple. De asemenea, ar trebui elaborate norme privind finanțarea pentru a încuraja asumarea riscurilor.

3.6. Ecosistemele de afaceri, care sunt compuse din întreprinderi de diferite dimensiuni, provenind din diferite sectoare și din diferite părți ale lanțurilor valorice, sunt necesare pentru dezvoltarea și adoptarea IA, iar colaborarea între întreprinderi și diverși actori implicați este la fel de necesară. CESE sprijină planurile Comisiei de a îmbunătăți cooperarea, parteneriatele și rețelele la nivel transfrontalier prin intermediul centrelor conectate de excelență în cercetare, al instalațiilor de testare și al centrelor de inovare digitală. CESE subliniază necesitatea de a facilita legăturile cu IMM-urile și solicită implicarea și cooperarea organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali în cadrul centrelor de inovare digitală.

3.7. Competențele și aptitudinile joacă un rol semnificativ de catalizator al inovării și al dezvoltării întreprinderilor în domeniul IA. Există cerere nu numai pentru competențe IA specifice, ci și pentru competențe privind aplicarea IA în domenii economice specifice, inclusiv competențe antreprenoriale. Cel mai potrivit mod de promovare a noilor talente în întreprinderi și industrie este recurgerea la proiecte de cercetare. CESE îndeamnă UE și statele membre să asigure o finanțare adecvată pentru acest tip de cercetare.

3.8. Ritmul rapid al evoluțiilor presupune o anumită agilitate în ceea ce privește facilitarea inovării în domeniul IA. Acest lucru necesită locuri de testare și „cutii cu nisip” de reglementare, care să permită experimentarea și testarea unor idei noi. În plus, este important să se asigure partajarea și recunoașterea reciprocă a rezultatelor testelor.

3.9. CESE solicită creșterea investițiilor în tehnologia și infrastructura necesare IA și aplicațiilor care se bazează pe IA, inclusiv în calculatoare de înaltă performanță și în rețele mobile 5G, care să fie însoțite de măsuri de îmbunătățire a securității cibernetice. În plus, UE ar trebui să se afle în avangarda dezvoltării tehnologiei cuantice, în special a informaticii cuantice și a comunicațiilor cuantice.

3.10. Întrucât IA se bazează în principal pe date, CESE consideră că este esențial să se asigure calitatea, disponibilitatea, accesibilitatea, interoperabilitatea și fluxul fluid de date, asigurând totodată protecția datelor și confidențialitatea. O piață unică funcțională a datelor este din ce în ce mai importantă, având în vedere că aceasta este interconectată cu piața unică a bunurilor, a capitalului și a serviciilor.

3.11. CESE sprijină inițiativa Comisiei privind crearea unui spațiu european comun de date. Comitetul îndeamnă la deschiderea și facilitarea accesului la volumele mari de date generate de sectorul public pentru toți utilizatorii și la consolidarea interfețelor de programare a aplicațiilor (API). CESE solicită, de asemenea, crearea unor condiții favorabile pentru crearea unor platforme europene de schimb de date. Îmbunătățirea accesibilității datelor și reutilizarea acestora trebuie să țină seama de principiul concurenței loiale și de protecția adecvată a datelor și a proprietății intelectuale.

3.12. Modelele de afaceri bazate pe date, platforme și ecosisteme devin „noua normalitate”. În timp ce platformele de tip „business-to-consumer” sunt în prezent dominate, în principal, de întreprinderi mari din afara Europei, UE ar avea un potențial semnificativ de a concura cu succes în domeniul platformelor de tip „public-to-citizen” și „business-to-business”. În orice caz, este esențială asigurarea unor condiții de concurență echitabile față de concurenții străini.

3.13. CESE solicită crearea unui cadru favorabil, care să stimuleze inovarea și să evite crearea unor bariere în calea dezvoltării prin norme și cerințe prea detaliate, asigurând, totodată, credibilitatea IA. De asemenea, CESE invită Comisia să evalueze, împreună cu reprezentanții industriilor și părțile interesate, dacă există acte de reglementare care ar putea împiedica dezvoltarea sau adoptarea unei IA demne de încredere, cu includerea unei evaluări a adecvării legislației în materie de concurență.

3.14. CESE solicită, de asemenea, factorilor de decizie politică să ia în considerare instrumentele de politică din punctul de vedere al sectorului în cauză. Nu există soluții universale, întrucât diferitele sectoare se confruntă cu propriile nevoi și provocări. Utilizarea pe deplin a oportunităților oferite de standardizare ar trebui să aibă loc, de exemplu, în promovarea interoperabilității, având în vedere viteza cu care se produc schimbările și necesitatea îmbunătățirii continue.

4. Capacitatea oamenilor pentru a-i pregăti pentru viitor

4.1. Este evident că oamenii nu cunosc multe dintre oportunitățile pe care inteligența artificială li le pune la dispoziție pentru a-i ajuta, în timp ce preocupările legate de controlul mașinilor se evidențiază mult mai clar. Prin urmare, CESE consideră că este necesară sensibilizarea cu privire la oportunitățile oferite de IA pentru societate în general. Mai multe cunoștințe și o mai bună înțelegere a naturii și a funcționării IA sunt, la rândul lor, condiții necesare pentru a spori încrederea cetățenilor pe baza gândirii critice. Mai mult, CESE solicită îmbunătățirea datelor statistice și o cercetare mai aprofundată a implicațiilor AI pentru ocuparea forței de muncă și pentru muncă, incluzând studii privind impactul la nivel sectorial.

4.2. Având în vedere că IA poate avea implicații semnificative pentru viața de zi cu zi a oamenilor, în calitate de consumatori, precum și pentru evoluția viitoare a locurilor de muncă și a muncii, este vital ca oamenii să beneficieze de cunoștințele și competențele necesare pentru a fi pregătiți pentru schimbări. Partenerii sociali joacă un rol esențial în anticiparea schimbărilor în muncă, în sprijinirea dezvoltării competențelor digitale și în consolidarea capacității de inserție profesională a lucrătorilor pe piața forței de muncă.

4.3. Implementarea IA implică schimbări considerabile în ceea ce privește cererea de competențe. Dată fiind natura profundă și rapidă a dezvoltării IA, trebuie să se identifice nevoile de formare și educație atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Educația trebuie să răspundă nevoilor de competențe digitale de bază și avansate deopotrivă. Pe lângă asigurarea cunoștințelor de bază în domeniul IA, competențele generale ar trebui să le ofere oamenilor capacitatea de a aplica IA în crearea și utilizarea unor soluții inovatoare în viața și munca lor de zi cu zi, asociate, de exemplu, cu sisteme de cooperare om-robot.

4.4. CESE îndeamnă statele membre să răspundă noii cereri de competențe prin adaptarea sistemelor lor de învățământ. De asemenea, CESE subliniază importanța cooperării dintre guverne, instituțiile de învățământ, partenerii sociali, organizațiile pentru protecția consumatorilor și alte organizații ale societății civile implicate deopotrivă în conceperea și în punerea în aplicare a unor noi programe de educație și formare, în vederea dezvoltării competențelor relevante pe piața muncii și în societate în ansamblu. IA ar trebui, de asemenea, să fie utilizată pentru evaluarea nevoilor de competențe, precum și pentru organizarea și furnizarea de conținut pentru educație și formare.

4.5. Este necesară reformarea programei de învățământ, începând cu cea a școlilor primare până la cea a universităților. Este necesară construirea unei baze solide în domeniile științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii, recunoscând totodată că atât dezvoltarea, cât și utilizarea IA necesită competențe sporite. Acest lucru evidențiază importanța educației în domeniul științelor sociale și al altelor, printre altele.

4.6. Pe lângă dezvoltarea învățământului elementar, există o nevoie evidentă de actualizare a competențelor și de recalificare a persoanelor, inclusiv a cadrelor didactice. Învățarea continuă și pe tot parcursul vieții reprezintă o necesitate pentru toată lumea, pentru a putea ține pasul cu evoluțiile actuale și viitoare. Învățarea se va desfășura tot mai mult pe piața muncii și se va baza pe ambițiile fiecărui individ.

4.7. CESE consideră că investițiile în educație și formare profesională ar trebui să fie un element central al strategiilor naționale în domeniul IA și că bunele practici ale inițiativelor naționale ar trebui să fie partajate la nivel european. CESE solicită o majorare a fondurilor UE alocate pentru sprijinirea reformelor și a noilor inițiative necesare în domeniul educației și formării.

4.8. De asemenea, este important ca schimbările structurale din domeniul IA să fie abordate în regiunile și sectoarele cele mai afectate de implementarea IA. Statele membre ar trebui să elaboreze abordări cu privire la modul în care să reducă lacunele în materie de competențe și să atenueze impactul social negativ, inclusiv în ce privește protecția persoanelor care nu pot fi încadrate în muncă. Accesul la internet trebuie, de asemenea, să fie asigurat în toate domeniile, pentru a evita decalajul digital. CESE consideră că consolidarea Fondului european de ajustare la globalizare propusă de Comisie reprezintă un pas înainte în direcția instituirii unui fond de tranziție european de sine stătător, care să contribuie la gestionarea transformării digitale într-un mod responsabil din punct de vedere social.

5. Promovarea încrederii în IA

5.1. CESE crede cu convingere că succesul în valorificarea oportunităților oferite de IA presupune o încredere solidă în IA. Consumatorii și angajații, precum și întreprinderile – angajatorii, antreprenorii, investitorii și finanțatorii – trebuie să aibă încredere în IA.

5.2. Îngrijorările legate de IA se vor reduce, probabil, odată cu aprofundarea cunoștințelor și a înțelegerii cu privire la semnificația IA, la modul în care poate fi utilizată și la modul în care se iau deciziile referitoare la IA. Acest lucru va pune bazele încrederii în IA, făcând posibilă o gândire critică și luarea în considerare a aspectelor fundamentale, cum ar fi principiul „omul la comanda mașinii” și perspectivele de menținere a controlului asupra propriilor vieți. Pe de altă parte, încrederea depinde de aspecte foarte practice, cum ar fi ușurința de utilizare.

5.3. Grupul de experți la nivel înalt privind IA a lansat recent orientări de etică privind utilizarea în condiții fiabile a inteligenței artificiale. CESE ia notă de aceste orientări și subliniază rolul esențial al datelor deschise, corecte și fiabile, transparența deciziilor privind IA și caracterul incluziv al dezvoltării și adoptării IA. CESE solicită, de asemenea, discuții ample cu privire la aspecte precum implicațiile creării de profiluri ale cetățenilor („*profiling*”) și condițiile în care pot fi contestate deciziile luate cu ajutorul IA.

5.4. Dacă sunt analizate în cadrul dezvoltării durabile, aspectele etice aflate în discuție includ în principal aspecte legate de om și, astfel, se încadrează în dimensiunea socială a durabilității. În plus, IA ar trebui să ia în considerare aspecte legate de mediu, precum cele legate de schimbările climatice și de resursele naturale, inclusiv utilizarea durabilă a energiei și a materiilor prime și evitarea obsolescenței premature a produselor, printre altele. În plus, durabilitatea economică impune ca soluțiile IA să fie viabile din punct de vedere economic, adică productive, profitabile și competitive.

5.5. Impactul aplicațiilor IA constituie o altă componentă a credibilității. Dacă IA aduce avantaje pentru societate – în spiritul dezvoltării durabile – prin generarea prosperității economice și bunăstării sociale și promovarea sănătății, precum și beneficii pentru mediu, ea poate fi recunoscută ca fiind „benefică”.

5.6. CESE consideră că încrederea în IA poate fi consolidată prin intermediul unei politici publice care pune în prim plan cetățenii, prin implicarea reprezentanților societății civile în elaborarea politicilor și măsurilor în domeniul IA. Sectorul public poate crește încrederea în IA și prin intermediul administrației care pune în prim plan cetățenii, în cadrul căreia IA ar putea juca un rol semnificativ prin simplificarea și personalizarea suplimentară a proceselor administrative. În plus, ar trebui să se țină seama de oportunitățile oferite, de exemplu, de tehnologiile blockchain pentru a îmbunătăți serviciile digitale de încredere.

5.7. Dezvoltarea și adoptarea IA trebuie să se desfășoare în deplină conformitate cu legislația, indiferent dacă este vorba despre legislația în materie de protecție a consumatorilor, despre dreptul muncii sau despre dreptul societăților comerciale. Au fost elaborate numeroase acte legislative relevante pentru dezvoltarea și utilizarea IA. CESE invită Comisia să finalizeze și să completeze evaluarea actelor legislative relevante, de exemplu în domeniul siguranței și al răspunderii, în ceea ce privește aplicabilitatea acestora în domeniul IA demne de încredere. De asemenea, ar trebui revizuită fezabilitatea reglementării sectoriale relevante.

5.8. Cu toate acestea, este foarte important ca abordarea și principiile IA demne de încredere să fie adoptate și introduse ca parte integrantă a culturii fiecărei organizații, atât în sectorul privat, cât și în sectorul public. Etica în domeniul IA nu ar trebui considerată ca fiind separată sau diferită de etică în general. Organizațiile ar trebui să integreze etica IA în strategiile lor globale, în codurile de conduită generale și în practicile regulate de management, inclusiv în informarea și consultarea angajaților, precum și în sistemele de monitorizare și audit.

5.9. Adoptarea proactivă a IA demne de încredere poate fi îmbunătățită prin includerea aspectelor etice în educația și formarea dezvoltatorilor și a utilizatorilor de IA, precum și prin furnizarea de orientări privind etica și punerea în aplicare a acestora. CESE este pregătit, la rândul său, să disemineze informații cu privire la aspectele etice în rândul actorilor societății civile.

Bruxelles, 15 mai 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)



Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO